

Täysistunto

Tiistai 17.10.2023 klo 14.00—19.03

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 19.03.

Puhetta johtivat puhemies Jussi Halla-aho (14.00—15.58 ja 18.00—19.03) ja toinen varapuhemies Tarja Filatov (15.58—18.00).

Täysistunnon alussa vietettiin hiljainen hetki presidentti Martti Ahtisaaren muistoksi.

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

Puhemies Jussi Halla-aho: Arvoisat kansanedustajat! Martti Ahtisaari oli tasavaltamme kymmenes presidentti ja ensimmäinen presidentti, joka valittiin nykymuotoisella suoralla kansanvaalilla. Vuonna 1937 Viipurissa syntynyt Ahtisaari tuli suurelle yleisölle tutuksi vasta vuoden 1994 presidentinvaalien yhteydessä, mutta sitä ennen hän oli toiminut muun muassa YK:n apulaispääsihteerinä, suurlähettiläänä sekä rauhanvälittäjänä useissa eri kriisikohteissa. Alkuperäiseltä ammatiltaan Ahtisaari oli kansakoulunopettaja.

Presidentin diplomaattiura alkoi 1960-luvulla, jolloin hän perehtyi kehitysyhteistyöhön ja muuhun kansainväliseen toimintaan ja erityisesti Afrikan tilanteeseen. Hänet nimitettiin suurlähettilääksi Tansaniaan, Sambiaan ja Somaliaan vuonna 1973 ja muutamaa vuotta myöhemmin vastaitsenäistyneeseen Mosambikiin. Vuonna 1976 hänestä tuli YK:n Namibia-valtuutettu. Ahtisaarella olikin tärkeä rooli Namibian pitkällä tiellä kohti itsenäisyyttä, joka koitti vuonna 1990.

Vuodesta 1977 alkaen Ahtisaari toimi YK:n apulaispääsihteerinä ja 1980-luvulla alipääsihteerinä. Vuonna 1991 hänet nimitettiin ulkoasiainministeriön valtiosihteeriksi, jossa ominaisuudessa hän osallistui vuonna 1992 Bosnia ja Hertsegovinan rauhanneuvotteluihin Genevessä.

Martti Ahtisaari hade alltså en omfattande erfarenhet av att arbeta för fred och försoning redan före sin presidentkarriär. Han blev president år 1994 en aning otippat — uppställd av ett parti, men som en kandidat som stått utanför politiken. Efter lågkonjunkturen var det ekonomiska läget i Finland fortfarande mycket svårt och förändring var ett centralt tema för Ahtisaaris kampanj. Det uppstod ett så kallat Mara-fenomen. Ahtisaari kom nära människor, både på tv och ute i bygderna.

Kylmän sodan jälkeisessä maailmassa Ahtisaari halusi viedä Suomen osaksi länttä. Hän otti kantaa rohkeasti, painavin sanakääntein ja koki, että nimenomaan vahva liittoutumi-

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

nen on paras rauhanteko, jonka Suomi voi tehdä. Hän totesi kirjassaan vuonna 2016, että mikäli Suomi ei liity kaikkiin läntisiin yhteisöihin, suomettuminen on jatkuva riesamme.

Presidenttinä Ahtisaari toimi yhden kauden. Tälle kaudelle osui Kosovon kriisi, jonka ratkaisussa Ahtisaarella oli tärkeä rooli, samoin Suomen ensimmäinen puheenjohtajuus Euroopan unionissa.

Presidentti Ahtisaari ei jäänyt toimeettomaksi presidenttikautensa jälkeenkään. Crisis Management Initiative -rauhanjärjestön työ jatkuu yhä CMI — Martti Ahtisaari Peace Foundation -nimellä. Monet suomalaiset muistavat varmasti Ahtisaaren johtamat rauhanneuvottelut, joiden päätteeksi vuonna 2005 allekirjoitettiin Vantaan Königstedtissä Acehin rauhansopimus. Sopimus päätti vuosikymmenien aseellisen konfliktin ja verenvuodatuksen.

Ahtisaari koki konfliktien ja kriisien venymisen ihmiskunnan suurena epäonnistumisena. Hän korosti juurisyihin, kuten köyhyyteen, eriarvoisuuteen ja nuorisotyöttömyyteen, puuttumisen merkitystä tavoiteltaessa kestäväää rauhaa.

Ahtisaari oli rauhanmies. Tästä työstä, jonka jäljet näkyvät maailmalla yhä, hänelle myönnettiin vuonna 2008 ensimmäisenä suomalaisena Nobelin rauhanpalkinto. Palkinto oli tunnustus hänen työstään useilla mantereilla yli 30 vuoden aikana.

Haluan esittää koko eduskunnan puolesta osanottoni presidentti Ahtisaaren puolisolle Eeva Ahtisaarelle ja presidentin läheisille.

Pyydän nyt kansanedustajia kunnioittamaan presidentti Ahtisaaren muistoa minuutin mittaisella hiljaisuudella.

Edustajat osoittivat kunnioitusta seisten.

2.1. U-asiat

Puhemies on lähettänyt valiokuntiin Euroopan unionin asiat U 53—57/2023 vp.

2.2. Muut ilmoitukset

Edustaja Hanna Huttunen on muuttanut nimensä Hanna Räsäseksi.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 73/2023 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Keskustelu alkaa. Ministeri Satonen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

Keskustelu

14.07 Työministeri Arto Satonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Työttömyysturvaa uudistetaan hallitusohjelman mukaisesti. Tämä asia käsiteltiin jo budjetin lähetekeskustelun yhteydessä, mutta kertaan vielä keskeisimmät uudistukset.

Uudistuksen tavoitteena on lisätä työnteon kannattavuutta suhteessa sosiaaliturvaan ja kokoaikatyön kannattavuutta suhteessa osa-aikatyöhön. Työttömyysturvan uudistukset toteutetaan kahdessa vaiheessa siten, että kaikki muutokset astuvat voimaan viimeistään syyskuussa 2024. Valtiovarainministeriö on laskenut uudistusten työllisyysvaikutuksiksi 41 000 henkilötyövuotta. Kyseessä on hallituksen työllisyystavoitteen kannalta erittäin keskeinen uudistus.

Esityksen tavoite on muuttaa työttömyysturvaa nykyistä enemmän työhön kannustavaksi. Tässä esityksessä olevien muutosten arvioidaan lisäävän työllisyyttä yli 20 000 henkilöllä, mikä vahvistaisi julkista taloutta noin 550 miljoonalla eurolla. Muutoksilla vaikutettaisiin myös suoraan työttömyysturvamenoon, mikä niin ikään vahvistaisi julkista taloutta noin 250 miljoonalla eurolla. Yhteensä muutoksilla on siis 800 miljoonan euron julkista taloutta vahvistava vaikutus.

Palkansaajan työssäoloehdot koskevat ehdotukset merkitsevät sitä, että työssäoloehdot pidennetään kuudesta kuukaudesta 12 kuukauteen. Samalla työssäoloehdon karttumaperuste irrotetaan nykyisestä kalenteriviikkoisesta työaikavaatimuksesta, ja jatkossa työssäoloehdot karttuu tuloperusteisesti. Nämä muutokset koskisivat vain palkansaajan perus- tai ansiopäivärahaa. Ansiosidonnaisen työttömyysturvan pituus säilyy ehdotuksessa nykyisellä tasolla.

Nykyisin noin 14 kuukauden työttömyyspäivärahakauden voi saada kuuden kuukauden työllä. Nykytilaa vastaavasti työssäoloehdon ei tarvitsisi jatkossakaan kertyä yhdenjaksoisesta työstä, koska sitä voi kertyä tarkastelujaksolla, jonka pituus olisi jatkossa 28 kuukautta. Tarkastelujaksoa voitaisiin jatkossakin pidentää, jos työmarkkinoilta ollaan oltu pois esimerkiksi päätoimisen opiskelun, perhevapaan tai työkyvyttömyyden takia. Työssäoloehdon karttumaperusteen muuttamisen työajasta tuloperusteiseksi keskeinen ominaisuus on, että jatkossa alle 18 viikkotyötunnin työ voisi kerryttää palkansaajan työssäoloehdot. Eli jatkossa sellainenkin palkkatyö, jossa työaika alittaa tuon 18 tuntia, voi kerryttää palkansaajan työssäoloehdot, jos kuukausitason tuloedellytys täyttyy.

Toinen keskeinen piirre on, että työssäoloehdot kertyisi kuukausina, joiden aikana palkka on maksettu, eikä viikkoina, jolloin työtä on tehty. Tämä tukee tulorekisterin käytettävyyttä työttömyysturva-asioiden käsittelyssä, eli muutos voi vähentää jatkossa työnantajien ja työntekijöiden taakkaa etuus oikeuksien selvittämisessä.

Lisäksi muutos merkitsisi sitä, että palkansaajan ansiopäiväraha vastaisi jatkossa nykyistä paremmin sitä todellista tuloa, joka työttömyyskassan jäsenelle on kuukausitasolla bruttona maksettu.

Työttömyysetuuden maksamisen alussa asetettava omavastuu aika palautetaan nykyisestä viidestä päivästä seitsemään. Lisäksi yli kaksi viikkoa kestäneen kokoaikatyön päättymiseen liittyen maksettavan lomakorvauksen niin kutsuttu jaksoitus palautettaisiin. Jaksoittaminen tarkoittaa lomakorvauksen jakamista työsuhteen päättymisestä alkaen ajalle, jolta ei makseta työttömyysetuutta.

Nämä muutokset koskisivat sekä palkansaajia että yrittäjiä, jälkimmäisten osalta silloin jos yrittäjänä työttömyysetuutta saava olisi tehnyt työtä palkansaajana. Muutokset koskisi-

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

vat paitsi työttömyyspäivärahaa myös työmarkkinatukea, ja ne vaikuttaisivat työttömyyden alkaessa.

Työn vastaanottamisen kannustinloukkujen poistamiseksi työttömyysturvan lapsikorotukset ehdotetaan poistettavaksi. Muutoksen vaikutus, 70 miljoonaa euroa, esitetään toisessa hallituksen esityksessä uudelleen lapsiperheille kohdennettavaksi.

Sekä kokoaikatyön hakemiseen ja vastaanottamiseen kannustamiseksi että lisätyön hakemiseen ja vastaanottamiseen kannustamiseksi sovitellusta työttömyysetuudesta esitetään poistettavaksi niin kutsuttu suojaosa. Muutos koskee osittain työllistyville maksettua soviteltua työttömyysetuutta eli työmarkkinatukea ja peruspäivärahaa tai ansiopäivärahaa. Muutos merkitsisi sitä, että osittain työllistyvän saamasta bruttotulosta puolet vaikuttaisi jatkossa työttömyysetuuden määrään. Nykyisin työttömyysetuutta maksettaessa huomioidaan puolet suojaosan ylittävästä tulosta. Muutos ei siis tarkoita sitä, että soviteltua työttömyysetuutta ei enää jatkossa maksettaisi osittain työllistyvällä. Se tarkoittaa ainoastaan suojaosan poistamista.

Ehdotetut lait ovat pääosin tulemassa voimaan vuoden 2024 alusta kuitenkin niin, että lapsikorotusten ja työttömyysetuuden suojaosan osalta 1.4.2024 ja palkansaajan työssäolo-ehtoa koskevien muutosten osalta 2.9.2024.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kontula, olkaa hyvä.

14.13 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Aloitan sitaatilla: ”Laajalti ajatellaan, että työväenluokkaa on järjettömästi hemmoteltu ja toivottomalla tavalla demoralisoitu työttömyysavustuksilla, vanhuuseläkkeillä, ilmaisella koulutuksella ynnä muulla sellaisella.” Näin kirjoitti George Orwell luokkaennakkoluuloista 1930-luvun Isossa-Britanniassa, jonka sosiaaliturvajärjestelmä oli liian heikko ehkäisemään riisitautilia. Ei siis mitään uutta auringon alla.

Hyvät edustajat, hallitus esittää merkittäviä leikkauksia työttömyysturvaan. Jälleen meillä on edessämme esitys, jossa keinot eivät vastaa tavoitteita. Julistukset julkisen talouden tasapainotuksesta valuivat viemäriin jo veronkevennysten myötä, joten leikkausten perusteleminen niillä on lähinnä työttömien pilkkaamista. Järjestelmän yksinkertaistuminenkin jää haaveeksi ainakin niiden kohdalla, jotka leikkausten myötä putoavat toimeentulotuen piiriin. Hallituksen perusteluissa on puhuttu moneen kertaan myös pohjoismaisen mallin omaksumisesta — tietäjät kyllä tietävät, että mitään yhtenäistä mallia ei työelämäkysymyksissä ole, vaan Pohjoismaiden ratkaisuihin on isoja maakohtaisia eroja. Hullunkurinen saavutus sinänsä, että siitä huolimatta esitys onnistuu etäännyttämään Suomea muiden Pohjoismaiden käytännöistä.

Uudistuksen työllisyystavoitteisiinkin liittyy useita ongelmia. Ensinnäkin, paketti sisältää myös leikkauksia, joilla ei edes oleteta olevan vaikutusta työllisyyteen ja joiden työllisyysvaikutukset ovat kielteiset. Toiseksi, laskelmissa työllisyysvaikutuksista ei huomioida toimeentulotuen tarpeen massiivista kasvua. Toimeentulotuessa byrokratia on raskainta ja lisätyötunnin euromääräinen hyöty olematon. Nyt hallituksen toimien yhteisvaikutuksena toimeentulotuen piirissä olevien määrä lisääntyisi jopa 40 prosentilla. On päivänselvää, että ainakin osa ennakoidusta lisätyöllisyydestä katoaa tähän ristikkäisvaikutukseen.

Hallitus siis haluaa toteuttaa merkittävän leikkauksen työttömyysturvaan, vaikka se tietää, että keinot eivät vastaa tavoitteita. Miksi ihmeessä? Vaikea on löytää muuta selitystä kuin että työttömien kurjistaminen on sille itsessään päämäärä, ei keino. [Ben Zyskowitz:

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

Löytyisiköhän, jos oikein yrittäisitte löytää?] Tutkitusti eritoten ylimpiin tuloluokkiin kuuluvat oikeistolaiset ovat taipuvaisia näkemään pienituloiset ihmiset moraaliltaan ja henkisesti kypsyydeltään keskenkasvuina ja asemoivat itsensä tahoksi, jonka tehtävänä on jakaa näille kuria ja järjestystä. [Ben Zyskowicz: Tosi naurettavaa puhetta! — Oikealta: Höpö löpö!]

Orwellin kuvaamat luokkaennakkoluulot voivat siis edelleen, tutkitusti, hyvin. Erityisen valitettavia ne ovat silloin, kun kurjistumisen kierre ulotetaan seuraavaan sukupolveen, niin kuin nyt käy. Orwellin teksti myös osoittaa, että niin pieneksi ei sosiaaliturvaa voi kutistaa, että etuoikeutettujen pelot köyhien makeasta elämästä saataisiin sillä talttumaan. [Ben Zyskowicz pyytää vastauspuheenvuoroa]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Myönnän vielä kaksi ennalta varattua puheenvuoroa, ja sen jälkeen voimme käynnistää debatin, jos siihen koetaan laajempaa tarvetta. — Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

14.17 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! Hallitus siis esittää muutoksia työttömyysturvaan. Esityksen mukaan toimenpiteet tosiaan ovat osa kannustinloukkujen purkamisen kokonaisuutta. Kyseessä on julkisen talouden vahvistamisen kannalta yksi vaalikauden merkittävimmistä lakimuutoksista.

Keskusta kertoi viime viikolla talousarvion lähetekeskustelussa, että keskusta on valmis työttömyysturvan uudistamiseen. Esitimme myös omia ehdotuksiamme esimerkiksi eduskuntavaalien alla. Suomi tarvitsee työllisyyttä vahvistavia uudistuksia. Keskustan linja on, että uudistusten pitää kuitenkin olla reiluja myös työntekijöiden kannalta. Nostan tästä esityksestä esille muutaman ongelmallisen kohdan.

Ehkä isoin ongelma on se, että hallitus esittää työttömyysetuuden lapsikorotusten poistamista. Keskusta ei hyväksy leikkauksia lapsiperheille. Esityksestä annetuissa lausunnoissa lapsikorotusten poistamista koskevaa ehdotusta vastustettiin hyvin laajasti. Lausunnoissa kielteistä kantaa perusteltiin ehdotuksen taloudellisilla vaikutuksilla, arviolla lapsiperheköyhyyden kasvusta ja lapsiköyhyyden pitkäaikaisvaikutuksia koskevalla tutkimustiedolla. Kelan tutkimusblogin arvioiden mukaan työttömyysturvan lapsikorotukset olivat arvioiduista toimenpiteistä kustannustehokkain tapa vähentää lapsiköyhyyttä. Hallituksen esityksessä itsessäänkin todetaan, että lapsikorotusten poisto lisäisi lapsiperheiden toimeentulotuen saantia. Hallitukselta on syytä kysyä, miksi hallitus päätyi valitsemaan keinoksi erityisesti työttömiin lapsiperheisiin kohdistuvan toimen. Miksi näin järeä ja kipeä toimi nimenomaan lapsiperheisiin, joissa elävät lapset ovat kaikkein haavoittuvaisimmassa asemassa yhteiskunnassamme? Millaiset jäljet tämä jättää lapsiin ja nuoriin?

Arvoisa puhemies! Suhdanteet näyttävät hankalilta koko Suomelle. Esimerkiksi kotimaakunnassani Pohjois-Pohjanmaalla työttömyys kasvaa. Elokuun loppuun mennessä työttömien suhteellinen määrä on kasvanut erityisen rajusti Pyhännällä, jossa suuri työllistäjä Jukkatalo hakeutui elokuun lopussa konkurssiin. Moni perheenäiti ja -isä miettii nyt väistämättä, miten hallitus suhtautuu heidän ja muiden vastaavassa tilanteessa olevien elämäntilanteeseen. Mikä on lapsikorotukset poistavan hallituksen viesti näille isille ja äideille? Lapsikorotusten poistosta hallitus arvioi saavansa noin 70 miljoonan euron säästöt. Mitäpä, jos hallitus peruisi tämän tai ainakin loiventaisi? Löytyisikö rahoitus vaikkapa sitä kautta, että jättäisi keventämättä hyvätuloisten solidaarisuusveroa, joka taas vie 60 miljoonaa euroa valtion kassasta? [Ben Zyskowicz: Se on käytetty jo moneen kertaan!] Missä,

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

missä on oikeudenmukaisuus? Täällä on tälläkin hetkellä lapsia ja nuoria kuuntelemassa. Hekin varmasti miettivät, missä on hallituksella oikeudenmukaisuus. Missä on oikeudenmukaisuus?

Tänään Helsingin Sanomat kertoi teettämästään mielipidemittauksesta. Valtiovarainministeri Purra kertoi viestipalvelu X:ssä tähän mittaukseen liittyen vain siitä, että perussuomalaiset kannattavat yleisellä tasolla leikkauksia, mutta hän jätti kertomatta, että samaisen mittauksen mukaan vain — vain — joka viides suomalainen pitää leikkauksia oikeudenmukaisina ja lähes 70 prosenttia suomalaisista pitää hallituksen leikkauksia epäoikeudenmukaisina. Myös enemmistö perussuomalaisten kannattajista katsoo tämän mittauksen mukaan, että hallituksen leikkaukset eivät ole oikeudenmukaisia. Johtuneeko siitä, että äsken kun tuota puhujalistaa katsoin, niin siellä taisi olla vain yhden perussuomalaisen puheenvuoropyyntö, mutta ehkä kuulemme perussuomalaisilta tässä keskustelussa vielä, millä perustelette tämän lapsikorotusten poiston ja muutenkin hallituksen erityisen kylmän linjan lapsiperheitä kohtaan. Ennen vaalejahan nykyinen valtiovarainministeri Purra sanoi, että kokoomus haluaa leikata pienituloisten etuuksista, se ei meille käy, mutta nyt me näemme tämän hallituksen raan ja kylmän linjan suomalaisille lapsiperheille.

Tässä toinen erityisen ongelmallinen kohta, jota on myöskin syytä problematisoida, on tämä suojaosuuksien poisto. Työttömyysetuuden sovittelemasta poistettaisiin niin kutsuttu suojaosa eli se osa tuloa, jota ei huomioida sovitellun työttömyysetuuden määrän laskennassa. Suojaosan määrä on 300 euroa. On nähtävissä, että tämä uudistus kyllä voi tehdä työn vastaanottamisesta joillekin ihmisille kannattamatonta, vaikka aina kaiken työnteon pitäisi ilman muuta olla kannattavaa.

On mielenkiintoista, että kymmenen vuotta sitten, kun tämä suojaosuus otettiin käyttöön, silloinen kokoomuslainen pääministeri Jyrki Katainen kertoi eduskunnan täysistunnossa, että työttömyysturvan ja asumistuen suojaosuudet pyrkivät tekemään lyhytaikaisenkin työn tekemisestä nykyistä kannattavampaa. Mikä on muuttunut kokoomuksen mielessä, ja miksi tämä linja on tehnyt tällaisen täyskäännöksen? Katainen sanoi näin: ”...esimerkiksi työmarkkinatuen ja asumistuen suojaosuuden toteuttamisella eli sillä, että lyhykestoinenkin työ on tekijälleen aina kannattavaa, koska me uskomme työhön.” — Koska me uskomme työhön. [Vasemmistoliiton ryhmästä: Kaikki työ on arvokasta!]

Jos näitä lausuntoja nyt katsoo, niin täällähän tätä suojaosan poistamista varsin laajasti vastustettiin. Merkittävä osa lausunnonantajista katsoi, [Puhemies koputtaa] että suojaosa on ollut tarkoituksenmukainen kannustin työn vastaanottamisessa ja sen poisto voi tehdä lyhytaikaisen tai osa-aikaisen työn vastaanottamisesta taloudellisesti kannattamatonta. Osa lausunnonantajista puolestaan katsoi, että suojaosalla on erityinen merkitys henkilöille, [Puhemies koputtaa] joilla on rajoitteita ottaa vastaan kokoaikatyötä, ja joissakin lausunnoissa katsottiin, että suojaosasta ei tule luopua vaikeavammaisten henkilöiden kohdalla.

Toivon, että hallitus nyt miettii tätä uudistusta vakavasti. Tämä koko lakipaketti tulee tietysti saamaan valiokunnissa perusteellisen käsittelyn.

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Andersson, Li, olkaa hyvä.

14.23 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Tämä esitys tulee heikentämään suomalaisia työttömyysturvaa merkittävästi. Erityisesti nuorten keikka- ja osa-aikatyötä tekevien sekä pienituloisten lapsiperheiden asema huononee. Työssäoloehdon pidentäminen 12 kuukauteen tiputtaa yhä useamman työuraansa aloittelevan ja epäsäännöllistä työtä teke-

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

vän ansiosidonnaisen työttömyysturvan ulkopuolelle. Kokoomus, joka on markkinoinut haluavansa laajentaa ansiosidonnaisen työttömyysturvan kaikille, rajaa sen tällä esityksellään yhä harvemman työntekijän oikeudeksi.

Valtiovarainministeriön arvion mukaan tämä muutos vähentäisi ansiosidonnaista työttömyysturvaa saavien määrää peräti 17 prosentilla. Tämä myös vähentää merkittävästi niiden tuloja, jotka putoavat muutoksen seurauksena ulos ansiosidonnaisen piiristä. Keskimäärin tällaisen henkilön kukkarosta lähtisi kuukaudessa jopa 830 euroa. Jatkossa työttömäksi joutunut saa myös odottaa työttömyysturvan saamista nykyistä pidempään, kun alkuomavastuupäivien määrä kasvaa ja lomakorvausten jaksottaminen palautetaan. Keskimäärin tämä vähentää työttömyysturvaa nykytilanteeseen verrattuna 900 euroa ansiosidonnaista saavalle.

Työttömyysturvan lapsikorotuksen lakkauttaminen kokonaan taas leikkaa jo valmiiksi pienituloisten lapsiperheiden tuloja 150—285 euroa kuukaudessa. Tämä on järkyttävän suuri summa perheelle, joka on jo nyt taloudellisesti tiukilla. Mikään hallituksen tekemä lapsilisäpanostus ei paikkaa näin suuria tulonmenetyksiä. Tutkimuksissa on tuotu esille, että työttömyysturvan lapsikorotus on kustannustehokkain tapa hillitä lapsiperheköyhyyttä, ja nyt Orpon oikeistohallitus leikkaa juuri tämän.

Arvoisa puhemies! Näiden heikennysten lisäksi hallitus esittää työttömyysturvan suojaosan poistamista kokonaan. Se tarkoittaa, että jatkossa jokainen tienattu euro leikkaa työttömän työttömyysturvaa. Hallitus onkin kertonut, että tavoitteena on nostaa kynnystä ja heikentää ihmisten mahdollisuuksia ottaa vastaan osa-aikaista työtä, koska näin ajatellaan, että kaikki menevät kokoaikatoihin.

Työttömyysturvan ja asumistuen suojaosilla on haluttu vastata työelämän muutokseen ja myös mahdollistaa lyhytaikainen työnteko työttömyyden aikana, joka parhaimmillaan johtaa kokoaikaiseen työllistymiseen. Perinteisesti sosiaaliturva on rakentunut liiaksi ajatukselle, että ihminen on kokonaan töissä tai kokonaan työtön. Tämä ei ole vastannut työelämän todellisuutta moniin vuosikymmeniin: on pätkä- ja silpputöitä, on keikkamuotoista työtä, on itsensä työllistämistä ja niin edelleen. Siksi sosiaaliturvaa on pyritty kehittämään suuntaan, jossa myös muu kuin kokopäiväinen vakituinen työpaikka kannattaa ottaa vastaan. Suojaosa ja etuuden sovittelu on tässä ollut keskeinen keino. Se on myöskin ollut viesti työttömille, ettei tarvitse jäädä kotiin odottamaan sitä kokopäiväistä vakkariapaikkaa, vaan kannattaa tarttua myös lyhytaikaisempiin tai osa-aikaisiin hommiin. [Ben Zyskowicz: Ei tarvitse tämän jälkeenkään!] Tätä hallitus aikoo nyt vaikeuttaa tekemällä työllisyyden ja työttömyyden välisestä viivasta yhä jäykemmän. Suojaosat ovat olleet erittäin tärkeitä myös kaikille niille, jotka eivät pysty tekemään täyttä päivää, vaikka haluaisivat. Suojaosan poistaminen leikkaa osatyökykyisten jo valmiiksi pieniä tuloja sekä lisää byrokratian määrää valtavasti. Pahimmassa tapauksessa se saattaa kannustaa jättäytymään kokonaan pois työelämästä.

Suomen on arvioitu olevan Pohjoismaista se, jossa tehdään eniten vastentahtoista osa-aikatyötä. On varsin naiivia ajatella, että suojaosa olisi syy sille, ettei kokopäivätyötä tehdä nykyistä enemmän. Mielenkiintoista kyllä, näin todetaan myös hallituksen esityksessä. Siinä todetaan, että suojaosan poistolla ei arvioida olevan juurikaan työllisyysvaikutuksia. Esityksessä ei löydy mitään näyttöä siitä, että juuri suojaosa estäisi ihmisten siirtymistä kokoaikatyöhön, vaan tässä hallituksen esityksessä todetaan rehellisesti, että tutkimustieto on tältä osin epäselvä.

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

Arvoisa puhemies! Hallituksella ei ole muuta työllisyyspolitiikkaa kuin työttömyysturvan ja muun sosiaaliturvan leikkaaminen, eikä tälle linjalle edes löydy useinkaan minkäänlaisia järkeviä perusteluja. Se on todella surullista Suomen kaltaisessa maassa, jossa yritykset nostavat osaavan työvoiman puutteen esiin kaikkein suurimpana kasvun esteenä. Heille tämä hallituksen niin sanottu työn linja ei tarjoa yhtään mitään.

Kuvitelma siitä, että työttömyydessä on kyse vain taloudellisten kannustimien puutteesta, on todellisuudesta vieraantunut ajatus. Monet tutkijat ovat tuoneet esille, että työttömyyden taustalla on Suomessa ongelmia, kuten ikäsyRJintä, terveydelliset ongelmat, sopivan osaamisen puute, sopivien työpaikkojen puute omalla paikkakunnalla sekä pitkäaikaistyöttömien kohdalla myös itse työttömyyden pitkittyminen. On arvioitu, että jopa kolmasosa työttömistä voi Suomessa todellisuudessa olla työkyvyttömiä. Näille ongelmille hallitus ei tee yhtään mitään vaan jopa pahentaa niitä omalla politiikallaan.

Vaikka, arvoisa puhemies, osa leikkauksista lisäisikin työllisyyttä, ei tämä työllisyyden lisäys kata tai kompensoi leikkausten köyhyyttä lisääviä vaikutuksia. Tämä todetaan hallituksen omassa vaikutusarviossa. Sen mukaan ”etuusien heikennyksistä seuraava tulojen lasku on kuitenkin paljon suurempi kuin mahdollisesta työllisyyden kasvusta seuraava tulojen nousu”. Toisin sanoen, edes se ei auttaisi, että kaikki hallituksen havittelemat työllisyysvaikutukset toteutuisivat. Pienituloiset köyhtyvät silti.

Lopuksi, arvoisa puhemies, näissä leikkauksissa on kyse valinnasta. Tässä on kyse hyvin perinteisestä oikeistopolitiikasta, jossa kaikkein pienituloisimmilta otetaan, jotta hyvin pärjääville voidaan antaa lisää.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia — Edustaja Zyskowicz, olkaa hyvä.

14.30 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Edustaja Kontulan puheenvuoro kertoi siitä, millaisessa ääri-vasemmiston mielikuvitusmaailmassa hän elää. — Edustaja Kontula, näillä kuvauksilla sadan vuoden takaisista aateliston tai muun ylhäistön asenteista ei ole mitään — ei mitään — tekemistä niiden perusteiden kanssa, joihin Orpon hallituksen politiikka nojaa. Kun, edustaja Kontula, viittasitte George Orwelliin, niin kun olette sanonut olevanne eduskunnan ainoa kommunisti, kannustan teitä lukemaan hänen ”Eläinten vallankumouksen”, joka kertoo siitä, millaista on kommunismissa.

Edustaja Kontula sanoi, että mikäli verokevennyksiä ei tehtäisi, säästöjä ei tarvittaisi. Tämäkään ei ole totta. Hallituksen veroratkaisut ovat suunnilleen kustannusneutraaleja, ja ne perumalla ei voida säästöjä perua. [Välihuutoja vasemmistoliiton ryhmästä]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kontula, olkaa hyvä.

14.32 Anna Kontula vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niiltä osin, jotka ilmeisesti edustaja Zyskowiczia tässä eniten kuohuttivat, perustan väittämäni varsin laajaan tutkimusaineistoon, jonka vanhempaan kerrostumaan voi tutustua kirjani ”Luokkalaki” lähdeluettelosta mutta josta viime aikoina on käyttänyt julkisuudessa tutkimuspohjaisia puheenvuoroja muun muassa Juho Saari ja Anu Kantola omien tutkimushankkeittensa pohjalta. Eli en keksinyt enkä vedonnut sadan vuoden takaisiin aatelasenteisiin vaan ihan Suomessa tässä päivässä tehtyyn asennetutkimukseen.

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

Mitä tulee Orwelliin, kysymys on suosikkikirjailijastani, jonka kaikki teokset olen lue-
nut, [Ben Zyskowicz: Hyvä! Vielä kun oppisitte jotain!] ja lämpimästi toivoisin, että kaik-
ki, jotka politiikassa häntä siteeraavat, paitsi lukisivat hänen kirjojaan myös ymmärtäisivät
lukemansa. [Ben Zyskowicz: Aivan!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

14.33 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Onhan tässä
isossa kuvassa se hankaluus, että samaan aikaan leikataan pienituloisilta ja annetaan suu-
rituloisille veronkevennyksiä — se tässä työllisyyspolitiikassa on kaikista huonoin asia.

Kun katsoin esityksen sisältöä, niin onhan tämä lapsikorotusten poistaminen aika lyhyt-
näköistä varsinkin, kun ei ole mitään tutkimustietoa tai apua siitä, mitä näille lapsiperheille
sitten tehdään, kun heiltä poistetaan ne tuet ja he eivät työllisty. Toisaalta tämä työttömyys-
turvan suojaosan poisto vaikuttaa etenkin näihin osa-aikatyöntekijöihin ja siihen, että jo
pienenkin työn vastaanottaminen on ollut kannattavaa, että olet päässyt työmarkkinoille ja
sitä kautta saanut jalkaa oven väliin.

Jollain tavalla haluaisin kuulla ministerin näkemyksen tästä vastentahtoisesta osa-aika-
työstä, joka palvelualoilla on ensinnäkin ongelma. Mikä esitys tässä nyt edellyttää työnan-
tajaa palkkaamaan kokoaikaisesti, ettei tässä vain heikennetä työntekijöitten asemaa, mut-
ta ei sitten luoda niitä kokoaikatyöpaikkoja?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kemppi, olkaa hyvä.

14.34 Hilikka Kemppi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Keskustan
mukaan tämä lapsikorotuksen poistaminen on täysin epäinhimillinen valinta. Sehän olisi
käytännössä suunnilleen sama summa, mikä saataisiin perumalla tämä solidaarisuusveron
kevennys, eli meidän kansanedustajatason ihmisten verotuksen kevennys. Saisimme sillä
kuitattua tämän lapsikorotuksen poistamisen. Tämä on tietenkin epäinhimillinen valinta
myös sen takia, että Suomessa on 130 000 — ylikin — köyhää lapsiperhettä tällä hetkellä.
En ymmärrä sellaista arvovalintaa, miksi lapsen tulee kärsiä vanhemman työttömyyden
kohdatessa.

Lisäksi olemme olleet huolissamme ylisukupolvisesta pahoinvoinnista, joka erityisesti
90-luvun laman jälkeen roihahti tässä maassa. Tämänkaltaiset tukielementit ovat siinä jon-
kin verran pystyneet paikkaamaan. Niinpä kysyn ministeriltä, löytyisikö hallitukselta sy-
däntä arvioida tätä pakettia uudelleen ja tarkastella kriittisesti tätä lapsikorotuksen poista-
mista ja poistaa se.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Forsgrén, olkaa hyvä.

14.35 Bella Forsgrén vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus esittää to-
siaan tämän suojaosan poistoa. Tämä on omasta mielestäni todella typerää ja lyhytnäköistä
politiikkaa, koska juuri suojaosan turvin on tähän asti voinut ottaa niitä pieniäkin työtun-
teja vastaan. Nykyinen hallitus tosiaan tavoittelee tällä kokoaikatyöhön hakeutumisen li-
sääntymistä, mutta ei ota huomioon sitä, että kaikki eivät tässä yhteiskunnassa pysty teke-
mään kokoaikatyötä, eikä kokoaikatyötä ole myöskään kaikille tarjolla. Suojaosan poisto

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

heikentää erityisesti vammaisten sekä osatyökykyisten ihmisten, jotka voivat tehdä toimintakykynsä rajoissa vain vähäisiä tuntimääriä tai joiden työkyky vaihtelee, asemaa.

Vihreiden mielestä työmarkkinoita ei pidä jakaa pelkästään työttömyyteen ja kokopäivätyöhön. Sen sijaan kaiken työn vastaanottamisen pitäisi olla kannattavaa, ja osa-aikatyö voi olla paras vaihtoehto työllistyä, esimerkiksi lasten ollessa pieniä, työkyvyn heikentyessä tai eläkkeelle jäännin lähestyessä. Olisinkin kysynyt ministeriltä: eikö kaikkien ihmisten tekemä työ, mikä ikinä onkaan se heidän työpanoksensa, ole yhtä merkityksellistä ja tärkeää tälle yhteiskunnalle?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Laiho, olkaa hyvä.

14.36 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työ on parasta sosiaaliturvaa, ja niin se on myös lapsiperheissä. Vanhempien työllisyys ehkäisee parhaiten myös lapsiperheköyhyyttä. Meillä on käsittelyssä nyt työttömyysturvalakien muuttaminen. Siinä on muun muassa suojaosien poisto, ja nimenomaan suojaosat ovat muodostaneet kannustinloukun osa-aikaisen työn ja kokoaikaisen työn välille.

Täällä on ollut puhetta lapsikorotusten poistosta. Se on totta, että se vähentää lapsiperheissä olevaa rahoitusta, mutta hallitus ei ole leikkaamassa lapsikorotuksia pois budjetista, vaan kokonaisuudessaan tämä summa tullaan käyttämään lapsiperheiden tukemiseen lapsilisien kautta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tuppurainen, olkaa hyvä.

14.37 Tytti Tuppurainen sd (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Nyt hallitus tässä aloittaa tätä valtiontalouden tasapainotusta työttömyysturvan leikkauksilla. Haluaisin kuulla, millaista ihmiskuvaa, ministeri Satonen, heijastelee se, että pienituloista ihmistä, työtöntä ihmistä, innostetaan leikkauksilla ottamaan työtä vastaan mutta suurituloista, hyvin toimeentulevaa ihmistä innostetaan ottamaan lisätyötä antamalla veronkevennyksiä. Minkälainen motivaatio tässä taustalla on, että pienituloisilta leikataan, jotta he tekisivät enemmän töitä, mutta suurituloisille annetaan lisää rahaa, jotta he tekisivät enemmän töitä? Tämä kuulostaa epäoikeudenmukaiselta aivan kuten tämä lapsikorotusten poistaminen. Se on tutkijoiden mukaan ollut se kustannustehokkain tapa torjua lapsiperheköyhyyttä, ja aivan tämä suojaosan poisto — sillä on saatu aikaiseksi kuitenkin niitä tehtyjä työtunteja, ja nyt ne todennäköisesti vähenevät, koska suojaosa poistetaan. Leikkaukset kasaantuvat samoille ihmisille, kun asumistuen leikkaukset, työttömyysturvan leikkaukset, koskevat samoja kotitalouksia.

Ajatteko te, ministeri Satonen, nyt ihmiset toimeentulotuelle?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kurvinen, olkaa hyvä.

14.38 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä käsittelyssä oleva työttömyysturvalaki on osa hallituksen laajempaa säästölakien pakettia, joka tänään on käsittelyssä. Tietysti tilannekuva on ymmärrettävä, ja myös keskustassa olimme vaalien olla sitä mieltä, että noin 2,5 miljardia voisi olla tarvittava leikkausten kokoluokka. Orpon hallitus lähti sitten noin neljä miljardin leikkaustielle. Lisäksi jaamme keskustassa

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

kyllä sen kuvan, että meidän pitää kannustaa ihmisiä hakeutumaan töihin, myös osa-aikatoihin, lyhytaikaisiin työsuhteisiin, ja kaikki kannustinloukut pitää purkaa.

Arvoisa puhemies! Mutta ihan selkeästi nyt näissä kaikissa säästölajeissa ensi vuoden talousarviossa on vakava eettinen ja moraalinen ongelma. Se eettinen ja moraalinen ongelma on se, että nyt erittäin kovia toimia esitetään pienituloisille ihmisille kuten lapsia omaaville työttömille, työttömille lapsiperheille. Samaan aikaan kevennetään velaksi veroja.

Kysyisinkin nyt — valitettavasti muita kuin työministeri ei ole paikalla, mutta mitenkö moraalisesti kestäväenä ja Suomen yhtenäisyyttä tukevana te pidätte sitä, että veroja alennetaan velaksi ja sitten kovia toimia pienituloisille?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Östman, olkaa hyvä.

14.40 **Peter Östman kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yksikään vastuunkantaja ei haluaisi leikata mistään, ellei ole pakko. Nyt te, arvoisan opposition edustajat, puhuttelette tämän päivän nuoria pelottelemalla heitä hallituksen ikävillä leikkauksilla, [Välihuuto] mutta te unohditte kertoa tämän päivän nuorille, että Suomessa ei ole ollut talouskasvua 15 vuoteen ja että Suomella on erittäin velkaantunut julkinen talous. Se tarkoittaa, että lainaamme tulevaisuudesta — näiltä nuorilta — ja se on kestäväntöntä, tällaista ylisukupolvista politiikkaa, [Aino-Kaisa Pekosen välihuuto] jos jatkamme ottamalla vuosi toisensa jälkeen miljarditolkulla lisää velkaa.

Ja arvon oppositio, Suomessa on edelleen liian korkea rakenteellinen työttömyys. Siksi tarvitsemme uudistuksia, sillä rakenteellinen työttömyys laskee vain ja ainoastaan rakenteellisilla uudistuksilla. [Jussi Saramon välihuuto]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Meriluoto, olkaa hyvä.

14.41 **Laura Meriluoto vas** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puheenjohtaja! Sehän onkin aika erikoinen syytös, että pelottelemme lapsia ja nuoria kertomalla heille hallituksen tekemistä leikkauksista. Ehkä, jos ette leikkaisi, ei pelottaisi niin paljon. [Naurua]

Mutta siis tänään vietetään YK:n köyhyyden ja syrjäytymisen vastaista päivää ja Suomessa myös Asunnottomien yötä, ja täytyy kyllä todeta, kun katsoo näitä tänään täysistunnossa käsittelyssä olevia lakeja, että hallitus pitää kyllä huolen siitä, että näitä teemapäiviä joudutaan jatkossakin Suomessa viettämään. Tämä työttömyysturvan suojaosan poisto on yksi semmoinen, mistä itsekin saan paljon palautetta, koska se aiheuttaa ihmisille todella kurjia tilanteita, kuten täällä on jo hyvin kuvattu. Sillä on myös luultavasti tulossa sellaisia heijastusvaikutuksia, jotka sitten haittaavat muita yhteiskunnan toimintoja, kuten vaikka sopimuspalokunnan toimintaa, kun sopimuspalokuntalaiset eivät pysty sen suojaosan poiston takia tulemaan siihen tehtävään, tai vammaisten henkilökohtaisen avun saamista, kun siellä usein on osa-aikaisia työsuhteita ja nyt niiden avustajien ei välttämättä kannata edes ottaa työtä vastaan. Eli vaikutukset voivat olla aika laajat.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen, Oras, olkaa hyvä.

14.42 **Oras Tynkkynen vihr** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, puhemies! Yksittäisistä hallituksen esityksistä ja niiden yksityiskohdista voidaan varmasti vääntää pitkään ja luulta-

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

vasti tänään väännetäänkin, mutta perusongelma on se, että hallituksen kokonaisuus on vahvasti pielessä.

Osa-aikaisen työn vastaanottamista vaikeutetaan, niin kuin moni kollega tässä edellä on todennut, vaikka sitä pitäisi päinvastoin nykyisestä helpottaa. Monia työnantajien ja työnhakijoiden todellisia tilanteita ja tarpeita ei näissä esityksissä tunnisteta eikä tunnusteta. Ihmisiä sysätään toimeentulotuelle, vaikka hallituksen omakin tavoite on päinvastoin vähentää toimeentulotuen saajia.

Leikkaukset painottuvat monissa tapauksissa ennestään hyvin tukalassa asemassa oleville ja sitten vielä kasautuvat samoille ihmisryhmille, ja samaan aikaan kuitenkin on varaa antaa uusia veronkevennyksiä meille hyväosaisille. Kaikesta tästä jää jäljelle hyvin voimakas epäoikeudenmukaisuuden kokemus, ja se epäoikeudenmukaisuuden kokemus on hirtittävän huono perusta rakentaa vahvaa taloutta tai vahvaa yhteiskuntaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Berg, olkaa hyvä.

14.43 Kim Berg sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus tosiaan aikoo nyt heti alkuun heikentää monin tavoin työttömyysturvaa. Mukaan on tulossa tässä vaiheessa muun muassa lapsikorotusten poistaminen, suojaosien lakkauttaminen ja omavastuuajan pidentäminen. Pitkittyvän työttömyyden taustalla ei kuitenkaan ainakaan pääsääntöisesti ole se, että haluaa olla kotona, vaan sen sijaan taustalla on esimerkiksi terveydentilan tai osaamisen puutteet. Näihin ei kuitenkaan nyt löydy ratkaisuja sosiaaliturvan heikentämisellä. Näin ollen sosiaaliturvan heikentäminen ei auta kasvattamaan työllisyyttä, vaan tarvittaisiin toisenlaisia keinoja, joiden avulla työttömille voitaisiin esimerkiksi tarjota enemmän yksilöllistä tukea, sitä tukea, mitä Marinin hallitus aloitti.

Kysyisinkin ministeriltä: voisitteko avata vähän näitä työttömille tulevia työllisyyteen liittyviä tukikeinoja?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sammallahti, olkaa hyvä.

14.44 Tere Sammallahti kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvon puheenjohtaja! Tuossa edustaja Tuppurainen puhui ihmiskuvasta, ja en voi olla kysymättä salin vasemmalta laidalta, että millainen ihmiskuva on semmoinen, jonka mukaan jokainen työtön ja vähäosainen ja köyhä on ikuisesti kohtalonsa oma, tuomittuna sinne köyhyyteen, työttömyyteen ja vähäosaisuuteen. [Anna Kontula: Oikeistolainen ihmiskuva!] Vai eikö teille kelpaa 65 000 työpaikkaa, joita näillä kokonaisuudistuksilla ollaan nyt tekemässä? Vasemmistolta unohdetaan, että tässä on kyse isosta kokonaisuudistuksesta, joka tehdään yli vuosien. Te takerrutte nyt pieniin yksityiskohtiin ottamatta huomioon sitä, että toisesta päästä kevennetään mahdollisuuksia työllistyä ja tehdä omaa elintasoja paremmaksi omalla työllä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

14.45 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Te perustelette hallituksen massiivisia leikkauksia argumenteilla, jotka tuntuvat olevan hyvin irrallisia siitä, mitä nykyinen työelämä on. Tämä heikennys on julma hauraassa asemassa oleville ja märkä rätti kaikkien niiden naamaan, jotka tekevät esimerkiksi kulttuurialalla työtä pätäkissä. Miksi te rankaisette heitä? Tämä esitys vie Suomen työttömyysturvajärjestelmää entis-

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

tä kauemmaksi muista Pohjoismaista ja hankaloittaa osa-aikaisen ja lyhytkestoisen työn vastaanottamista. Ettekö te, ministeri Satonen tiedä, että moni palvelualoilla tekisi koko-aikaista työtä, jos sitä vain olisi saatavilla. Miksi te rankaisette heitä? Tämä esitys on kokonaisuudessaan 250 miljoonan leikkaus pienituloisten etuuksiin, asia, jonka ei pitänyt sopia perussuomalaisille. Miksi te petitte pienituloiset perussuomalaiset?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

14.46 Tuomas Kettunen kesk (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Suomen Keskusta näkee, että työelämää ja sosiaaliturvaa tulee uudistaa — mutta maltilla, arvon oikeisto, mutta maltilla, arvon vasemmisto. Uudistusta tulee tehdä alkiolaisen ihmisyyssaatteen periaatteen mukaisesti. Oikealta laidalta kuulumme vielä kuusi kuukautta sitten alkiolaisuudesta, mutta tänä päivänä tässä salikeskustelussa alkiolainen ihmisyyssate on unohtunut salin oikeasta laidasta. [Antti Kurvinen: Kertauskurssille!] Lapsiperhe, jossa molemmat vanhemmat kärsivät työttömyydestä, menettää jopa 400 euroa kuussa hallituksen toimien perusteella. Työttömältä yksinhuoltajalta viedään lapsikorotukset sekä 300 euron suojaosa, joka on kannustanut siihen osa-aikaisen työn tekemiseen. Kaikki työ on kannattavaa. Kysynkin arvon ministeriltä: voisitteko perua nyt nämä päätökset suojaosan poiston osalta?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Diarra, olkaa hyvä.

14.47 Fatim Diarra vihr (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvon puhemies! Pohdin tässä, että moni näistä esityksistä voisi periaatteessa olla hyvä, mikäli se tuki olisi siellä mukana. Ennen kaikkea kannan huolta lapsikorotuksen poistamisesta jo sen takia, että niissä perheissä, joissa nyt on työttömyyttä, on muutenkin vaikeita tilanteita. Ja mikäli samaan aikaan ollaan huolissaan niistä tilanteista, mitkä näissä perheissä on — nuorten syrjäytymisestä, nuorten pahoinvoinnista — niin millä tavalla se, että vielä heikennetään näitten perheiden asemaa, tulee parantamaan näitten nuorten tulevaisuutta ja näitten nuorten mahdollisuuksia?

Samaan aikaan on myös pakko sanoa, että ymmärrän sen argumentin siitä, että täyspäiväinen työ on aina parempi kuin osa-aikainen työ, mutta kaikilla ei ole mahdollista tehdä täyspäiväistä työtä. Meillä on paljon semmoisia aloja, joilla täyspäiväisen työn tekeminen ei ole mahdollista. Kulttuurialat, taidealat ovat juuri sellaisia aloja, joissa työ luonteeltaan ei ole sellainen, että kahdeksasta neljään maalataan tai kahdeksasta neljään yhtäkkiä vain luodaan jotain. Minulla on sellainen olo, että hallitus on unohtanut tällaisen työn olemassaolon ja samaan aikaan unohtanut myös sen, että kaikki ihmiset eivät voi tehdä täyspäiväisesti töitä. Mikä on vastaus näillä ihmisille? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Nyt annan vastauspuheenvuoron ministeri Sato-selle, noin viisi minuuttia, olkaa hyvä.

14.48 Työministeri Arto Satonen: Kiitos, arvoisa puhemies! Yritän vastata niin moneen kysymykseen kuin mahdollista.

Ensinnäkin, tämä iso kuva: Tämän uudistuksen vaikutus on 800 miljoonaa euroa, jatkuvalla tasolla 800 miljoonaa euroa. Se on ihan valtava vaikutus, ja kun täällä nyt puhuttiin

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

esimerkiksi tästä lapsikorotuksesta, että sen laskennallinen säästö on 70 miljoonaa, niin sen hallitus antaa toisella tavalla lapsiperheiden hyväksi: korottamalla pienten lasten lapsilisää ja antamalla yksinhuoltajakorotukseen korotusta monilapsisille perheille ja niin poispäin [Välihuutoja vasemmistoliiton ryhmästä] ja opiskelijavanhemmille. Tietenkään se ei osu aivan yksi yhteen, mutta eihän tätä lukua voida verrata siihen — veroasiat eivät kuulu minulle — asiaan ollenkaan, koska tämä lapsikorotusten vaikutus työllisyyteen on 10 000. Se on puolet tästä koko paketista, mikä me nyt tehdään. Se johtuu siitä, että kun ihminen on töissä, niin palkkaa ei makseta sillä perusteella, onko huollettavia lapsia vai ei, vaan työpanoksen perusteella, ja sen takia on erityinen kannustinloukku niillä, jotka saavat näitä lapsikorotuksia. Siihen tällä nyt puututaan.

Vielä muutama muu tästä — ja nämä ovat siis valtiovarainministeriön vahvistamia lukuja: työttömyysturvan työssäoloehdon pidentäminen 5 700, lomakorvausten jaksotuksen palauttaminen 2 200, työssäoloehdon euroistaminen 1 500, omavastuupäivien palauttaminen 1 000. Nämä ovat erittäin keskeisiä, joista tämä koko järjestelmä muotoutuu.

No, sitten tämä suojaosakysymys. Kun meillä on 300 euron suojaosa, niin totta kai on hyvä, että ihmiset voivat ottaa myös vähän työtä vastaan, lyhytaikaisia töitä ja osa-aikaisia töitä, mutta se ei mihinkään poistu, koska meille jää soviteltu päiväraha. Aivan samalla tavalla kuin tähänkin asti jatkossakin voi saada samaan aikaan työttömyysturvaa ja palkkaa. Minkä takia on se suojaosa, niin katsokaapa niitä tietoja: silloin kun suojaosaa nostettiin väliaikaisesti 300 eurosta 500 euroon, niin yhtäkkiä meillä olikin paljon niitä, jotka tekivät 500 euron edestä ja jotka aikaisemmin olivat tehneet 300 euron edestä. Eli tämä tarkoittaa sitä, että tässäkin on ihan selkeä kannustinloukku, joka kannustaa tekemään vain sen suojaosan verran sitä työtä verrattuna siihen, että ollaan sovitellulla päivärahalla, jossa voidaan koko ajan nousta sen työn keston tai työn määrän mukaan, jolloin työnhakijalle jää kuitenkin jokaisesta tienatusta eurosta niin kauan kunnes tulee katto vastaan. Eli tämä on ihan olennainen kysymys ja nimenomaan sen kokoaikatyön kannattavuuden näkökulmasta. Mutta totta kai on niitä aloja, joilla osa-aika työ on tärkeää, ja ei kaikilla aloilla ole yhtä helppoa saada kokoaikatyötä. Mutta sitten meillä on esimerkiksi sosiaali- ja terveysala, jolla tehdään ihan valtavasti osa-aikatyötä, ja siellä on todella paljon kokoaikatyötä tarjolla. Eli kyllä järjestelmän pitää myös olla sellainen, että se kannustaa ottamaan vastaan sitä kokoaikaista työtä. Se on kaiken a ja o.

Mitäs vielä... Tässä ehkä tosiaan keskeisimmät kohdat. No, sitten tästä, että mitä muuta tehdään samaan aikaan — se oli erinomainen kysymys, oliko edustaja Berg vai kuka. Se on ihan totta, että eihän tässä nyt pelkästään näihin kannustimiin puututa, vaan samaan aikaan tässä tehdään kaksi muutakin asiaa. Me kehitetään TE-palveluita — nämä TE-palvelujen muutokset tulevat muuten samaan aikaan voimaan kuin tulevat pääosin voimaan nämä työttömyysturvan uudistuksetkin eli syyskuun alusta ensi vuonna — ja siellä niitä TE-palveluita kehitetään yksilöllisemmiksi ja nimenomaan niin, että virkailijoilla on enemmän aikaa käytettävissä niiden työnhakijoiden kanssa, jotka tarvitsevat enemmän henkilökohtaista palvelua. Ja sillä, että otetaan työttömyyskassat mukaan siihen työnvälitykseen, pystytään myös edesauttamaan ihmisten työllistymistä. Sitten meillä on kolmantena ne kaikki työelämäreformit, joilla me pyritään vaikuttamaan siihen, että meille syntyy lisää työpaikkoja. Sen takia me tehdään näitä työläinsäädännön muutoksia, joista tänne on ensimmäisenä tulossa työrauha. Sen jälkeen on toivottavasti paikallinen sopiminen, ja sen jälkeen asioita, jotka vievät eteenpäin kilpailukykyistä palkkamallia ja niin poispäin. Eli on erit-

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

täin tärkeää, että samanaikaisesti sekä työn tekeminen että myös työn teettäminen tulee kannattavammaksi.

Toivon menestystä tälle esitykselle. [Ben Zyskowicz: Ja työelämäuudistuksiaahan oppositio kannattaa!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 14.53.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 17.57.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt jatkamme tässä täysistunnossa aiemmin keskeytetyn asiakohdan 3 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Perholehto poissa, edustaja Partanen poissa, edustaja Furuholm poissa, edustaja Pitko poissa. — Edustaja Piisinen.

17.58 **Jorma Piisinen ps:** Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä eduskunnalle ehdotetaan muutettavaksi työttömyysturvalakia ja eräitä muita lakeja. Esityksen tavoitteena on työhön kannustava sosiaaliturva, joka selkeyttää työttömyysturvajärjestelmää ja lisää työllisyyttä parantamalla työllistymisen kannustimia. Näillä hallituksen esityksen muutoksilla pyritään parantamaan julkista taloutta staattisesti 250 miljoonalla. Säästö kohdistuisi Työllisyysrahastolle ja työttömyyskassoille. Muutosten arvioidaan lisäävän työllisyyttä yli 20 000 henkilöllä, mikä vahvistaisi julkista taloutta valtiovarainministeriön arvioiden mukaan noin 550 miljoonalla, eli yhteensä julkinen talous vahvistuisi noin 800 miljoonalla eurolla. Tämä merkitsisi kokonaisuutena valtion ja kuntien talouden huomattavaa koenemistä.

On ymmärrettävää, että sosiaaliturvamme on ajan saatossa paisunut kestäättömälle tasolle ja sen ylläpitämiseen yhteiskunnallamme ei enää ole varaa. Tiedotusvälineistä olemme saaneet lukea ideologisesti työttömistä ihmisistä, eli on aivan ilmeistä, että tätä meidän antoisaa sosiaaliturvajärjestelmäämme myöskin väärinkäytetään. Eli näillä nyt ehdotetuilla muutoksilla pyritään saamaan ihmisiä töihin oman kantokykynsä mukaan, mutta erityisen tarkkana meidän tulisi olla nimenomaan näiden omaehtoisesti työttömänä olevien ihmisten suhteen, eli heitä pitäisi nyt vastuuttaa, jotta heillä olisi nimenomaan mahdollisuus tämän hyvinvointiyhteiskunnan ylläpitämiseen omalla panoksellaan sen sijaan, että heille sallitaan joutenolo työtä tekevien kustannuksella.

Hallituksen on taiteiltava kilpailukykyisen verotusjärjestelmän, sosiaalietuuksien ja taloudellisen kantokykymme välillä. On kannustettava entistä suurempaa joukkoa työhön, jolloin myös edellytykset huolehtia kaikkein heikoimmassa asemassa olevien toimeentulosta paranee. Näillä kaikkein heikompiosaisilla tarkoitan nimenomaan heitä, jotka eivät sairauden tai jonkun muun syyn takia kykene itsestäänsä huolta kantamaan.

Arvoisa puhemies! Kaikki kynnelle kykenevät on saatava nyt töihin. Siten tuemme parhaiten hyvinvointiyhteiskuntamme säilymistä. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

18.01 Timo Suhonen sd: Kiitoksia, arvoisa herra puhemies! Lähetekeskustelussa on nyt esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta. Kyseessä on siis leikkauksia pienituloisille.

Haluan tässä yhteydessä tuoda esiin asiantuntijan haastattelun Itä-Suomesta Varkaudesta paikallislehdessä viime viikolta. Haastattelussa Varkauden seurakunnan johtava diakoniaviranhaltija Riitta Sulkko toi esiin seuraavia huolia: Hän pitää hallituksen toimia, leikkauksia vähäosaisilta, sivistymättöminä ja vaarallisina. Hän pelkää, että juuri nämä toimet rikkovat yhteiskuntarauhan, että mennään juuri sille Ruotsin tielle, josta hallitus puhuu, että sille ei pitäisi mennä. Sulkko haluaa puhua asiasta, koska köyhät eivät itse jaksakaan pitää puoliaan. Kärsimys jää ihmisten seinien sisäpuolelle. Uutiset esimerkiksi lasten tekemistä pahoinpitelyistä tai vanhusten itsemurhista ovat vain jäävuoren huippu. Kukaan ei kerro piilossa olevasta ahdistuksesta ja hädästä.

Erityinen huoli johtavalla diakoniaviranhaltijalla on lapsista ja nuorista. Nuoret kohtavat monenlaista välinpitämättömyyttä ja heitteillejättöä. Juuri nyt pitäisi tehdä ennaltaehkäiseviä toimia. Tämän hallituksen tie on nyt aivan päinvastainen. Köyhyys eriarvoistaa. Kun lapsiperheen tulot liikkuvat juuri köyhyysrajan yläpuolella, tukiin ei ole oikeutta. Se tarkoittaa, että lapset eivät voi harrastaa mitään, mikä maksaa.

”Menkää töihin” on hallituksen viesti kaikille, joilta tukia leikataan. Se on johtavan diakoniaviranhaltija Sulkon mukaan sivistymättömyyden, vastuutonta ja vahingollista puhetta. Se osoittaa, että ministerit eivät tunne sitä todellisuutta, jossa ihmiset elävät. Pienituloiset eivät ole yksi yhtenäinen joukko, jonka ongelmat ratkeavat sillä, että mennään töihin. Työ ei aina edes ole ratkaisu. On töitä, joista saadulla palkalla ei elä. On ihmisiä, jotka kiikkuvat köyhyysrajalla, vaikka käyvät töissä.

Matematiikka, jolla hallitus säästöjen vaikutuksia laskee, on johtavalle diakoniaviranhaltijalle vieras. Miten asumistuen leikkaaminen parantaa työllisyyttä? Tai kun omaishoitajan tuesta leikataan, omaishoitajien pitäisi vain mennä töihin. Niillä, jotka oikeasti elävät tukien varassa, voi olla psyykkisiä tai fyysisiä sairauksia, jotka estävät työn tekemisen. Ihmiset kuitenkin haaveilevat tavallisesta arjesta ja elämästä, että saisi tehdä töitä, joilla tulee toimeen, ja on oikein mitoitettuja haasteita.

Arvoisa hallitus! Toivon, että tämä edellä esiin tuomani seurakunnan johtavan diakoniaviranhaltijan viesti tavoittaa vielä teidät, ennen kuin teette vakavia virheitä päätöksenteossa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kalmari, edustaja Kalmari on poissa. Edustaja Nurminen, edustaja Nurminen on poissa. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

18.04 Lauri Lyly sd: Arvoisa puhemies! Täällä eduskunnassa ja työelämässä meidän pitäisi puhua enemmän ja hakea ratkaisuja työvoimapulaan, työpaikkojen veto- ja pitovoimaan, eli hyvän työelämän sisältöihin. Niillä ratkaistaan Suomen pärjääminen. Nyt hallitusohjelman mukaan työelämää uudistavien ja kannustavien esitysten päähuolena on, miten saadaan ihmisiä helpommin vähennettyä entistä huonommalle turvalle.

Näillä esityksillä ei puututa todellisiin työllistämisen esteisiin, osaamisen puutteeseen eikä työpaikkojen ja työttömien kohtaanto-ongelmaan. Niihin ne panostukset pitäisi lait-

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

taa. Samalla pitäisi käydä perusteellisemmin läpi, mitkä ovat työttömien todelliset työllistymismahdollisuudet ja työelämäedellytykset. Onko muun muassa työttömän henkilön osaaminen, terveys, työelämän vaatimalla tasolla? Miten se saataisiin koulutuksen, kuntoutuksen tai hoidon avulla sellaiseksi, että työelämän ovet aukeaisivat? Myöskin olisi selvitettävä, ovatko kaikki työntekijät oikealla luukulla — paljonko on sellaisia, joiden turvan osoite olisi jokin muu kuin työvoimahallinto tai työttömyysturva, jotta ohjaisimme resurssit oikein.

Arvoisa puhemies! Työttömyysturvaa heikennetään ja leikataan nyt laajalla rintamalla. Sille on yhä vaikeampi päästä omavastuupäivien ja työssäoloehdon pidentämisen vuoksi. Taso tippuu lapsikorotusten poiston, turvan porrastuksen ja peruspäivärahan indeksijäädetyksen vuoksi. Niiden vaikutus on satoja euroja kuukaudessa, ja ne kohtelevat ihmisiä hyvin eriarvoisesti. Suojaosuuden poisto heikentää osa-aikaisten työllistymistä kokoaikaisiin töihin, koska pienikin työmäärä on parempi kuin ei ollenkaan — ja taitaa olla niin, että osatyöllisyydestä on helpompi työllistyä kuin kokonaan työttömyydestä.

Lausunnot näistä esityksistä ovat olleet erittäin kriittisiä. Toivottavasti ne vaikuttavat vielä sisältöihin valiokuntakäsittelyssä. Pahinta tässä on se, että tämä on vasta ensimmäinen toimi heikennyksistä.

Muutama yksityiskohta näistä käsillä olevista. Omavastuuajat pitenevät viidestä päivästä seitsemään ja lomakorvauksen jaksotus 1.1.2024 lähtien. Turvalle pääsyä hidastetaan, ja lomakorvausten jaksotus lisää byrokratiaa — ei selkeyttä, mitä väitetään perusteluissa. Ja kun jää työttömäksi, lomakorvaus on tarpeellinen raha, kun toimeentulo putoaa puoleen työttömyyden seurauksena. Nyt jaksotus siirtää tuen saamista — vaikeuttaa heti elämistä työttömyyden alkaessa. Selkeä säästötoimi.

Lapsikorotusten ja suojaosuuden poisto 1.4.24 lähtien kurittaa erityisesti lapsiperheitä, ja heitä on paljon. Vuonna 2022 81 000 työtöntä, eli 31 prosenttia saajista, oli tällaisen turvan piirissä. Leikkaus vaikuttaa myös suoraan asumistukeen ja toimeentulotukeen, niin kuin täällä tänä päivänä on monta kertaa puhuttu.

Suojaosuuden poisto tekee sen, että lyhyempien osa-aikatoiden järkevyys ja kannattavuus katoaa. Onko jokainen tunti arvokas, sitä pitää kysyä. Nekin rakentavat tarpeellista polkua työelämään ja ehkä sitten kokoaikaiseen työhön. Suojaosa koskee erityisesti naisia, kaksi kolmasosaa saajista on naisia. Yllättävä havainto tästä muutoksesta on myös se, että meidän niin paljon mainostettu joustava lomautusjärjestelmä muuttuu vähemmän haluttavaksi, kun työttömyysturvan ehdot heikkenevät. Rahaa tulee siinä tilanteessa vähemmän. Kysymys kuuluu, miksi roikkua vanhassa työnantajassa kiinni? Vielä ilmoitusaika lyhennee seitsemään päivään.

Myös työssäoloehdon pidentäminen vaikuttaa kuntien TE24-uudistuksen jälkeen työttömyysturvamenojen kasvuun. Päästään hitaammin nollaamaan kuntien portaittain kasvavien työttömyysturvamaksujen määräävää työllistämisehtoa, kun aika pitenee. Myöskin työttömyyden pitkittyessä kunnat ovat yhä enemmän vastuussa kuin aiemmin. Näitä ei ole tässä esityksessä arvioitu lainkaan. Toivon, että näitä kriittisiä kannanottoja ja näitä huomioita, mitä näissä lähete keskusteluissa tulee, otetaan valiokunnassa jatkossa huomioon. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

18.10 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Tuossa edellisen lähetekeskustelun yhteydessä — anteeksi, oli jo ensimmäisessä käsittelyssä se valmistunut mietintö — keskustelimme myös edustaja Lylyn kanssa. Siinä oli tosiaan täysin yksituumaisesti ja varmasti nytkin ajattelen niin ja toivon kuitenkin samaa hyvää tarkoittaen sitä, että suomalaisilla on vahva luottamus siihen, että kun jokainen täällä tekee parhaansa, jokainen huolehtii oman osansa ja kaveri huolehtii omansa, niin silloin yhdessä pärjäämme ja Suomi on tulevaisuudessaakin maa, jota voidaan katsoa, kun maailmalta tännepäin katsotaan, yhtenä maailman parhaista maista.

Se vaatii vahvaa julkista taloutta, ja nyt, arvoisa puhemies, meistä on tullut valitettavasti yksi Euroopan velkaisimmista maista. Suomi on jo Euroopan seitsemänneksi velkainen maa, jos on sitä tietoa uskominen, jota valtiovarainministeriöltä olemme saaneet. Ainoa tapa kääntää tämä velkaantumisen tie uudeksi menestykseksi kansakunnalle on tämä pohjoismainen työn linja. Vain työtä tekemällä kansakunta voi menestyä. Sen vuoksi tämän muutoskokonaisuuden tarkoituksena on purkaa työn vastaanottamisen kannustinloukkuja, nopeuttaa ihmisten uudelleentyöllistymistä ja siten vahvistaa julkista taloutta Suomessa.

Juuri tämän nyt käsittelyssä olevan esityksen arvioitu työllisyysvaikutus on yli 20 000 henkilöä, ja se vahvistaa Suomen julkista taloutta yli puolella miljardilla eurolla. Tällä on valtava merkitys suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan tulevaisuuden kannalta. Kun tietysti sillä, että ihmiset työllistyvät paremmin, on vastaavasti vaikutuksia siihen, että työllisyyden hoitoon tarvitaan vähemmän työttömyysetuusmenoja eli säästöä tulee yli 250 miljoonaa euroa, niin kaiken kaikkiaan tämä julkista taloutta vahvistava vaikutus kohoaa 800 miljoonaan euroon. Tämä on iso asia.

Arvoisa puhemies! Varmasti valiokuntakäsittelyn yhteydessä voi löytyä asioita, joita on syytä viilata niin, että mikään yksityiskohta ei sitten vaaranna isossa kuvassa niitä tavoitteita, joita tällä kokonaisuudella haetaan, tai muita sellaisia yhteiskunnan kannalta täysin kriittisiä tavoitteita, joihin pitää huomiota kiinnittää. Esimerkiksi työssäoloehdon osalta olen tiettyjen ammattiryhmien osalta saanut viestiä siitä, vaikkapa sopimuspalokuntalaisilta tai toisaalta hyvin korkeaa lisäarvoa tuottavia mutta sesonkiluontoisia töitä tekevilta, että asiaa on syytä tarkastella. Uskon, että valiokuntavaiheessa asioita tullaan monista eri perustelluista näkökulmista tarkastelemaan.

Kaiken kaikkiaanhan on tietysti päivänselvää, että kun tehdään tällaista isoa kokonaisuutta, jolla suomalaista työelämää viedään pohjoismaiselle työn linjalle, niin totta kai ansioturvaa nauttivat työttömät silloin tulevat näiden vaikutusten kohteiksi ja he kohtaavat ne kaikkein voimakkaimmin. Edellä esimerkiksi edustaja Lyly tietysti aiheesta mielestäni aivan kiihottomasti ja tasapuolisesti puhui.

Tosiaan kun ajatellaan sitä, että näiden uudistusten tavoitteena on sitten se, että työnteon kannustimet vahvistuvat, työllisyys kaikkien kannalta kohenee, sitä kautta suomalaisten hyvinvointi lisääntyy, niin silloin myös tulevaisuudessa voimme luottaa siihen, että jos meistä jotakuta työttömyysjakso kohtaa, niin suomalaisella hyvinvointiyhteiskunnalla on silloin varaa jokaisesta huolehtia. Tässä mielessä, kun ansioturvan saajat ovat tietysti se ryhmä, jolla on kaikkein parhaat edellytykset parantaa omaa ja läheisten ihmistensä ja myös koko yhteiskunnan menestymistä sillä omalla työllistymisellään, voidaan ajatella, että tätä joukkoa tietysti kaikki haluamme tässä olla kannustamassa työllistymään. On yhteiskunnan kokonaisuus, että jokainen meistä mahdollisimman nopeasti uutta työtä löytää.

Kun ajatellaan tätä kokonaispakettia, joka hallituksella on tässä näiden esitysten kautta kasassa, niin tosiaan on arvioitu, että keskipitkällä aikavälillä työllisyysvaikutus on

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

60 000—65 000 uutta työllistä kaikkien näiden nyt esiteltyjen toimenpiteiden jälkeen, joten tällä on ratkaiseva merkitys sen kannalta, että Suomi saadaan käännettyä pois jatkuvan velkaantumisen uralta sellaisen kestävänsä kasvun tielle, jonka päässä on hienoja tulevia menestyksiä, ja pystymme pitämään Suomen tulevaisuudessakin hyvinvoivana yhteiskuntana ja sellaisena maana, jota tähän asti, kun maailmalta on tänne katsottu, on arvioitu lähes mittarilla kuin mittarilla maailman parhaana maana. Se vaatii kovasti töitä, ja uskon, että me suomalaiset haluamme tuota työtä olla tekemässä, ja hallitus näillä esityksillään on sitä edistämässä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Berg, olkaa hyvä.

18.17 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Kevään hallitusneuvottelut ovat jo kaukana takanapäin, ja Orpon hallitus on päässyt toteuttamaan hallitusohjelmaansa. Ensimmäiset hallituksen linjaa esittelevät lakiesitykset ovat saapuneet nyt syksyllä eduskuntaan. Niistä näemme suoraan, minkälaiset ovat tämän hallituspuheen puolueiden arvot. Tänään olemme saaneet käsittelyyn useampia sosiaaliturvan leikkauksia käsitteleviä lakiesityksiä, joilla hallitus aikoo heikentää monin tavoin työttömyysturvaa.

Arvoisa puhemies! Nyt käsittelyssä olevassa hallituksen esityksessä työttömyysturvasta on monta epäkohtaa, joista puhun tässä nyt muutamasta.

Ensinnäkin työttömyysturvan suojaosien poistaminen ei tule auttamaan ihmisiä saamaan otetta työelämästä. Ajatuksena on ollut, että ihmisen on mahdollista ottaa vastaan edes vähän töitä ilman etuuksien menettämistä ja sillä tavalla säilyttää tai saada uudestaan kosketus työelämään. Nyt hallitus on poistamassa tämän kannusteen. Samalla muutos suojaosissa vaikuttaa erityisesti palvelualalla, jossa toimeentuloa on voitu täydentää sovitellulla työttömyysetuudella. Nyt ei ole kyse mistään suurista palkkasummista, sillä aiemmin soviteltua peruspäivärahaa on voinut saada vajaan 1 900 euron tuloilla, kun suojaosan poisto laskee rajan noin 1 600 euroon.

Toiseksi lapsikorotukset, jotka hallitus on nyt poistamassa, koskevat suoraan perheitä, joissa on lapsia. Muutos tuen määrässä on iso, sillä jo yhden lapsen perheessä työttömyysetuuden määrä laskee noin 125 euroa. Summa kasvaa lapsimäärän mukaan ja on kaksinkertainen, jos molemmat vanhemmat ovat työttömiä.

Arvoisa puhemies! Vaikka esimerkiksi näiden leikkausten vaikutus on todennäköisesti todellisuudessa pienempi, kun toimeentulotuki tulee paikkaamaan tilannetta, siirtyminen työttömyysetuudelta byrokraattiselle ja lyhytaikaiseksi tarkoitettulle toimeentulotuelle ei ole hyvä asia. Siirtyminen toimeentulotuelle vähentää kannusteita ottaa vastaan mitään työtä, sillä pienikin ekstratulo vähentää toimeentulotuen määrää. Hallitus onkin arvioinut, että toimeentulotukimenot kasvavat ensi vuonna. Tämä tapahtuu heidän omien valintojensa seurauksena.

Arvoisa puhemies! Helsingin Sanomat julkaisi eilen paljon puhuvan kyselytutkimuksen tuloksen. Peräti 70 prosenttia suomalaisista pitää hallituksen leikkauksia epäoikeudenmukaisina. Toivoisin kansalaismielipiteen kääntävän hallituksen kelkan toiseen suuntaan. Talouden tasapainotus tulisi tehdä siten, että se yritetään tehdä mahdollisimman oikeudenmukaisesti. Tässä hallitus on pahasti epäonnistunut, sillä kuten tämänkin päivän sosiaaliturvaa koskevasta lakiesityksestä näemme, talouden tasapainottamisessa suurimman taakan kantavat pienituloiset ja työntekijät.

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sirén, edustaja Sirén on poissa. — Edustaja Mikkonen, olkaa hyvä.

18.21 Anna-Kristiina Mikkonen sd: Arvoisa puhemies! Työ luo hyvinvointia ja työn vastaanottamisen tulee aina olla kannattavaa. Hallituksen esitys laeiksi työttömyysturvain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta on osa suomalaisia kurittavasta hallituksen politiikasta. Hallituksen esityksessä lapsikorotuksesta ja suojaosasta luovutaan, työssäoloehto euroistetaan ja sitä pidennetään, lomakorvaus jaksotetaan ja omavastuuaikaa pidennetään. Työssäoloehdot koskevat heikennykset kohdistuvat erityisesti työuransa juuri aloittaneisiin sekä pätkätyötä tekeviin työntekijöihin, niihin, jotka eniten turvaa tarvitsisivat.

Arvoisa puhemies! Leikkaukset lisäävät eriarvoisuutta ja vahvistavat ylisukupolvisia ja vakavia ongelmia. Työttömyysturvajärjestelmää tulee yksinkertaistaa, mutta sitä ei voi tehdä niin kuin hallitus nyt tekee. Hallitus sanoo kannustavansa ihmisiä töihin, mutta leikkausten työllisyysvaikutukset ovat arvioita. Valtaosalle työttömistä ja heidän perheistään hallituksen leikkaukset näkyvät vain leikkauksina toimeentulosta.

Leikkaukset kohdistuvat suurilta osin vaikeassa tilanteessa oleviin pienituloisiin ihmisiin, lisäävät köyhyyttä ja toimeentulotuen tarvetta. Etenkin useisiin etuuksiin samanaikaisesti kohdistuvat leikkaukset kasautuvat ja heikentävät perheiden toimeentuloa. Hallituksen leikkaukset ajavat ihmisiä toimeentulotuen asiakkaisiksi, ja toimeentulotukiriippuvuutta tulisi kuitenkin päinvastoin vähentää.

Aktiivista työvoimapolitiikkaa tulee tehostaa merkittävästi nykyisestä muiden Pohjoismaiden esimerkkien mukaisesti. Se tarkoittaa kuitenkin toimivia ja yksilöllisiä työllisyyspalveluja, palkkatuen käytön lisäämistä, toimivia välityömarkkinoita ja julkisen sektorin roolia työllistäjänä. Työllisyyttä tulee vahvistaa oikeudenmukaisesti. Työllisyyspalveluita ja ihmisten osaamista on vahvistettava, jatkuvan osaamisen kartuttamiseen panostettava, työelämän laatuksymykset otettava vakavasti ja lisätä työhyvinvointia sekä työssä jaksamista. Ihmisten työkykyä on tuettava ja osatyökykyisille ihmisille on turvattava riittävät palvelut.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esittämät muutokset työttömyysturvaan kasvattavat tuloeroja. Suhteellinen pienituloisuus kasvaa ehdotettujen muutosten seurauksena eri perhe-tyypeissä eniten lasten ja nuorten aikuisten, yksinhuoltajien sekä myös vanhempien työikäisten yksin asuvien keskuudessa. Hallituksen toimet ajavat suomalaiset lapsiperheet köyhyyteen. Kylmää ja karua on kyyti hallituksen toimilla.

Arvoisa puhemies! Tänään tiistaina 17.10. SAK:laisten alojen luottamusmiehet ja ammattiliitot ovat luovuttaneet valtakunnallisen vetoomuksen eduskuntaryhmien puheenjohtajille. Tämän vetoomuksen ovat allekirjoittaneet 5 464 henkilöä, jotka edustavat 535 129 työntekijää. Tämä vetoomus kertoo, miten hallituksen suunnittelemat työelämän uudistukset tuovat työpaikoille nykyisen sopimisen tilalle sanelun ja lisäävät työntekijöiden elämän epävarmuutta. Lyhyesti sanottuna ne vievät suomalaista työelämää ja tavallisten ihmisten arkea huonompaan suuntaan. Hallituksen työelämäuudistuksilla ei julkista taloutta pelasteta. Niillä yritetään vain nujertaa työväestöä epäoikeudenmukaisilla säästötoimilla.

Hallitus on leikkaamassa toisilta useita etuuksia, ja toiset voivat jatkaa elämäänsä niin kuin ennenkin, osin jopa kevennetyin veroin. Pienellä kansakunnalla ei ole varaa jakautua kahtia. Suomi kaipaa yhtenäisyyttä ja sitä, että kaikki ovat mukana. Vielä on mahdollista muuttaa tulevaisuuden suuntaa. Suomalaiset ansaitsevat parempaa. Hallituksen on syytä

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

perehtyä leikkausten ja heikennyksien todellisiin vaikutuksiin tavallisten suomalaisten kannalta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen, edustaja Kettunen on poissa. Edustaja Strandman, edustaja Strandman on poissa. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

18.26 Lauri Lyly sd: Arvoisa puhemies! Kun äsken jäi niin paljon sanomatta, niin ajattelin, että nyt on hyvä tilaisuus käydä tätä kokonaisuutta vähän vielä läpi.

Paljon tässä salissa on puhuttu pohjoismaisesta mallista, miten asiat Pohjoismaissa hoidetaan. Minulle pohjoismainen malli on kolmisakarainen sillä tavalla, että yksi sakara kattaa sen, että työpaikkatasolla on tietojen saaminen, vaikuttaminen ja tasavertainen neuvottelutoiminta yhtenä kokonaisuutena. Toisessa sakarassa on se, että tulee turva, jossa puhutaan sitten työttömyysturvasta ja sen tasosta. Ja kolmas sakara on tuki, jossa puhutaan työnvälitystoiminnasta, sen resursseista ja koulutuksesta. Tämä on minulle pohjoismainen malli. Nämä ovat ne kolme peruspilaria.

Nyt me käsittelemme yhtä osaa tässä eli työttömyysturvaa, sitä yhtä perusosaa tästä, ja sitäkin ollaan nirhaamassa koko ajan alaspäin. Näihin kahteen kulmaan tulee tähän saliin vielä hallitusohjelman mukaan esityksiä, jotka vievät sitä kauemmas pohjoismaisesta mallista. Eli me olemme tämmöisen kokonaisuuden parissa tässä tänään.

Sitten toinen kokonaisuus, joka tähän liittyy, on se, että nämä tehdyt työllisyysvaikutuslaskelmat, joista edustaja Auttokin tässä hyvin niitä lukuja muisti, ovat aika kaavamaisia ja toimivat eri lailla noususuhdanteessa ja laskusuhdanteessa. Sitä näissä laskelmissa ei ole otettu huomioon ollenkaan. Juuri nyt, kun me olemme menossa huonompaan suuntaan, huonompaan työllisyystilanteeseen, leikkaukset tulevat päälle ja työllistymismahdollisuudet heikkenevät. Miten syntyvät ne 60 000—65 000 työpaikkaa, mitä näillä kaavamaisilla malleilla on tehty?

Toisaalta voi kysyä, että olisihan tässä pitänyt kaikkien peruspäivärahalla ja työmarkkinatuella olevien työllistyä, kun he ovat jo 37 euron 21 sentin päivärahalla. Kyllähän siihen mennessä on sitten turvaa heikennetty niin paljon, että sieltä olisi jo työhaluja tullut lisää. Taitavat olla toiset työllistämisen esteet heillä, kun he eivät pääse työmarkkinoille.

Sitten, arvoisa puheenjohtaja, unohtuu tässä sellainen asia, että meillä on elokuun tilaston mukaan 249 500 työtöntä. Vaikka nämä 50 000—60 000 työllistyisivät VM:n laskelmien mukaan, niin 200 000 jää ulkopuolelle, ja heidän osaltaan tämä tarkoittaa turvan heikentymistä.

Kun puhutaan paljon tästä yhdessä sopimisesta, niin tässä unohtuu se, että jokainen näistä vuosikymmenten aikana työttömyysturvaan tehdyistä uudistuksista, joita itsekin olen ollut tekemässä, on tehty yhdessä sopien työnantajajärjestöjen kanssa. Niissä on sovittu mak-suosuudet, kuinka paljon palkansaaja ja kuinka paljon yritys maksaa, ja nyt viimeisissä sovittiin, että puoliksi työttömyysvakuutuksella maksetaan palkansaajat yritysten toimesta — eli siitä osasta, josta nyt ollaan leikkaamassa — ja se on vakuutusmaksulla maksettua korvausta.

Tämä vuosikymmenten työ pyyhkäistään yksillä päätöksillä yksipuolisesti pois. Tämäkö on sitä pohjoismaista työmarkkinamallia? Ainakin minua sapettaa tämä näkökulma aika pahasti tässä asiassa. Toisaalta harmittaa myös se, että se kumppani, joka on ollut työnantajapuolelta sopimassa näitä asioita, ei ole täällä puolustamassa näitä tekemiään sopimuk-

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

sia vaan on katsomassa perästä, että ans kattoo, kuinka hallitus selviää, kun näitä yksipuolisesti leikataan.

Itse toivoisin, että meillä olisi semmoinen tilanne, että työmarkkinat hoitavat ne työmarkkina-asiat ja hallitus keskittyy niihin asioihin, jotka ovat hallituksen asioita, ja työmarkkinat hoitaisivat palkat, työehdot ja niihin liittyvät asiat. Nyt kun niitä yksipuolisesti revitään auki, niin se aiheuttaa pelkästään riitoja ja huonosti ennustettavia työmarkkinoita. Minä haluaisin, että meillä on ennustettavat työmarkkinat. Se on Suomen pärjäämisen parhaita puolia. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveystieteiden valtiokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava lausunto.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräiden kansaneläkeindeksiin ja elinkustannusindeksiin sidottujen etuuksien ja rahamäärien indeksitarkistuksista vuosina 2024–2027 ja siihen liittyviksi laeiksi sekä lapsilisälain 7 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 75/2023 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveystieteiden valtiokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja sivistysvaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohden jälkeen. — Keskustelu alkaa. Ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.54 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Julkisen taloutemme kova, jatkuva, raskas velkaantuminen muodostaa suuren uhan suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan keskeisille palveluille ja tukiverkoille tulevaisuudessa. Suomi on elänyt velaksi pitkään, yhtäjaksoisesti lähes 15 vuotta. Suunnan kääntämiseksi ja suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan pelastamiseksi hallitus toteuttaa määrätietoisesti hallitusohjelman toimenpiteitä. Nyt esittelyssä olevan esityksen tavoitteena on hallitusohjelman mukaisesti lisätä työllisyyttä, vahvistaa julkista taloutta sekä parantaa lapsiperheiden lapsilisiä.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki eräiden kansaneläkeindeksiin ja elinkustannusindeksiin sidottujen etuuksien ja rahamäärien indeksitarkistuksista vuosina 2024–2027. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi eläkkeensaajan asumistuesta annettua lakia sekä lapsilisälakia. Esityksen tarkoitus on hallitusohjelman linjausten mukaisesti tasapainottaa julkista taloutta ja nostaa maamme työllisyyttä. Indeksikorotusten jäädyttämisen on arvioitu vahvistavan julkista taloutta enimmillään 383 miljoonalla eurolla ja vahvistavan valtiovarainministeriön arvion mukaan työllisyyttä jopa 22 700 työllisellä. Lapsilisien korotukset lisäävät julkisen talouden menoja 65 miljoonalla eurolla.

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

Arvoisa puhemies! Esityksen mukaan eräitä etuuksia ja rahamääriä, jotka on sidottu kansaneläkeindeksiin tai elinkustannusindeksiin, ei indeksitarkistettaisi voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti vuosina 2024—2027. Tällöin etuuksien määrät säilyisivät vuoden 2023 tasossa. Lain on tarkoitus tulla voimaan ensi vuoden alusta. Etuuksien indeksitarkistusten jäädytys koskisi sairausvakuutuslain mukaista päivärahaetuuksien vähimmäismäärää, Kelan ammatillisessa kuntoutuksessa olevan kuntoutusrahan ja nuoren kuntoutusrahan vähimmäismäärää, työttömyysturvalain mukaisen peruspäivärahan, peruspäivärahan korotusosan, työmarkkinatuen ja lapsikorotuksen määrää, lasten kotihoidon tuesta ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain mukaisia etuuksia, yleistä asumistukea, eläkkeensaajan asumistukea ja tuessa huomioon otettavien asumiskustannusten rahamääriä, opintorahan, opintorahan huoltajakorotuksen ja oppimateriaalilisän rahamäärää, aikuiskoulutustuen perusosan määrää sekä kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain mukaista vastaanottorahaa ja käytörahaa.

Hallituksen tavoitteena on ollut huomioida heikoimmassa asemassa olevien tilanne raajaamalla tietyt etuudet jäädytyksen ulkopuolelle. Indeksitarkistusten jäädyttäminen ei koskisi eläkkeitä eikä luopumistuen täydennysosaa, vammaisetuuksia, rintamalisää, elatustukea, sotilasavustuksen perusavustusta eikä toimeentulotuen perusosaa. Näiden etuuksien osalta indeksitarkistukset tehtäisiin voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti.

Indeksitarkistusten jäädyttämistä koskevat lait olisivat voimassa vuoteen 2027 saakka, kuitenkin niin, että etuuksien ja rahamäärien jäädyttämisen vaikutus etuuksien ja rahamäärien reaaliseseen tasoon olisi enintään 10,2 prosenttia. Takarajan saavuttamisen jälkeen jäädytyksen piirissä olevat etuudet ja rahamäärät nousisivat voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti. Tällä niin sanotulla perälautasäännöllä hallitus haluaa varmistaa sen, ettei enakoitua suuremman inflaation oloissa etuuksien taso heikkene kohtuuttomasti.

Arvoisa puhemies! Lisäksi tällä samalla hallituksen esityksellä esitetään korotettavaksi lapsilisää lapsiperheiden tukemiseksi. Korotus koskisi neljännen ja sitä useamman lapsen lapsilisää, lapsilisän yksinhuoltajakorotusta sekä alle kolmevuotiaiden lasten lapsilisää eli vauvaperheitä. Lapsiperheitä tuettaisiin korottamalla neljännen sekä sitä seuraavien lasten lapsilisää 10 eurolla, lapsilisän yksinhuoltajakorotusta 10 eurolla sekä alle kolmevuotiaiden lasten lapsilisää 26 eurolla kuukaudessa. Lapsilisän korotukset tulisivat voimaan 1.1.2024. Alle kolmevuotiaiden lasten korotettua lapsilisää maksettaisiin kuitenkin vasta 1.4.2024 lukien ja siitä eteenpäin. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Myönnän ensin kolme etukäteen varattua puheenvuoroa, ja sen jälkeen käynnistämme tarvittaessa debatin. — Edustaja Kontula, olkaa hyvä.

14.59 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Indeksijäädytyksen toinen nimi on ostovoiman leikkaus. Sitä voidaan nimittää myös myöhennetyksi tasoleikkaukseksi, sillä näiden jäädytysten jäljiltä jää suomalaisen sosiaaliturvan taso pysyvästi matalammaksi kuin mitä se muuten olisi ollut. Se on myös melko summittainen leikkaus, sillä vasta tulevien vuosien inflaation myötä tiedämme sen tarkan suuruuden. Hallitus on kuitenkin varautunut viemään suomalaisten sosiaaliturvasta jopa kymmeneksen. Nyt edessämme oleva esitys monien keskeisten sosiaalietuuksien jäädyttämisestä on suuri ja kauaskantoinen päätös, etenkin kun sen lisäksi tulee myös muita leikkauksia. Perusteluksi on tässä esitetty valtiontalouden tasapainottamista — paitsi että valtiontalous ei hallituksen omien laskelmien mu-

kaan tasapainotu vaan velkaa otetaan entiseen malliin. Pienituloisiin painottuvan leikkauksen tuotto käytetään veronkevennyksiin, joista eniten hyötyvät suurituloiset. Se on puhdasoppista oikeistolaista luokkapolitiikkaa, jonka tavoitteena on yhteiskunnan resurssien kanavoiminen niille, joilla jo on.

Jos hallitusta kiinnostaisi valtion velkaantuminen, ei siitäkään vielä seuraa pakkoa leikata köyhimiltä. Budjettia voi tasapainottaa lisäämällä tuloja tai vähentämällä menoja tai molempia. On poliittinen valinta keskittyä yksinomaan leikkauksiin. Mutta jos valitaankin keskittyä leikkauksiin, ei siitäkään vielä seuraa pakkoa leikata köyhimiltä. Voi leikata muualta kuin sosiaaliturvasta, esimerkiksi sellaisista yritystuista, joiden on osoitettu olevan haitaksi ympäristölle tai markkinoiden toiminnalle. Mutta jos valitaankin leikata juuri sosiaaliturvasta, ei siitäkään vielä seuraa pakkoa leikata köyhimiltä. Veronalaisia sosiaalietuuksia nimittäin maksetaan hyvätuloisimmalle kymmenykselle enemmän kuin pienituloisimpaan desiiliin. Voisi leikata varakkaiden sosiaalietuuksista tai ainakin jyvittää leikkaukset tasaisesti kaikkiin tuloluokkiin. On kyseenalaista piilottaa kaikki nämä ideologiset valinnat sellaisiin sanoihin kuin ”pakko”, ”väistämättömyys” tai ”vastuu”. Mitään pakkoa ei ollut, vain joukko ideologisia valintoja.

Arvoisa puhemies! Kelan arvion mukaan tämä esitys yksistään vaikuttaa lapsiin niin, että lasten määrä pienituloisissa perheissä kasvaa 2,8 prosenttia. Se tarkoittaa lähes 4 000:ta uutta köyhää lasta. Edellisen pykälän kohdalla puhuttiin ”pikkuasioista”, joihin vasemmisto ikävästi tarttui. 4 000 uutta köyhää lasta ei ole mikään pikkuasia. Näiden numeroiden takana on nimittäin oikeita ihmisiä, perheitä, joissa vanhemmat tekevät parhaansa lastensa hyvinvoinnin eteen usein hyvinkin vaikeissa oloissa, lapsia, joiden on tarkoitus kasvaa turvallisessa ympäristössä ja saada mahdollisuus toteuttaa unelmiaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Andersson, Li, olkaa hyvä.

15.02 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Tämä on yksi monista esityksistä, joilla hallitus heikentää jo valmiiksi vaikeassa asemassa olevien ihmisten elämää sekä syventää tietoisesti köyhyyttä ja eriarvoisuutta suomalaisessa yhteiskunnassa. Perusturvaetuuksien indeksijäädytyksen seurauksena muun muassa pitkäaikaistyöttömien ja nuorten työttömien, sairaiden ja kuntoutuksessa olevien, opiskelijoiden sekä pienituloisten vanhempien etuudet eivät tule lainkaan nousemaan koko hallituskauden aikana — tämä tilanteessa, jossa elämän perustarpeet ovat yhä kalliimpia jo pitkään jatkuneen inflaation seurauksena. Myös Ukrainasta Suomeen paenneiden tukia leikataan, vaikka monet ukrainalaiset jo nyt joutuvat seisomaan ruoka-apujonoissa. [Veronika Honkasalo: Eikö hävetä?] Tällä toimenpiteellä hallitus tavoittelee yhteensä 384 miljoonan euron säästöä julkiselle taloudelle. Tällainen summa olisi kerättävissä esimerkiksi ulkomaisten rahastojen ja muiden osinkoverosta vapautettujen yhteisöjen lähdeverolla sekä osakesäästötilin vuosittaisella verotuksella.

Indeksien jäädytys osuu erityisen kovaa pienituloisiin aikana, jolloin elinkustannukset ovat nousseet poikkeuksellisen paljon ja niiden ennakoitaan nousevan vielä tulevien vuosien aikana. Monet kunnalliset vuokrataloyhtiöt ovat näinä päivinä ilmoittaneet poikkeuksellisen kovista vuokrankorotuksista, ja samaan aikaan maamme hallitus ajaa läpi toimia, joiden seurauksena kaikkein pienituloisimpien ostovoima ei tule nousemaan lainkaan, vaikka elinkustannukset kyllä jatkavat nousuaan.

Juha Sipilän hallituskauden leikkaukset eivät osuneet ihmisiin näin rajusti, koska silloin elinkustannusten kehitys oli paljon nykyistä maltillisempaa. Nyt jopa hallitus näyttää myös

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

itse tunnistavan kielekkeen, jolle se on ihmisiä ajamassa. Tästä kielii esitykseen sisältyvä linjaus indeksijäädytyksen uudelleenarvioinnista, jos sen vaikutus etuuksiin on yli 10,2 prosenttia. Kuitenkin jo tämä reilut 10 prosenttia on todella kova leikkaus jo valmiiksi pieniin etuuksiin. Se on melkein tuplat suurempi kuin esimerkiksi Sipilän hallituksen aktiivimalliin sisältynyt leikkuri. Pitkäaikaistyöttömän tai sairauslomalla olevan kohdalla tämä leikkaus tarkoittaa melkein satasen vähemmän rahaa kuussa tämän vaalikauden lopussa. [Aino-Kaisa Pekonen: Kamalaa!] Vuodessa se tekee yli tuhat euroa. Opiskelijoille leikkaus on vaalikauden lopussa yli 30 euroa kuussa eli vuodessa melkein 300 euroa. [Aino-Kaisa Pekonen: Ihan hirveetä!]

On myös syytä muistaa, että näiden etuuksien kohdalla me puhumme niin sanotuista perusturvaetuuksista eli niistä etuuksista, joiden pitäisi muodostaa meidän ensisijainen vähimmäisturva. Kuten kaikki muutkin hallituksen esitykset sosiaaliturvan leikkauksista, nämäkin tulevat lisäämään toimeentulotuen tarvetta. Edellisellä hallituskaudella toimeentulotukimenot laskivat alhaisimmalle tasolle koskaan sinä aikana, kun Kela on vastannut perusosan maksatuksesta. Tämä oli hyvä ja tärkeä kehityssuunta, sillä toimeentulotukeen sisältyy kaikista viheliäisin byrokratia ja kaikista pahimmat kannustinloukut meidän sosiaaliturvajärjestelmässämme. Nyt Orpon hallitus kääntää tämän suunnan ja toimeentulotukimenojen arvioidaan hallituskauden aikana nousevan yli 900 miljoonaan.

Arvoisa puhemies! Tähän lakiesitykseen sisältyvät myös hallituksen tekemät muutokset lapsilisäjärjestelmään. Alle kolmevuotiaista maksettavat lapsilisät nousevat 26 euroa, neljänneistä ja viidennestä lapsesta maksettavat lapsilisät ja yksinhuoltajakorotus nousevat 10 eurolla. Näiden toimenpiteiden suurin ongelma on se, että kun hallitus samanaikaisesti leikkaa suoraan pienituloisille lapsiperheille kohdistuvia etuuksia, johtaa hallituksen politiikka kokonaisuudessaan siihen, että lapsiperheköyhyys syvenee, kun tuloja siirretään pienituloisilta lapsiperheiltä paremmin toimeentuleville. Esimerkkinä: Yksikään toimeentulotukea saava lapsiperhe ei tule hyötymään lapsilisien korotuksista, sillä ne huomioidaan toimeentulotuessa tuloina. Alle kolmevuotiaiden lapsilisän korotus kohdistuu kaikkiin perheisiin, joissa on tämänikäisiä lapsia, siis myös kaikkein parhaiten toimeentuleviin perheisiin. Samaan aikaan pelkästään työttömyysturvan lapsiosan poistaminen leikkaa pienituloisten lapsiperheiden kuukausittaisista tuloista 150—280 euroa.

Esimerkiksi sellaisen laskuharjoituksen voi tehdä, että jos olisi Helsingissä osa-aikatyötä tekevä yksinhuoltaja, johon kohdistuvat asumistuen leikkaukset, johon kohdistuu suojaosan poistaminen, johon kohdistuu myöskin tämän työttömyysturvan lapsikorotuksen poistaminen — useita satoja euroja kuukaudessa — niin kuinka paljon lämmittää tämä yksinhuoltajakorotuksen kymppin korotus, mitä hallitus on tekemässä. [Aino-Kaisa Pekonen: Ei lämmitä!] Tämä on se hallituksen lapsiperhepolitiikan kokonaiskuva. Myös tässä esityksessä olevat leikkaukset heikentävät pienituloisten lapsiperheiden toimeentuloa enemmän kuin mitä esimerkiksi alle kolmevuotiaiden lapsilisän korotus tuo lisää. Vähimmäisvanhempainpäivärahaa saavan tuoreen yhden lapsen vanhemman tuloista indeksijäädytys leikkaa vaalikauden aikana yli 90 euroa kuussa. Sama pätee kotihoidon tuella olevaan vanhempaan, ja tässä hallituksen esityksessä arvioidaan, että pienituloisessa täyttä hoitolisää saavassa perheessä leikkauksen vaikutus voi olla 66 euroa tai enemmän, eli tämän lapsilisän korotuksenkin jälkeen kuukausittaiset tulot laskevat pienituloisissa lapsiperheissä.

Hallitus ohjaa toisin sanoen rahaa kaikkein köyhimmiltä lapsiperheiltä paremmin toimeentuleville. Te syvennätte tietoisesti lapsiperheköyhyyttä Suomessa siitä huolimatta,

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

että meillä on vankkaa tutkimustietoa siitä, kuinka haitallista se on ja kuinka helposti se aiheuttaa ylisukupolvista köyhyyttä ja sosiaalisia ongelmia.

Arvoisa puhemies! Monet puhuvat laman virheistä ja sen jälkien korjaamisesta. Myös Orpon hallituksen politiikka tulee olemaan kallis virhe, jonka korjaamiseen tässä maassa tulee menemään pitkään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Koskela, Minja, olkaa hyvä.

15.09 Minja Koskela vas: Arvoisa puhemies! Hallitus esittää lapsilisälain muuttamista siten, että neljännestä lapsesta eteenpäin lapsilisää korotetaan. Lisäksi esitetään yksinhuoltajakorotusta ja alle kolmivuotiaiden lasten lapsilisän korottamista. Tämäkin päätös on kuitenkin kaikkien muiden päätösten tavoin asetettava kontekstiin eli suhteutettava siihen, miten hallituksen toimet yleisesti kohtelevat lapsiperheitä ja erityisesti kaikkein pienituloisimpia lapsiperheitä. Ja eihän se heitä hyvin kohtele, ja annan siitä nyt pari esimerkkiä.

Arvoisa puhemies! Hallitus perustelee lapsilisien korottamista lapsiperheiden tukemisella, mutta kun katsotaan hallituksen toimien kokonaislinjaa, voidaan todeta, että päätöksillä ei ole mitään tekemistä lapsiperheiden tukemisen kanssa, päinvastoin. Hallitus leikkaa lapsiperheiltä rankalla kädellä, mikä on suoraan luettavissa myös tästä nyt käsittelyssä olevasta hallituksen omasta esityksestä. Esityksessä kerrotaan aivan selvästi, että pienituloisissa asutokunnissa asuvien lasten määrä tulee kasvamaan lähes 4 000 lapsella.

Hyvä hallitus, teidän omassa esityksessänne sanotaan sanatarkasti, että ehdotukset lisäävät pienituloisuutta sekä lapsiperheissä että koko väestössä. Miten tämä on lapsiperheiden tukemista? Miten tämä vahvistaa lasten välistä tasa-arvoa? Kuunnelkaa nyt tarkkaan: 3 942 uutta köyhää lasta. Täytyy sanoa, että on tämä harvinaisen julmaa ja kylmää politiikkaa.

Arvoisa puhemies! Annan vielä toisen esimerkin siitä, miksi hallituksen esitys lapsilisien korottamisesta ei riitä tukemaan kaikkein heikoimmassa taloudellisessa asemassa olevia perheitä. Hallitus on nimittäin aikeissa poistaa työttömyysturvan lapsikorotuksen. Kaikkein pienituloisimpien perheiden kohdalla tämä johtaa pahimmillaan siihen, että poistettu lapsikorotus joudutaan kattamaan hakemalla toimeentulotukea. Ja jos hallitus ei tiedä, mitä se käytännössä tarkoittaa, niin tässä rautalankaa: Toimeentulotukilaskelmassa lapsilisä lasketaan tuloksi. Se tarkoittaa, että perheen saama tuki pienenee, vaikka lapsilisää korotettaisiin. Lapsilisän korotus siis leikkaantuu pois köyhimmiltä perheiltä, eli jälleen kerran hallituksen valintojen kokonaisvaikutuksista maksavat kaikkein pienituloisimmat ja kaikkein pienituloisimpien perheiden lapset.

Arvoisa puhemies! Vaikka lapsilisien korottamista voidaankin itsessään pitää hyvänä asiana, niin tässä kokonaisuudessa toimi on täysin riittämätön, sillä tämän nyt käsiteltävän esityksen lopputulos on 3 942 uutta köyhää lasta. Jälleen kerran tämä on arvovalinta ja erittäin kylmä sellainen. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Zyskowiec, olkaa hyvä.

15.13 Ben Zyskowiec kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Sekä edustaja Kontula ja edustaja Andersson että edustaja Koskela käyttivät arvostelussaan näitä ilmaisia: Andersson ja Koskela ”kaikkein pienituloisimmilta leikataan” ja edustaja Kontula ”köyhimmiltä leikataan”. Arvoiset edustajat siellä vasemmalla, tähän ei ole tot-

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

ta. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä vasemmistoliiton ryhmästä] Kaikkein köyhimmät, kaikkein pienituloisimmat ovat toimeentulotuen varassa, ja toimeentulotuen varassa olevilta ei säästetä euroakaan. Päinvastoin toimeentulotukeen tehdään täysimääräinen indeksitarkistus, ja sitä myötä näiden kaikkein köyhimpien, kaikkein pienituloisimpien tulot kehittyvät hitusen positiivisesti.

Sitten lyhyesti, puhemies, vielä näistä työttömyysturvan lapsikorotuksista. Niin kuin ministeri sanoi, palkoissa — pienissäkään palkoissa — ei ole lapsikorotuksia. [Puhemies koputtaa] Tästä tulee kannustinloukku. Tähän vastataan poistamalla työttömyysturvan lapsikorotuksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joona, olkaa hyvä.

15.14 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun näitä hallituksen esityksiä täällä lukee ja puheita kuuntelee, niin en ihmettele yhtään, että valtaosa suomalaisista pitää hallituksen politiikkaa epäoikeudenmukaisena. [Vasemmalta: Kyllä!] Jopa hallituspuolueista kokoomusta lukuun ottamatta kannattajat ovat sitä mieltä, että hallituksen politiikka on epäoikeudenmukaista. Vaikka kuinka paljon täällä hallituspuolueiden edustajat muuksi yrittävät asian väittää, niin ei se puhumalla parane. Nämä säästöt, joita hallitus toteuttaa kaataen kaikki aikomansa säästöt pieni- ja keskituloisten niskaan, ovat täysin epäoikeudenmukaisia. Julkisen talouden näkökulmasta on hullunkurista, että samaan aikaan, kun hallitus havittelee säästöjä sosiaaliturvassa, se itse asiassa johtaa toimeentulotukimenojen rajuun kasvuun. [Li Andersson: Mikä järki?]

Ja kun puhutaan kannustinloukuista, arvoisa edustaja Zyskowicz, niin eikö ole niin, että toimeentulotuella tippuva ihminen on kaikista suurimmassa kannustinloukussa? [Puhemies koputtaa — Ben Zyskowicz: Tämä on totta!] Miksi hallitus haluaa tätä tilannetta edelleen pahentaa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kurvinen, olkaa hyvä.

15.15 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On helppo yhtyä ministeri Grahn-Laasonen arvioon meidän julkisen talouden erittäin heikosta tilasta. On varmasti niin, että on paikallaan tehdäkin säästötoimia. Keskusta arvioi, että noin 2,5—3 miljardia olisi sopiva mittakaava. Orpon oikeistohallitus menee paljon pidemmälle noin neljän miljardin leikkauksin, ja nehan kohdentuvat pääsääntöisesti vain kaikista pienempituloisiin ihmisiin.

Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri Grahn-Laasonen, kokoomus keväällä vaalien alla sanoi, että velaksi elämisen on aika loppua. Silti, ministeri Grahn-Laasonen ja edustaja Zyskowicz, teidän hallituksenne ensimmäinen budjettiesitys on lähes 12 miljardia alijäämäinen. Neljälle vuodelle, taloussuunnittelukaudelle, otatte lähes 50 miljardia lisää velkaa. Yksi tekijä tässä on se, että kevennätte veroja velaksi.

Puhemies, kysynkin nyt ministeri Grahn-Laasoselta, Zyskowiczilta ja muilta harvalukuisilta hallituksen satureilta: onko moraalisesti oikein ja miksi teette niin, [Puhemies koputtaa] että leikkaatte pienituloisimmilta ja kevennätte veroja velaksi? Onko tämä järkevää [Puhemies koputtaa] Suomen yhtenäisyyden takia?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Ohisalo, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

15.17 Maria Ohisalo vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänään todella vietetään YK:n köyhyyden ja syrjäytymisen vastaista päivää ja asunnottomien yötä. Täällä me nyt keskustelemme siitä, kuinka hallitus omilla toimillaan tulee vain syventämään näitä inhimillisiä, kestäättömiä kriisejä tässä yhteiskunnassa. Täällä tullaan toistamaan ne 90-luvun pahimmat kriisit, ne ongelmat, joiden vuoksi tänäkin päivänä sosiaalityöntekijöistä moni kertoo, kuinka he tekevät monessa polvessa töitä samojen perheiden kanssa, kun köyhyys ja huono-osaisuus ovat kasautuneet ja menevät sukupolvelta toiselle.

Indeksit on nimenomaan tarkoitettu paikkaamaan hintojen nousua, jotta toimeentulo ei tosiasiallisesti pienene, kun elinkustannukset nousevat. Indeksien leikkaaminen siis vaikeuttaa ihmisten pärjäämistä nousevien hintojen kanssa, eikä helpotusta ole näköpiirissä. Pitää nimittäin muistaa, että indeksileikkausten vaikutukset kumuloituvat koko vaalikauden ajan vuoteen 27 saakka. Pienituloisten tilanne tulee siis vain entisestään heikkenevään tulevana vuosina.

Haluan erityisesti nostaa tässä opiskelijat, [Puhemies koputtaa] jotka piti rajata tämän ulkopuolelle, mutta näin ei suinkaan käynyt.

Vielä se, että [Puhemies koputtaa] toimeentulotuen saajien määrä tulee nousemaan 25—30 prosenttia näillä hallituksen leikkauksilla, jotka syventävät [Puhemies koputtaa] kurjuutta entisestään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sarkkinen, olkaa hyvä.

15.18 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt käsittelyssä oleva etuuskien indeksileikkaus yhdessä äsken käsitellyn työttömyysturvan heikentämisen ja pian käsittelyssä olevan asumistuen leikkauksen kanssa muodostaa myrkyllisen kokonaisuuden, joka tulee pudottamaan monia suomalaisia köyhyyteen ja lisäämään yhteiskunnan eriarvoisuutta. Tosielämässä työllisyyttä ei määritellä sosiaaliturvaleikkausten kautta, ja vaikka leikkausten työllisyysvaikutukset toteutuisivatkin, ja toivotulla tavalla, on leikkausten vaikutus silti köyhyyttä lisäävä ja toimeentulotukiriippuvuutta kasvattava, ja tästä tosiasia ei pääse puhumalla mihinkään.

Arvoisa puhemies! Lapsilisään tehtävät tietyt täsmäkorotukset ovat sinänsä hyviä, mutta näiden korotusten rahoittaminen leikkaamalla työttömyysturvan lapsikorotuksia on tulonsiirto köyhiltä lapsiperheiltä kaikille lapsiperheille.

Arvoisa puhemies! Haluan kysyä perussuomalaisilta: Ennen vaaleja pienituloisilta suomalaisilta leikkaaminen ei teille käynyt, mutta nyt olette näiden leikkausten takuumiehinä. Kuinkas tässä näin pääsi käymään? [Aino-Kaisa Pekonen: Piisinen vastaa!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Tuppurainen, olkaa hyvä.

15.19 Tytti Tuppurainen sd (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Täällä aiemmin edustaja Zyskowicz puhui toimeentulotuen puolesta, ja on se sentään jonkinlainen onni onnettomuudessa, koska näiden leikkausten seurauksena toimeentulotuen tarve kasvaa. Hyvä, että te edes sitä suojaatte, mutta ei se kyllä kovin hyvää sosiaalipolitiikkaa ole, että ensisijaisista etuuksista leikataan. Se on huonoa työllisyyspolitiikkaa, se on huonoa köyhyyden ehkäisyä politiikkaa. Te ajatte ihmisiä tosiasiaassa toimeentulotuella, ja nämä leikkaukset ovat perimmiltään ostovoiman leikkausta, joka kasautuu vuosi vuodelta, kun nämä indeksit jäädytetään, ja seuraukset ovat vakavia.

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

Me olemme todistamassa tilannetta, jossa Suomessa pienituloisten kotitalouksien määrä kasvaa kymmeniätuhansia, joukossa lapsia. Yli 10 000 lasta joutuu pienituloiseksi, ja tämä on kyllä huonoa politiikkaa. Eläkkeensaajien asumistukea indeksijäädyytetään, erityisesti yksin asuvat, eläkkeellä olevat naiset joutuvat köyhyysriskiin. Tätäkö te, ministeri Grahn-Laasonen, ajatte? Pääministeri Orpo on todennut, että keneenkään ei pidä kohtuuttomasti sattua, [Puhemies koputtaa] ja nyt teidän tekemienne vaikutusarvioiden perusteella syntyy kohtuuttomia tilanteita. [Puhemies koputtaa] Oletteko te samaa mieltä kuin pääministeri Orpo, että kohtuuttomia tilanteita ei saa syntyä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sirén, olkaa hyvä.

15.20 Saara-Sofia Sirén kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tällä hallituksella on iso yhteinen tavoite, joka on saada 100 000 uutta ihmistä töihin ja tasapainottaa valtiontaloutta kuudella miljardilla eurolla. Nämä ovat tavoitteita, joihin on laskettu luvut, jotka perustuvat meidän parhaiden asiantuntijoiden arvioihin siitä, mihin suuntaan Suomen taloutta pitää kehittää. Näihin tavoitteisiin pääseminen edellyttää muutoksia työelämään, sosiaaliturvaan ja myös verotukseen. Näitä muutoksia hallitus nyt tekee.

Taisi olla edustaja Kurvinen, joka täällä sanoi, että hallitus keventää veroja velaksi. [Antti Kurvinen: Kyllä!] Tämähän ei pidä paikkaansa, vaan verotus on kokonaisuus. Joitakin veroja kevennetään, joitakin veroja kiristetään. Keskeistä on se, että hallitus tavoittelee verotuksen painopisteen siirtämistä. Me halutaan myös verotuksen keinoin tehdä työnteosta aina kannattavaa, ihan samalla tavalla kuin sosiaaliturvan muutoksilla halutaan varmistaa, [Puhemies koputtaa] että työn tekeminen on kaikissa tilanteissa kannattavaa. [Li Andersson: Se muuttuu vähemmän kannustavaksi!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pitko, olkaa hyvä.

15.22 Jenni Pitko vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nämä indeksileikkauksethan osuvat kaikista pienituloisimpiin suomalaisiin. Kun ihminen on muutenkin pienillä tuloilla ja hinnat nousevat, on selvää, että täytyy säästää esimerkiksi ruoasta ja asumisesta, jotka ovat muutenkin jo tiukilla. On todella vaikea ymmärtää, että talouden tasapainotus maksatetaan näillä ihmisillä. [Ben Zyskowiec: Pitäisi maksattaa kiinalaisilla!] Tältä säästämiseltä eivät ole suojassa edes köyhimmät lapsiperheet. Ei se jotenkin tunnu oikealta.

Pitkä tavoite toimeentulotuen asiakkuuksien vähentämiseen tulee myös tässä samalla murskatuksi. On laskettu, että jopa 25—30 prosenttia tulee lisää uusia toimeentulotuen asiakkaita.

Eniten minua surettaa opiskelijoiden tilanne. Te olette nyt siirtämässä valtionvelkaa opiskelijoiden omille harteille, kun te leikkaatte heiltä keskimäärin jopa yli 100 euroa kuussa ja lisäätte lainapainotteisuutta tuessa. Se tarkoittaa, että opiskelijoiden arki tulee entisestään vaikeutumaan, [Puhemies koputtaa] mutta he myös kantavat tätä velkataakkaa pitkälle omaan tulevaisuutensa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Andersson, Li, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

15.23 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tämä hallituksen kannustaminen on varsin outoa. Esimerkiksi minua — hyvätuloinen, alle kolmevuotiaan lapsen vanhempi —, edustaja Sirén, te kannustatte alentamalla verotustani, ja jos tämä laki tulisi voimaan, niin saisin teiltä 26 euroa lisää lapsilisää kuukaudessa. Sen sijaan pienituloisten kohdalla nämä muutokset tulevat vaikeuttamaan työn vastaanottamista. Te teette siitä vähemmän kannustavaa pienituloisille. Kun te poistatte työttömyysturvan suojaosaa, se tarkoittaa sitä, että ei kannata enää ottaa esimerkiksi luovilla aloilla keikkatöitä vastaan tai osa-aikatyötä vastaan. Sen lisäksi te ajatte ihmisiä toimeentulotuelle, vaikka on tiedossa, että se on se kaikista pahin kannustinloukku meidän sosiaaliturvajärjestelmässämme. Tämä on se hallituksen epäoikeudenmukaisen politiikan kokonaiskuva.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Peltonen, olkaa hyvä.

15.24 Eemeli Peltonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on toteuttamassa historialliset heikennykset sosiaaliturvaan. Samaan aikaan se tekee muun muassa kaikkein suurituloisimpia eniten hyödyttäviä veronkevennyksiä. Tätäkö on hallituksen oikeudenmukaisuus? [Eveliina Heinäluoma: Arvovalinta!]

Talouden tilanne Suomessa heikentymässä, sen tiedämme kaikki. Moni on kysynyt minultakin sitä, miten heikossa suhdanteessa, jos ei ole töitä tarjolla, työttömyysturvan ja sosiaaliturvan heikentäminen saa ketään töihin. Se on mielestäni perusteltu kysymys. Kaiken lisäksi jo toteutetut vaikutusarviot näistä hallituksen esityksistä osoittavat, että hallituksen leikkaukset kasautuvat samoille ihmisille ja aiheuttavat kohtuuttomia tilanteita. Nyt kysyisinkin ministeriltä: ovatko ministeri ja hallitus valmiita tarttumaan näihin kohtuuttomuuksiin, jos ja kun niitä ilmaantuu, ja korjaamaan kurssiaan, jotta näitä kohtuuttomia tilanteita ei pääsisi syntymään suomalaisille?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Saramo, olkaa hyvä.

15.25 Jussi Saramo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus koko ajan puhuu velasta, siitä, miten on pakko tehdä, ja siitä, miten kannustetaan työhön, ja tekee aivan päinvastaista. Te koko ajan sanotte, että on pakko.

Ensinnäkin te olette antamassa 700 miljoonaa veronalennuksina yrityksille, kiitos edellisen hallituksen hyvän työllisyysasteen. Sen lisäksi te lisäätte yritystukia tki-otsikon alla. Te olette antamassa miljardikaupalla rahaa yrityksille. Samaan aikaan on pakko leikata huomattavasti pienempiä summia ihmisiltä, joilla ne todella tuntuvat siellä arjessa. Minusta tämä on todella kylmää politiikkaa, eikä ole rehellistä sanoa, että on pakko.

Kun te puhutte rakenteesta, kun te puhutte tässä moneen kertaan, että hyvin on käyty läpi, työnnätte ihmisiä toimeentulotuelle, te lisäätte byrokratiaa. Taisitte olla joskus normiministeri. Miksi te lisäätte byrokratiaa ja ihmisten normeja? Tietysti, kun se ei koske teidän taustarahoitajianne vaan niitä ihmisiä, joilla muutenkin on raskainta, ne normit näytävät olevan ihan ok.

Jos veroaste pidettäisiin viime vuoden tasolla, koko alijäämä katoaisi hallituskauden aikana. Te olette valinneet toisin. Olkaa nyt ylpeitä siitä, [Puhemies koputtaa] että te teette juuri sitä, mitä te haluatte tehdä. Ei teidän ole mikään pakko. [Ben Zyskowiezin välihuuto]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Laiho, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

15.26 **Mia Laiho kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nostan täällä esiin, kun on ollut puhetta asunnottomuudesta, että Orpon hallitusohjelmassahan on maininta, että pitkäaikaisasunnottomuus tullaan poistamaan vuoteen 2027 mennessä. [Välihuutoja vasemmalta] — Lukisitte hallitusohjelmaa ettekä vain huutaisi täällä.

Näihin lapsivaikutuksiin vielä: Sosiaaliturvan vaikutus on tietenkin huomioitu myös lapsiperheiden kohdalla. Siihen hallitusneuvotteluissa on kiinnitetty erityinen huomio. Eli lapsilisiä korotetaan, opintotuen huoltajakorotusta nostetaan ja otetaan käyttöön myös lapsikohtainen työtulovähennys, 50 euroa per lapsi. Kyllä nämä ovat ihan todellisia toimenpiteitä. Nämä kaikkiin lapsiperheisiin kohdistuvat ovat yhteensä 165 miljoonaa.

Haluan vielä korostaa, että työ on parasta sosiaaliturvaa ja vanhempien työllistyminen on paras keino ehkäistä lapsiperheköyhyyttä. Näillä hallituksen sosiaaliturvamuutoksilla saadaan noin satatuhatta työllistä. [Puhemies koputtaa] Tämä hyödyttää myös lapsiperheitä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Heinäluoma, olkaa hyvä.

15.27 **Eveliina Heinäluoma sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Laiho puhui täällä kauniita asunnottomuuden poistosta, mutta taitaa olla niin, että nämäkin puheet ovat vain niitä edustaja Heinosen mainitsemia juhlapuheita, joita voidaan kyllä tilaisuuksissa julistaa, mutta ne eivät näy hallituksen budjettipäätöksissä. [Mia Laihon välihuuto] Te poistatte ARA-asuntojen tuotantotukia, te poistatte kokonaisen aso-tuotantojärjestelmän. Te poistatte asumisen neuvontapalveluita, joita edellinen hallitus lisäsi. [Mia Laihon välihuuto] Siis teidän asuntopolitiikkanne perintö tulee mullistamaan suomalaisen asumisjärjestelmän ja tulee viemään ihmisiä enemmän sinne asunnottomuuden pariin. Ikävä kyllä näin on todettava.

Pelkästään Uudellamaalla 30 000 ihmistä, pienituloista työssä käyvää ihmistä, saa tälläkin hetkellä asumistukea. Miten te selitätte näille pienituloisille, jo työssä käyville, että heidän pitäisi vain enemmän tehdä töitä? [Puhemies koputtaa] Tähän hallitus perustaa nämä leikkauspäätöksensä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Ohisalo, olkaa hyvä.

15.29 **Maria Ohisalo vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun täällä nyt pyydettiin lukemaan sitä hallitusohjelman asunnottomuuskohtaa, niin voin sanoa, että se on luettu erittäin tarkkaan. Siellähän itse asiassa hallitus laistaa siitä tavoitteesta, että poistetaan kaikki asunnottomuus tästä maasta, että Suomesta tulee maailman ensimmäinen maa, joka poistaa kaiken asunnottomuuden tästä maasta. Sitä me tavoittelimme viime kaudella. Moni kansanedustaja jopa nykyisistä hallituspuolueista kannatti tätä. Nyt te olette enää sanomassa, että poistetaan pitkäaikaisasunnottomuus. Sekin on tärkeää, mutta se on paljon pienempi ryhmä asunnottomia. Miksi emme tähtäisi korkeammalle?

No, nyt kun katsomme teidän toimenpiteitänne — puolitetään asumisneuvonta, ajetaan kohtuuhintaista asuntotuotantoa alas, leikataan asumistuista — ei ihme, että ette enää tavoittele asunnottomuuden poistamista, kaiken asunnottomuuden poistamista, tästä hyvinvointivalttiosta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Koskela, Minja, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

15.30 Minja Koskela vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Zyskowiczilta täytyy nyt kysyä, kun te esititte, että kaikkein köyhimmät ihmiset ovat toimeentulotuella: miksi te pudotatte lisää ihmisiä toimeentulotuella?

Edustaja Siréniltä täytyy kysyä: jos te haluatte lisää työllisyyttä, niin miksi te lisäätte toimeentulotuen saajien määrää, kun se vaikeuttaa työllistymistä?

Edustaja Laiho, jos työ on parasta sosiaaliturvaa, niin miksi te työnnätte ihmisiä toimeentulotuella, mistä on vaikeampi työllistyä?

Sitten toinen asia on se, että kyllä se vain on niin, että tämä esitys lisää pienituloisuutta koko väestössä ja lapsiperheissä, ja se on sieltä teidän omasta esityksestänne luettavissa eli, edustaja Zyskowicz, ministeri Grahn-Laasonen, 3 942 uutta köyhää lasta. Tämä on sieltä esityksestä luettavissa. Kyllä se nyt vain kannattaa uskoa. [Eveliina Heinäluoma: Tämä on teidän perintönne!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

15.31 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Itsekin haluaisin vielä kysyä ministerin näkemystä: jos tämä esitys ja teidän tekemänne vaikutusarvioinnit todentavat sen, että 4 000 lasta ajautuu köyhyyteen, niin minkä takia se ei muuta teidän politiikkanne suuntaa vaan te edelleen haluatte viedä näitä esityksiä eteenpäin ja ajaa näitä lapsiperheitä köyhyyteen? Jos miettii meidän tämän hetken lapsiperheköyhyyttä, niin siellä ollaan äärettömän pienillä tuloilla, lapset eivät edes pysty harrastamaan, kaikesta on puutetta — ja näitä perheitä halutaan lisää. Jollain tavalla ehkä vetoaisin tällaiseen moraaliseen vastuuseen myös siitä, että meillä on ollut pitkä linja köyhyyden vähentämisessä ja etenkin lasten suojelemissa ja siinä, että me emme omilla toimillamme lisää lapsiperheköyhyyttä, ja nyt te näillä esityksillä tietoisesti lisäätte sitä. Minkä takia tämä? Miten te voitte toimia näin? Haluaisin kysyä kyllä ministerin moraalisesta vastuusta tästä. [Ben Zyskowicz: Viime kaudella 30 000 uutta köyhää lasta! Mikä teidän vastuunne on siinä?]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kauma, olkaa hyvä.

15.32 Pia Kauma kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on tänään käsitelyssä useita työn vastaanottamiseen kannustavia ja sitä lisääviä lakiesityksiä, mutta täällä on kuultu jo maininta Orwellista ja viitattu sadan vuoden takaisiin aatelisasenteisiin. Olsi kuitenkin ehkä syytä muistaa, että Suomessa on kansainvälisestikin katsottuna erittäin pienet tuloerot. Pienituloisuus ja köyhyys liittyvät usein juuri siihen, että ihmisellä ei ole työtä. Esimerkiksi tämä lapsikorotusten poistaminen, josta täällä on paljon puhuttu, liittyy juuri siihen, että poistetaan kannustinloukkuja lapsiperheistä. Lapsiperheissä yleensä vanhemmat ovat työikäisiä ja usein myös työkykyisiä.

Haluaisin vielä erikseen, arvoisa puhemies, todeta edustaja Kontulalle sen, kun hän totesi, että tämä hallitus haluaa keskittää resursseja niille, joilla jo on, että 50 000 euroa ja yli vuodessa ansaitsevat maksavat noin 60 prosenttia kaikista tuloveroista, vaikka he edustavat vain noin 18:aa prosenttia tulonsaajista. [Puhemies koputtaa] Eikö tämä jo osoita, että meillä on aika hyvin verotus jo huomioitu [Puhemies koputtaa] näissä ylemmissä tuloluokissa? [Niina Malmin välihuuto]

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kurvinen, olkaa hyvä.

15.33 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! 1990-luvulla kokoomuksen slogan oli, että sellaisia lupauksia ei pidä antaa, mitä ei voi pitää. Kokoomus lupasi vaaleissa pysäyttää velkaantumisen: nyt on oikea aika lopettaa velkaantuminen. Se oli huhtikuussa 23, mutta nyt lokakuussa 23 on oikea aika ottaa 12 miljardia lisää velkaa ja sen päälle tehdä kipeitä päätöksiä pienituloisille ihmisille. Nämä kipeät päätökset ovat monet perusteltuja, ja ymmärrämme keskustan näkökulmasta sen, mutta tätä koktailia, tätä drinkkiä, mitä kokoomus nyt juottaa suomalaisille, emme hyväksy. Tämä jakaa suomalaiset kahtia, ja vaarallisena aikana, kun ulkopoliittikka käy vaarallisemmaksi, tämä ei ole hyvä meidän pienen kansakunnan yhtenäisyydelle.

Edustaja Sirén, jos ensi vuonna tulee lähes 12 miljardia lisää velkaa ja Orpon hallituksen aikana lähes 50 miljardia lisää velkaa, niin kyllä veronkevennykset menevät velaksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Sirén, olkaa hyvä.

15.34 Saara-Sofia Sirén kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Kurviselle: Juuri aikaisemmassa puheenvuorossa te totesitte, että keskusta ei olisi valmis tekemään riittäviä toimia, tasapainottamaan taloutta [Antti Kurvinen: Pakko vastata!] siinä määrin kuin valtiovarainministeriö arvioi. [Ben Zyskowicz: Sillä se velka lyhenee!] Hallitus pohjaa nämä omat toimensa niihin laskelmiin, jotka tasapainottavat taloutta siinä määrin kuin on arvioitu, että meidän pitää päästäksemme tasapainoon.

Nämä esitykset, jotka tänään ovat täällä lähetekeskustelussa, toteuttavat käytännössä näitä tavoitteita, joihin hallituspuolueet ilmeisesti ainoina tässä salissa ovat sitoutuneet: lisäämään työllisyyttä, tasapainottamaan taloutta. [Välihuutoja vasemmalta] Ainoastaan ensi vuoden aikana voimaan tulevien uudistusten arvioidaan vahvistavan työllisyyttä yli 60 000 työllisellä, ja tämä on merkittävästi enemmän kuin koko viime hallituskauden aikana yhteensä. [Ben Zyskowicz: Hallituksen toimilla!] — Kyllä, nämä ovat vaikuttavia toimia. [Puhemies koputtaa] Niihin hallitus on sitoutunut, jotta me saadaan talous tasapainoon ja lisää työllisyyttä maahan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Nyt meidän täytyy aikataulusyistä päättää debatti tältä erää, jotta ministeri ehtii vastata hänelle esitettyihin kysymyksiin. — Ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä. [Sanni Grahn-Laasonen: Montako minuuttia? — Ben Zyskowicz: Kymmenen minuuttia!] — Noin viisi minuuttia.

15.36 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa puhemies! On varmaan tarpeen käydä läpi, miksi näitä päätöksiä ja säästölakeja, työllisyysuudistuksia, tuodaan. [Välihuutoja vasemmalta] Syy on se, että paitsi että Suomessa on korkea ja jatkuva velkaantuminen, [Vasemmalta: Joka jatkuu!] korkea, Euroopan nopein ikääntyminen, meillä on myös matala syntyvyys ja pienet ikäluokat. [Eveliina Heinäluoma: Ja lapsiperheköyhyys!] Meillä on hiipuva ja matala talouskasvu ja heikko tuottavuuskehitys. Ainoa kestävä tapa tässä tilanteessa varmistaa hyvinvointiyhteiskunnan huomista on vahvistaa työllisyyttä, [Aino-Kaisa Pekonen: Leikata lapsilta!] ja se on tämän uudistuksen, tämän säästölain, tavoitteena.

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

22 700 uutta työllistä on vaikutusarvioiden mukaan tämän lain vaikutus. Toki tunnistamme sen, että se riippuu tulevien vuosien kehityksestä, mutta arvio, jonka virkamiehet ovat virkavastuulla laatineet, on 22 700 työllistä. Minä uskallan puolustaa tässä salissa sitä, että työnteko on kestävin tapa vähentää köyhyyttä ja huono-osaisuutta. Se on kestävin tapa vähentää lapsiperheköyhyyttä. Vanhempien työllistymisen tukeminen on kestävin tapa vähentää eriarvoisuutta ja lapsiperheköyhyyttä. [Välihuutoja vasemmalta]

Tässä salissa esitetyissä vaikutusarvioissa, jotka perustuvat tähän hallituksen esitykseen, on tärkeää huomata se, että ne ovat staattisia eivätkä huomioi työllisyysvaikutusta. Työllisyysvaikutus on tällä lailla 22 700, ja ensi vuoden osalta yksistään hallituksen ensi vuonna voimaan tuomilla laeilla on arvioiden mukaan 60 000—65 000 työllisen työllisyysvaikutusarvio. Se on siis merkittävä, ensimmäinen budjetti, ensimmäinen vuosi Orpon hallituksen työllisyyspolitiikkaa ja työn linjaa. [Eveliina Heinäluoma: En halua nähdä toista!] Tämän hallituksen linja perustuu pohjoismaiselle työn linjalle, sille arvovalinnalle ja peruspohja-ajatukselle, [Niina Malm: Rusinat pullasta -ajattelulle!] että jokainen työikäinen ja työkykyinen suomalainen osallistuu ja on työelämässä työelämän ja työvoiman käytössä.

Se, mitä tulemme tekemään, on se, että vahvistamme jokaisesta kohdasta työllisyyttä. Edellisessä esityksessä, jonka ministeri Satonen toi, se oli tavoitteena työttömyysturvan uudistamisen kautta. Teemme myös työmarkkinauudistuksia, joilla pyritään tekemään palkkaamisen kynnyksestä matalampi, jotta työpaikkoja syntyisi lisää. Uudistamme siis työelämää. Puramme kannustinloukkuja tekemällä sosiaaliturvaa koskevia muutoksia. Teemme veroratkaisuja, jotka vahvistavat työntekoa kannattavuutta. Vahvistamme myöskin kasvun edellytyksiä lukuisilla toimilla.

On kysytty tästä nimenomaisesta esityksestä, tästä indeksijäädytyskokonaisuudesta, miten sen yhteydessä on arvioitu kaikkein heikoimmassa asemassa olevien ihmisten asemaa, ja se kysymys onkin mielestäni oikeutettu ja oikea. Tämän indeksijäädytyksen toteutuksen yhteydessä tehtiin ratkaisu jo hallitusneuvotteluissa, että indeksijäädytysten ulkopuolelle jätettiin viimesijainen toimeentulotuki, elatustuki, jota maksetaan yksinhuoltajille, veteraanien rintamalisä, vammaisetuudet ja eläkkeet. Eli toimet on pyritty kohdistamaan ylipäätäänkin hallituksen politiikassa mahdollisimman kohdennetusti niihin ihmisiin, joilla on mahdollisuus vaikuttaa omaan tulevaisuuteensa.

Yksi tällainen ryhmä, josta edustaja Pitko kysyi, liittyy opiskelijoihin. Opiskelijoiden kohdalla pienituloisuus on pääosin hyvin lyhytaikaista. Meillä on korkeasti koulutetuilla paitsi maksuton koulutus myöskin hyvä työllistymisnäköymä ja hyvät elinkaaritulot. [Veronika Honkasalon välihuuto] Meillä on tällä hetkellä erittäin korkea työllisyysaste korkeasti koulutetuilla, joten siitä näkökulmasta uskallan puolustaa myöskin tätä ratkaisua. Opiskelijoiden kohdalla on tärkeää huomioida myöskin se, että kun valtiontakausta opintolainassa nostetaan, niin opiskelijoiden käytettävissä olevat tulot jopa kasvavat tämän kokonaisuuden myötä, kun laina huomioidaan. Toki mennään lainapainotteisempaan suuntaan, mutta kun katsotaan sukupolvia, niin tämäkään ei aivan vierasta ole.

Tosiaan Suomessa on korkea, maksuton, laadukas koulutus, ja me olemme hyvä maa opiskelijoille näiden jälkeenkin. Itse asiassa näin yhden vertailun, jonka mukaan Suomi on Pohjoismaista Norjan jälkeen toiseksi paras, mitä tulee opiskelijoiden etuuksiin sekä kun otetaan suorat tuet huomioon. Tämä tarkoittaa sitä, että kun olemme Pohjoismaiden kakkonen, niin varmasti olemme maailman mitassa aivan siellä kärjessä, hyvä maa opiskelijoille tästä eteenkin päin.

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

Olemme toimittaneet laajat vaikutusarviot näistä esityksistä ja niiden yhteisvaikutuksista, aivan niin kuin eduskunta on toivonut ja myöskin edellyttänyt. Seuraavaksi siirrytäänkin sitten käsittelemään seuraavaa esitystä, joka tähän kokonaisuuteen myös liittyy. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.41.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 18.32.

Puhemies Jussi Halla-aho: Siirrymme asiaan 4. — Edustaja Forsgrén on poissa, edustaja Kalmari on poissa, edustaja Joonas Räsänen on poissa. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

18.33 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Tosiaan, kuten tuossa edellä todettua, nämä hallituksen eri uudistukset ovat iso kokonaisuus, ja näistä ei oikeastaan voi erottaa toista toisesta niin, että voitaisiin poimia esimerkiksi vain sellaisia toimenpiteitä, jotka tuntuisivat kaikista mieluisimmilta, vaan tosiaan hallituksen tavoitteena on parantaa hallituskauden aikana työllisyyttä 100 000 uudella työllisellä, ja tällä on aivan ratkaiseva vaikutus sen kannalta, että Suomi pääsee pois tältä velkaantumisen uralta, jolle olemme viime vuosina ajautuneet.

Meillä, tällä eduskunnalla ja tämän ajan päättäjillä, on vastuu siitä, että siirrämme Suomen menestyvänä ja hyvänä maana myös tuleville sukupolville, ja sen vuoksi näen, että nämä hallituksen suunnittelemat, ohjelmassaan linjaamat ja nyt tänne eduskuntaan tuomat esitykset ovat välttämättömiä.

On selvää, että valiokuntatyössä varmasti tullaan sitten yksityiskohtia tarkastelemaan, mutta myöskin on kaikissa vaiheissa pidettävä kiinni siitä isosta tavoitteesta, joka meillä on, eli että Suomen velkaantuminen saadaan taittumaan ja kansantalous käännettyä kestävään kasvuun tavalla, joka turvaa hyvinvointiyhteiskunnan tulevaisuuden myöskin tuleville sukupolville.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Berg, olkaa hyvä.

18.34 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Etuuksien indeksijäädytykset ovat käytännössä leikkaus tulevilta vuosilta ihmisten toimeentuloon. Tämä kaikki tehdään ajassa, jossa hurrana laukkaava inflaatio nostaa elämisen kustannuksia. Leikkaus ei kuitenkaan vaikuta pelkästään tuleviin vuosina, vaan vaikutukset etuuksien tasoon ovat pysyviä. Yhteisvaikutusten arvioinnissa etuuksien indeksijäädytyksen vaikutus on otettu huomioon vain ensi vuoden osalta. Hallituksen suunnittelemat toimet kasaantuvat ja aiheuttavat kohtuuttomia tilanteita jo nykyisten yhteisvaikutusarviointien perusteella, mutta emme siis tiedä, mikä on kaikkien leikkausten yhteisvaikutus vaalikauden loppuessa vuonna 2027.

Orpon hallituksen mielestä kaikille kohdistuvien lapsilisien korotukset paikkaavat tilanetta. Vaikka lapsilisiä korotetaan, toimeentulotuen asiakkaita tämä ei tule auttamaan, sillä

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

lapsilisän korotus leikkaantuu pois toimeentulotuesta. Hallituksen päätökset ovat SOSTEn laskelmien mukaan myös lisäämässä toimeentulotuen saajien määrää 47 000 henkilöllä.

Arvoisa puhemies! Orpon hallitus ei ole nuorten ja nuorten aikuisten ystävä, ei todellakaan. Hallituksen oman yhteisvaikutusmuistionkin perusteella sosiaaliturvaleikkaukset osuvat kaikista eniten juuri nuoriin hallituksen leikatessa asumistuen lisäksi muun muassa opintotuesta. Myös moni muu hallituksen tekemä päätös osuu kovaa juuri nuoriin. Orpon hallitus on valinnut laskea jälkihuollon ikärajaa, ja viime torstain yllätyksenä oli poistaa ensiasunnon verovapaus, joka iskee vähemmän yllätyksellisesti kaikista eniten juuri nuoriin. Lapset ja nuoret rakentavat tulevaisuutemme. Meidän pitäisi pitää heistä huolta ja varmistaa, että he pärjäävät ja jaksavat.

Arvoisa puhemies! Tämä ei ole oikea suunta, ja jo hallituksen oma yhteisvaikutusten arviointikin toteaa eriarvoisuuden lisääntyvän Orpon hallituksen valitseman linjan takia. Talouden tasapainotus ei onnistu, jos kaikkia ei pidetä mukana, sillä syrjäytyminen yhteiskunnasta johtaa vielä suurempiin ongelmiin niin inhimillisesti kuin yhteiskunnallisesti.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

18.38 Lauri Lyly sd: Arvoisa puhemies! Puheenvuoroni koskee oikeastaan indeksijäädytysten vaikutusta työttömyysturvan peruspäivärahaan. Tämä heijastuu suoraan työttömyysturvan tasoon, ja myös se tuo yhden leikkauskohteen tänne työttömyysturvaan näitten monien muitten leikkausten lisäksi.

Tuossa iltapäivän alussa, kun kävimme tätä kohtaa läpi, puhemies totesi, että tämä menee lausunnolle joihinkin valiokuntiin, mutta mielestäni en huomannut siinä, että se olisi työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan tullut lausunnolle. Sen vuoksi olisin toivonut, että tämä olisi jopa ollut siellä lausunnolla, koska tämä on tämän turvan osalta yksi osa, joka liittyy tähän työttömyyden aikaiseen turvaan eli tähän ansioturvaan ja sen laskentasääntöihin. Olenko tässä asiassa väärässä? Toivoisin, että se tulisi myöskin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan vielä lausunnolle. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kyllä edustaja kuuli ja ymmärsi asian aivan oikein. Puhemiesneuvosto esittää, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja sivistysvaliokunnan on annettava lausunto. — Edustaja Forsgrén, olkaa hyvä.

18.39 Bella Forsgrén vihr: Arvoisa puhemies! Hallitusta ei näytä kiinnostavan köyhyyden lisääntyminen. Perusturvaa koskevat indeksijäädytykset kohdistuvat juuri yhteiskunnan heikossa asemassa oleviin ja aiheuttavat köyhyyden lisääntymistä. Indeksikorotusten jäädyttäminen voi tarkoittaa jopa kymmenen prosentin heikennystä etuuksien reaaliseen tasoon. Tämä on todella suuri heikennys, koska jo nyt perusturvan taso on riittämätön. Vaarana on, että entistä useampi perhe ja kotitalous ajautuu köyhyyteen.

Indeksijäädytykset yhdessä muiden sosiaaliturvaan valmisteilla olevien muutosten kanssa tulevat lisäämään lapsiperheköyhyyttä Suomessa ja asettavat useat perheet vaikeisiin toimeentulo-ongelmiin. On kohtuutonta heikentää niin merkittävästi pienituloisten asemaa. Tilanne, jossa yhteiskunnassa toisilla menee yhä paremmin ja heikossa asemassa olevilla yhä huonommin, ei rakenna yhteiskunnan luottamusta.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen vaikutusarvioissa todetaan esityksen lisäävän merkittävästi pienituloisuutta. Esityksen vaikutusarvioissa pienituloisten määrä kasvaisi

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

5,2 prosentilla, mikä tarkoittaa yli 41 000:ta henkilöä. Lapsilisäkorotuksesta huolimatta esityksessä arvioidaan myös pienituloisissa perheissä asuvien lasten määrän kasvavan reilulla 3 900 lapsella.

Indeksijäädytykset heikentävät perusturvan riittävyyttä. Perusturvan riittävyyden arviointiraportin mukaan perusturvaetuudet yhdessä asumistukien kanssa riittävät nykyään kattamaan viitebudjettien mukaisen minimikulutuksen tason vain eläkeläisillä. Nyt esitetyt muutokset kasvattavat toimeentulotuen roolia suhteessa perusturvaetuuksiin sekä lisäävät toimeentulotuen saajien määrää. Tämä on vastoin hallitusohjelman tavoitetta puolittaa toimeentulotuen saajien lukumäärä.

Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitea on todennut viimeksi helmikuussa 2023, eli tämän vuoden puolella, että perusturvan taso on jo nyt liian matala Suomessa. Ensisijaisesti etuuksien matala taso vaikuttaa jo nyt siihen, että toimeentulotuesta on muodostunut joissakin tilanteissa pitkäaikainen osa perusturvaa. On hyvin huolestuttavaa, että indeksijäädytyksen takia yhä useampi etuudensaaja tulee ohjautumaan toimeentulotuen saajaksi. Tämä ei ole hallituksen ainoa toimi, jonka seurauksena osa ihmisistä tippuu viimesijaisen tuen piiriin. Onko kyse välinpitämättömyydestä vai suoranaisestä tavoitteesta, en tiedä.

Arvoisa puhemies! Opiskelijoiden toimeentulosta on päätetty leikata sietämättömän paljon, vaikka hallitus ei itse ottanut tätä esiin ennen vaaleja, päinvastoin. Koulutus on erityis-suojelussa, julisti kokoomus ennen vaaleja. Demokraatti-lehdelle Orpo vielä erikseen vahvisti, että indeksijäädytys ei koske opintotukea. Kokoomus unohti jälleen omat koulutuslupauksensa. Indeksijäädytykset osuvat opiskelijoihin rajusti. Samaan aikaan myös asumistuen leikkaukset osuvat opiskelijoihin. Hallituksen leikkaukset kohdistuvatkin kohtuuttoman paljon nuoriin ja opiskelijoihin. Toimeentulotuen matala taso heikentää opiskelijoiden mahdollisuuksia keskittyä kokopäiväiseen opiskeluun ja nakertaa opiskelijoiden jaksamista.

Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimuksen 2021 mukaan joka kolmas korkeakouluopiskelija kärsii ahdistus- ja masennusoireista. Yksi suurimmista syistä hyvinvoinnin laskulle on toimeentulon taso. Matala toimeentulo sekä työnteko opintojen ohella heikentävät opiskelijoiden jaksamista ja viivyttävät monien valmistumista.

Arvoisa puhemies! Esitetty indeksijäädytys kohdistuisi myös vastaanottorahaan. Vastaanottorahaa voidaan myöntää kansainvälistä suojelua hakevalle ja tilapäistä suojelua saavalle sekä ihmiskaupan uhrille, jolla ei ole kotikuntalaissa tarkoitettua kotikuntaa Suomessa. Vastaanottorahan tarkoitus on turvata ihmisarvoisen elämän kannalta välttämätön toimeentulo ja edistää itsenäistä selviytymistä. Vastaanottorahaan on kohdistunut jo aiemmin indeksijäädytys vuonna 2018, ja sen taso on jäänyt huomattavan matalaksi. Tästä huolimatta hallitus kohdistaa myös siihen indeksijäädytyksen, minkä lisäksi sisäministeriössä on hallitusohjelman pohjalta alkanut lakihanke, jossa tavoitteena on pienentää vastaanottorahaa perustuslain ja vastaanottodirektiivin sallimaan minimiin. Tämä on omasta mielestäni kylmää politiikkaa.

Arvoisa puhemies! Suomen tavoitteena on vähentää köyhyys- tai syrjäytymisriskissä olevien määrää 100 000 ihmisellä vuoteen 2030 mennessä. Määrästä kolmasosan on oltava lapsia. Esitetyt indeksijäädytykset ovat täysin vastakkaisia tälle tavoitteelle. Köyhyyden lisääntymisellä voi olla huolestuttavia seurauksia. Ylivelkaantuminen lisääntyy, vuokrien maksaminen vaarantuu, ruokamenoista selviytyminen vaikeutuu, ja ihmisillä ei ole varaa tarvitsemaansa terveydenhuoltoon taikka aina lääkkeisiin. Sosiaalisten ongelmien yleistyminen lisää korvaavien palvelujen tarvetta ja kuluja pitkälle tulevaisuuteen.

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

Heikennysten sijaan Suomessa tulisi nostaa asteittain riittämätöntä perusturvaetuutta Euroopan sosiaalisten oikeuksien peruskirjan ja YK:n taloudellisten, sosiaalisten ja kulttuuristen oikeuksien sopimuksen edellyttämälle tasolle. Perusturvan tason on turvattava oikeus terveyteen, asumiseen, ravintoon ja ihmisarvoiseen elämään yhteiskunnan tasa-arvoisena jäsenenä. Perusturvan tason on oltava kattava, jotta tarve viimesijaiselle toimeentulotuelle syntyy vain lyhytkestoisesti ja poikkeuksellisesti.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

18.45 Lauri Lyly sd: Arvoisa puheenjohtaja! Niin kuin tuossa äsken esitin toiveeni, että tämä olisi lausunnolla myös työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa, koska tämä indeksijääditys on niin pitkän ajan, neljä vuotta, ja se heijastuu työttömyysturvaan yhdeltä osaltaan, niin toivoisin ja esitän, että StV pyytäisi lausunnon myöskin työelämä- ja tasa-arvovaliokunnasta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, olkaa hyvä.

Anna-Kristiina Mikkonen sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Lylyn tekemää esitystä, että StV pyytää lausunnon myöskin työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Berg, olkaa hyvä.

Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Omalta osaltani olin myös kannattamassa tätä edustaja Lylyn esitystä, että tämä vietäisiin lausunnolle myös työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Keskustelun kuluessa Lauri Lyly on Anna-Kristiina Mikkosen kannattamana esittänyt, että asia lähetettäisiin lausuntoa varten myös työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta Hallituksen esitys HE 74/2023 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja ympäristövaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

Keskustelu

15.42 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen seuraavaksi asumisen tukiin kohdistuvan säästölain. Hallitusohjelmassa on linjattu asumisen tukien uudistamisen kokonaisuudesta, jolla tavoitellaan vuoden 2027 tasossa julkisen talouden vahvistamista yhteensä 363 miljoonalla eurolla. Nyt lähetekeskustelussa oleva hallituksen esitys on osa tätä kokonaisuutta. Esitetyt muutokset yleiseen asumistukeen vahvistavat julkista taloutta arviolta noin 308 miljoonalla eurolla vuositasolla ja hillitsevät asumistukimenojen voimakasta kasvua. Kymmenessä vuodessa asumistukea saavien määrä on kasvanut noin 200 000 ruokakunnalla ja vuotuiset asumistukimenot ovat lisääntyneet noin miljardilla eurolla. Suurin lisäys tuensaajien määrässä tapahtui opiskelijoiden siirtyessä yleisen asumistuen piiriin vuonna 2017.

Esityksen keskeiset ehdotukset muodostuvat seuraavista muutoksista.

Asumistuen korvausprosenttia laskettaisiin nykyisestä 80 prosentista 70 prosenttiin. Asumistuki olisi siten jatkossa aina 70 prosenttia todellisten, enintään enimmäismääräisten asumismenojen ja perusomavastuun erotuksesta.

Helsinki yhdistettäisiin samaan kuntaryhmään muun pääkaupunkiseudun kanssa, eli asumistuessa huomioon otettavat enimmäismäärät laskisivat Helsingissä tämän muutoksen myötä. [Eveliina Heinäluoman välihuuto] Asumistukea saavien ruokakuntien keskimääräiset asumismenot Helsingissä eivät merkittävästi poikkea Espoossa, Kauniaisissa ja Vantaalla asuvien vastaavista menoista.

Ruokakunnan jäsenen tukeen vaikuttavista kuukausituloista vähennettävästä, palkka- ja yrittäjätuloja koskevasta 300 euron ansiotulovähennyksestä eli niin sanotusta suojaosasta luovuttaisiin. Jatkossa työtulot otettaisiin siis kokonaismääräisesti huomioon asumistukea määrättäessä. Muutoksen tavoitteena on vahvistaa kokoaikatyön vastaanottamisen kannustimia, ja se tukee myös yleistuen valmistelua.

Asumistuen määrää laskettaessa määritellään perusomavastuu, johon vaikuttavat ruokakunnan yhteenlasketut tulot. Kaikkein pienituloisimmilla perusomavastuuta ei muodostu lainkaan, ja tämä alaraja riippuu ruokakunnan aikuisten ja lasten lukumäärästä. Mainitun rajan ylittävistä tuloista otettaisiin jatkossa huomioon 50 prosenttia nykyisen 42 prosentin sijaan perusomavastuuosuutta määriteltäessä, eli tukeen vaikuttavien tulojen vaikutus kirstyy hieman.

Asumistuen määrään vaikuttava perusomavastuu riippuu ruokakunnan lasten ja aikuisten määrästä, ja sekä lapselle että aikuiselle on määriteltä oma kerroin. Esityksen vaikutuksia lapsiperheisiin lievennetään pienentämällä aikuisen kerrointa 15 prosenttia ja kasvattamalla lapsen kerrointa 20 prosenttia. Tällöin lapsiperheiden perusomavastuu muodostuu hieman pienemmäksi ja perhe saa hieman suurempaa tukea. Muutos pienentää yksin asuvien tukea keskimäärin noin 6 euroa kuukaudessa. Vastaavasti tämä muutos kasvattaa kahden lapsen yksinhuoltajan tukea keskimäärin noin 31 euroa kuukaudessa ja kahden huoltajan kaksilapsisen perheen tukea noin 23 euroa kuukaudessa.

Esityksessä ehdotetaan myös, että jatkossa omistusasuntoon ei voi saada asumistukea. Omistusasuntoja ovat osakeasunnot eli asunto-osakeyhtiön tai asunto-osuuskunnan omistamassa talossa sijaitsevat asunnot ja muut omistusasunnot eli lähinnä omakotitalotyypit asunnot. Kansainvälisesti vertaillen asumistuen maksaminen omistusasunnon menoihin on harvinainen poikkeus.

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

Arvoisa puhemies! Asumistuen muutoksilla hallitus pyrkii vahvistamaan julkista taloutta mutta myös kohdentamaan tuen jatkossa niille, jotka ovat eniten tuen tarpeessa. Esitetyistä muutoksista esimerkiksi ansiotulovähennyksen sekä omistusasumisen tuen poistaminen ja perusomavastuun muutokset eivät kohdistu kaikkein vähävaraisimpiin tuensaajiin. Kaikkein pienituloisimmilla ruokakunnilla toimeentulotuki kompensoi asumistuen pienenemisen täysimääräisesti.

Eniten muutokset vaikuttavat ansiotulovähennyksen ja perusomavastuun korotuksen myötä työssäkäyviin ruokakuntiin, joista yli kolmasosa ei saisi enää jatkossa asumistukea. Toisaalta juuri näissä ruokakunnissa myös kannustimet kokopäiväiseen työntekoon kasvaisivat. Keskimäärin tuki muuttuisi työssäkäyvällä ruokakunnalla 133 euroa kuukaudessa. Opiskelijaruokakunnista tukea ei jatkossa saisi muutosten myötä 6,5 prosenttia ja työttömistä arviolta 8 prosenttia. Yleinen asumistuki pienenisi opiskelijaruokakunnalla keskimäärin 76 euroa ja työttömällä ruokakunnalla 73 euroa kuukaudessa. Yksinhuoltajilla vastaavat luvut olisivat 15 prosenttia ja 111 euroa. Luvut ovat ruokakuntakohtaisia, joten yksinasuvilla muutos olisi euromääräisesti suurin henkilöä kohden.

Arvoisa puhemies! Muutokset ovat tarkoitettu tulemaan voimaan pääosin 1.4.2024. Omistusasuntoihin maksettavan tuen lakkauttaminen tulisi kuitenkin voimaan 1.9. Vaikutukset toteutuisivat kotitalouksiin vaihteittain, koska yleisen asumistuen määrä tarkistetaan tuensaaajilla 12 kuukauden välein tai olosuhteiden muuttuessa.

Vaikutusarviot julkiseen talouteen ovat vielä tarkentuneet hallituksen esityksen antamisen jälkeen, ja vuonna 2024 säästösummasta toteutuu vajaa kolmasosa ja vuonna 2025 jo valtaosa. Tältä osin talousarvioesitystä tullaan vielä tarkentamaan täydentävän talousarvioesityksen yhteydessä. Pidän perusteltuna sitä, että nämä muutokset tulevat voimaan asteittain, jotta näihin muutoksiin on myös mahdollista ja aikaa sopeutua. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, ministeri. — Edustaja Kontula, olkaa hyvä.

15.48 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Nyt esitetään asumistukeen leikkauspakettia, joka lisää toimeentulotuen tarvetta ja syventää lapsiköyhyyttä. Yhdessä aikaisemmin tänään käsiteltyjen esitysten kanssa tässä otetaan aimo askel kohti jähmeää luokkakiertoa ja köyhäinhoitoyhteiskuntaa.

Perustelen: Hyvinvointivaltion sosiaaliturvaa on perinteisesti rakennettu niin sanotun aktiivisen kansalaisen oletuksesta. Järjestelmä on siis pyritty suunnittelemaan niin, että se mahdollistaa yhteiskunnallisen toimijuuden ja väliaikaiseksi tarkoitettujen etuuksien kohdalla myös siirtymisen pois etuudelta. Edelliseen pääsemiseksi sosiaaliturvan tulee olla riittävän hyvällä tasolla, jotta se kattaa hengissä pysymisen lisäksi myös osallisuuden kuluja, kuten mahdollisuuden bussilippuun tai verkkoyhteyteen. Lisäksi suositetaan suoraa rahatukea esimerkiksi ruoka-avun sijaan, jotta ihmisten normaalit taloustaidot eivät ruostuisi ja autonomialle olisi tilaa. Poikkeuksen edelliseen sääntöön muodostaa toimeentulotuki. Se on suunniteltu enemminkin köyhäinhoidon periaatteiden mukaan, joissa köyhiin suhtaudutaan olemuksellisesti muista poikkeavana ryhmänä. Koska sosiaaliturvatarpeen katsotaan todistavan toiminnallisesta ja moraalista vajaamittaisuudesta, annettavaan tukeen liitetään tiukkoja ehtoja, tarkkaa kontrollia ja vahvaa harkinnanvaraisuutta. Toimeentulotuki on alkujaan tarkoitettu äärimmäisiin poikkeustilanteisiin. Poliitikkojen nihkeys huolehtia riittävästä perusturvasta on kuitenkin lisännyt sen käyttöä vähitellen. Tutkijapiireis-

sä kehitystä pidetään huonona, koska toimeentulotuki toimii juuri päinvastoin kuin muu järjestelmä. Se rankaisee kaikesta taloudellisesta aktiivisuudesta ja kannustaa muutenkin välttämään kaikkea omatoimisuutta.

Nyt hallitus kuitenkin on päätenyt joukkoon esityksiä, jotka yhdessä lisäävät toimeentulon asiakkuutta potentiaalisesti jopa 40 prosenttia. Se on valtava muutos pois hyvinvointi-ideologiasta ja tutkitusta tiedosta kohti köyhäinhoitoa ja köyhyydestä rankaisemista. Asumistuen leikkauspaketissa suurin kärsijäryhmä ovat opiskelijat sekä yksinhuoltajaperheiden lapset. Kun leikkauksia kohdistetaan tuleviin sukupolviin, saa olla varma, että jäljet ovat pitkät. Hallituksen esityksen staattisten vaikutusarvioiden pohjalta on mittakaavaa vaikea ennakoida, mutta se tiedetään, että köyhyyden lisääntyessä ja opiskelun kallistuesssa korkeakouluopintoihin valikoidutaan entistä useammin vanhempien varallisuuden perusteella. Se tarkoittaa, että yhteiskunta jättää tietoisesti osan lahjakkuusreservistään käyttämättä. [Ben Zyskowiez: Voi voi mitä höpöpuhetta!]

Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat, hallitus heikentää radikaalisti yhteiskunnan sosiaalista resilienssiä, vaikka tiedetään, että ympäristökatastrofi kerrannaisilmiöineen on tuomassa eteen valtavia haasteita. Toivon, ettemme koskaan saa selville tämän virhearvion koko mittakaavaa. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Tämänkin asian yhteydessä myönnän ennalta varatut puheenvuorot, joita tässä tapauksessa on jäljellä kaksi, ja sen jälkeen siirrymme debattiin. — Edustaja Andersson, Li, olkaa hyvä.

15.51 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Asumistukeen tehtävät heikennykset tulevat leikkaamaan monien ihmisten tuloja hyvin merkittävällä tavalla. Ihmisen kotipaikkakunnasta, perheen koosta, asuntotyyppistä sekä työtilanteesta riippuen monet tulevat menettämään useita satoja euroja kuukausituloistaan. Tämä on todella merkittävä tulonmenetys aikana, jolloin elinkustannusten ja asumisen kustannusten nousu kurittaa pienituloisia, varsinkin yksin eläviä.

Erikoisinta hallituksen asumistukileikkauksissa on se tapa, jolla esityksen perustelut ovat muuttuneet matkan varrella. Alun perin niin pääministeri Orpo kuin asiasta vastaava ministeri Sanni Grahn-Laasonen perustelivat leikkauksia sillä, että asumistuki nostaa vuokratasoa. Kuitenkaan tutkimustiedon valossa asumistuella tai sen leikkaamisella ei ole suurta vaikutusta yleiseen vuokratasoon, kuten myös hallituksen esityksessä suoraan todetaan. [Ben Zyskowiez: Tämä tiedetään vasta jälkikäteen!] Kun asia selvisi kokoomuksen ministereille, vaihtuivat perustelut lennosta siihen, että tässä onkin kyse vain säästöistä.

Toinen perustelu, jolla hallitus on puolustanut kaikkia leikkauksia sosiaaliturvaan, on työllisyyden edistäminen. Tämäkään ei pidä paikkaansa asumistuen kohdalla. Tässä hallituksen esityksessä todetaan, että valtiovarainministeriön alustavan arvion mukaan esityksen kokonaisvaikutukset työllisyyteen ovat vähäisiä. Sen sijaan vaikutukset voivat olla jopa päinvastaisia kuin mitä hallitus toimillaan tavoittelee. On syytä painottaa, että nämä nyt esitetyt leikkaukset tulevat vaikuttamaan kaikkein voimakkaimmin työssäkäyviin sekä yksinhuoltajiin. Tällä esityksellä te siis leikkaatte erityisesti jo työssä olevilta ihmisiltä ja heikennätte samalla näiden mahdollisuuksia asua esimerkiksi lähellä työpaikkaa. Leikkausten kohteeksi joutuvien joukossa on niin osa-aikatyötä kuin koko-aikatyötä tekeviä. Suurin muutos tukitasossa on 900—1 400 euron työtuloilla. Tuen ehtoihin tehtävien muutosten seurauksena yli kolmasosa asumistukea saavista työssäkäyvistä tipahtaa kokonaan pois

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

asumistuen piiristä. Kun ihminen tällä hetkellä on voinut saada asumistukea vielä yli 2 000 euron kuukausituloilla, tipahtaa raja näiden muutosten seurauksena 1 400 euroon. Tämä tarkoittaa merkittäviä heikennyksiä esimerkiksi sote-alan ammattilaisten tai huolto- ja puhtaanapitotöitä tekevien työntekijöiden toimeentuloon. Tämä esitys iskee toisin sanoen erittäin kovaa moniin pienipalkkaisiin työntekijöihin, joiden joukossa on paljon kokopäivätyössä olevia yksinhuoltajia. Näissä tapauksissa ihmisillä ei ole mitään mahdollisuuksia paikata leikkauksia työnteon lisäämisellä, jota hallitus lääkkeenä esittää.

Arvoisa puhemies! Myös osa-aikatyötä tekeviin leikkaukset iskevät kovaa. Osa-aikatyön vastaanottamisen kannustimet vähenevät ainakin suurimmalla osalla tuen saajista. Ja tämä onkin, kuten me olemme kuulleet, hallituksen tarkoitus.

Suomi on se Pohjoismaa, jossa on arvioitu, että ihmiset tekevät eniten vastentahtoista osa-aikatyötä. Joillekin osa-aikaisuus on valinta, mutta esimerkiksi kaupan alalla kokopäiväistä työtä ei ole tänä päivänä juuri tarjolla, vaikka työntekijä sitä kuinka haluaisi. Jos kokopäivätöihin siirtyminen olisi vain ihmisten omasta tahdosta kiinni, miten tilastot näyttäisivät tältä?

Toinen oleellinen huomio on, että Suomen ja Ruotsin työllisyysasteiden suurin ero on juuri osa-aikatyötä tekevissä. Ruotsissa sitä tehdään nimenomaan enemmän kuin täällä ja enemmän vapaaehtoisesti, ja tämä on Suomen ja Ruotsin työllisyysasteen erojen keskeisin selittävä tekijä. Heikentämällä osa-aikatyön vastaanottamisen kannustimia tämä hallitus ottaa jättimäisen askeleen pois Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden mallin tieltä.

Arvoisa puhemies! Eikä tässä vielä kaikki. Asumistuen leikkaukset vaikuttavat myös opiskelijoiden toimeentuloon. Opiskelijat on se keskeisin syy sille, että asumistuen menot ovat kasvaneet viime vuosina. Se johtuu siitä, että opiskelijat siirrettiin yleisen asumistuen piiriin vuonna 2017. [Ben Zyskowitz: Se oli Sipilän virhe!] Ironisinta on, että tätä uudistusta oli tekemässä myös juuri Sanni Grahn-Laasonen itse. [Ben Zyskowitz: Kyllä, se oli virhe!] Tämä oli keino kompensoida niitä vaikutuksia, joita ministeri Grahn-Laasonen silloin toteuttamalla opintorahan jättileikkauksella oli opiskelijoiden toimeentuloon. Nyt kokoomus on huolissaan heidän itse tekemänsä uudistuksen vaikutuksista, ja he ratkaisevat sen taas kerran jättimäisellä leikkauksella kaikkien asumistukea saavien toimeentuloon, mukaan lukien opiskelijoiden, taas kerran.

Irvokkainta on, että hallituspuolueiden rivistä nyt on kehoitettu opiskelijoita paikkaamaan näitä leikkauksia menemällä töihin. Opiskelijoista asumistuen leikkauksesta kärsivät euromääräisesti eniten opintojen ohella työskentelevät, vaikka hallitus on sanonut haluavansa kannustaa juuri siihen. Toivon, että tänään saisimme selvyyttä siihen, mikä tämä hallituksen linja ja kehoitus oikeastaan on opiskelijoille. Oletteko sitä mieltä, että opiskelijoidenkin pitää siirtyä kokopäivätöihin, ja milloin te silloin ajattelitte, että heidän pitäisi opiskella, öisinkö?

Kaikki tämä osoittaa, kuinka esitys asumistuen leikkauksista perustuu virheellisiin käsityksiin tuen vaikutuksista ja sen roolista. Hallitus ajattelee patistavansa ihmisiä töihin, mutta todellisuus tulee vielä iskemään kasvoille. Näillä toimilla hallitus köyhdyttää ennen kaikkea jo työssäkäyviä pienipalkkaisia, yksinhuoltajia ja heidän lapsiaan sekä ihmisiä, jotka eivät voi siirtyä kokopäivätöihin, kuten opiskelijoita ja osatyökykyisiä.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys ei ole työllisyyden parantamista tai valtiontalouden vahvistamista nähnytään. Tämä on minun mielestäni ennen kaikkea kylmää ja epäinhimillistä politiikkaa. [Jussi Saramo: Kun Sannilla on kädessä sakset, kaikki näyttää paperilta!]

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Koskela, Minja, olkaa hyvä.

15.58 Minja Koskela vas: Arvoisa puhemies! Hallituksen ministerit perustelivat vielä keväällä asumistukeen tehtäviä leikkauksia työllisyydellä. Peruste työllisyyden lisääntymisestä ei kuitenkaan pidä paikkaansa, ja muistutettakoon nyt heti alkuun, että asumistuen saajista jopa 40 prosenttia on työssäkäyviä. On toki aivan selvää, että pienipalkkainen työntekijä ei maagisesti löydä parempituloista tai kokoaikaista työtä sillä, että tukea otetaan häneltä pois. Sen sijaan, että tämä teidän esityksenne ohjaisi ihmisiä töihin, se vaikuttaa osa-aikatyöntekijöiden lisäksi pienipalkkaisten kokoaikatyöntekijöiden arjessa pärjäämiseen. Keskimäärin kotitalous, jossa tälläkin hetkellä käydään töissä, menettää leikkauksenne vuoksi 133 euroa kuukaudessa. Se ei ole mikään pikkusumma.

Osana asumistuen leikkauksia hallitus on aikeissa poistaa asumistuen ansiotulovähennyksen. Ansiotulovähennys, eli niin sanottu suojaosa, tarkoittaa sitä, että asumistukea saavan henkilön tuloista vähennetään laskennallisesti 300 euroa, jota ei huomioida, kun lasketaan asumistuen määrään vaikuttavia tuloja. Minusta vaikuttaa suoraan sanottuna siltä, että hallitus ei tiedä, miten suojaosat toimivat, joten yritän nyt selittää. Suojaosat mahdollistavat osa-aikaisen työn tekemisen, mikä tarkoittaa joissain tapauksissa sitä, että ihminen voi lopulta löytää kokoaikatyötä, ja joissain toisissa tapauksissa sitä, että ihminen voi tehdä sen verran töitä kuin hänellä on resursseja työskennellä.

Joidenkin kokoomuspoliitikkojen esittämä väite siitä, että suojaosien poisto kannustaisi ihmisiä kokoajatöihin, on todellisuudesta irrallaan. Suojaosien poistaminen ei kannusta ketään, mutta se lannistaa monia. Pahimmillaan se pudottaa ihmisiä toimeentulotuelle, johon turvautuminen tulee hallituksen päätösten seurauksena muutenkin lisääntymään huomattavasti. Minä sanon teille nyt, hyvä hallitus: tämä ei ole työhön kannustamisen tie, tämä on kannustinloukkujen vahvistamisen tie. En ymmärrä, miten kokoomuksella on ollut ottaa väittää, että työllisyys lisääntyy, kun päinvastoin toimeentulotuen käyttö kasvaa.

Arvoisa puhemies! Viimeiseksi on todettava, että olen täysin ymmälläni hallituksen kyvyttömyydestä ymmärtää pienituloisten ihmisten realiteetteja kalliilla pääkaupunkiseudulla. Edellä mainittujen lisäksi tässä esityksessä nimittäin tosiaan esitetään, että Helsinki yhdistettäisiin samaan kuntaryhmään muun pääkaupunkiseudun kanssa. Se tarkoittaa, että asumistuessa huomioon otettavat enimmäismäärät laskevat Helsingissä, jossa asuminen on lähtökohtaisesti huomattavan hintavaa. Tiedättekö te, hyvä hallitus, että Helsingissä on jo nyt pula esimerkiksi hoitajista ja varhaiskasvattajista? Ja ymmärrättekö te, että nämä teidän päätöksenne tulevat pahentamaan työvoimapulaa pääkaupunkiseudulla?

Arvoisa puhemies! Asumistuen leikkauksilla hallitus ajaa kaikkein pienituloisimpia ihmisiä kohtuuttomiin tilanteisiin, joita se väittää välttävänsä. Asumistuen leikkaus ei lisää työllisyyttä, mutta se lisää ahdistusta arjessa pärjäämisestä. Asumistuen leikkaus ei laske vuokria, mutta se laskee ihmisten hyvinvointia. Jälleen kerran hallitus maksattaa lyhytnäköiset säästönsä pienituloisilla ihmisillä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Voidaan tässä vaiheessa ottaa lyhyttahtinen keskustelu. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat käyttää vastauspuheenvuoron, painamaan V-painiketta ja nousemaan seisomaan. — Edustaja Berg.

16.02 Kim Berg sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kolmantena etuutena tänään hallitus on leikkaamassa asumistukea. Tässäkin esityksessä on monia muutoksia, jot-

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

ka heikentävät ihmisten toimeentuloa ja arjessa pärjäämistä. Yksi äärettömän tärkeä asia, joka on ollut puutteellinen niin tämän kuin monen muunkin hallituksen esityksen kohdalla: lausuntokierros on ollut äärettömän lyhyt, vain kahdeksaan arkipäivää, siitä huolimatta, että esityksellä on suuri vaikutus asumistukea saavien ihmisten elämään. Tässä ajassa pitäisi pystyä ulkopuolisten lausunnonantajien arvioimaan, miten esitys tulee vaikuttamaan, kun hallituksen omassakin yhteisvaikutusarvioinnin valmistumisessa kesti useamman kuukauden. Ja juuri yhteisvaikutusten arviointi on näiden esitysten kohdalla äärettömän tärkeää, koska kuten tänään olemme nähneet, samoihin ihmisiin kohdistuvia esityksiä on hyvin monta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kalmari.

16.03 Anne Kalmari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On totta, että kun asumisen erilaiset tuet ovat 2,5 miljardia, tälle asialle on ollut pakko tehdä jotakin. Tuen hallitusta siinä, että se yrittää löytää ratkaisuja. Sen sijaan olen erittäin huolestunut siitä, miten näiden kaikkien esitysten — tässä edelläkin oli kaksi lakiesitystä — yhteisvaikutus toimii. On todella huolestuttavaa, jos kymmenettuhannet lapset syöstään köyhyysrajan alapuolelle. Ja on todella surullista, kun tuntuu, että teillä ei olekaan vahva ja välittävä Suomi vaan vahvoista välittävä Suomi. Jotenkin kaikki nämä toimet, kun asuntopolitiikassa muutoinkin on tarkoituksena saada kasvua aikaiseksi — varainsiirtoveron huojennukset gryndereiltä ja sijoittajilta [Puhemies: Minuutti!] ja taas kiristykset ensiasunnon ostajille, ja samoitin tässä asumisasiassa, — kohdistuvat pienituloisille ihmisille [Puhemies koputtaa] ja vauraus kasvaa pääomasijoittajilla.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Laiho.

16.05 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Asumistukimenot ovat räjähdysmäisesti kasvaneet viime vuosina. Olen aivan samaa mieltä, että tälle on pakko tehdä jotain. Meillä on vääristynyt kokonaan se kuva, että ihmisten pitäisi itse maksaa oma asumisensa. Tämä tietenkin saadaan sillä tehtyä, että ihmiset saadaan menemään töihin ja maksamaan itse asuntonsa. [Li Andersson: Millä rahalla?]

Täällä on ollut puhetta myöskin lapsiperheistä. Nythän tätä lakiesitystä on lapsiperheiden osalta lievennetty, niin että siinä huomioidaan lapsiperheet ja se, jos on joku erityinen syy, jolloin tämä maksukatto, asumismenojen katto, pitäisi huomioida. Haluan myös tuoda esille, että hallitusohjelmassa on ARA-asunnoista mainittu, että ne kohdennetaan erityisesti kaikkein pienituloisimmille. [Puhemies: Minuutti!] Tässäkin kohtaa saadaan vihdoinkin muutosta asuntomarkkinoille. Nythän siellä pyörivät ne, jotka ovat joskus saaneet sen asunnon, ja sitten niitä ei vapaudu kaikkein pienituloisimmille.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: — Edustaja Ohisalo.

16.06 Maria Ohisalo vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänään vietetään Asunnottomien yötä, mutta itse asiassa se asunnottomien yö on aivan joka yö tässä suomalaisessa hyvinvointivaltiossa. Tälläkin hetkellä 3 600 ihmistä on asunnottomana, ja tämä on vain jäävuoren huippu. Emme edes tiedä kaikkia, jotka elävät tällaisessa vaikeassa tilanteessa.

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

Asunnottomuuden perimmäisiä syitähän ovat köyhyys, eriarvoisuus ja huono-osaisuuden kasautuminen. Hallituksen politiikka tulee pahentamaan kaikkia näitä. Lisäksi nämä leikkaukset asumistuesta vähentävät matalapalkka-aloilla työskentelevien mahdollisuuksia asua erityisesti isoissa kaupungeissa, joissa pelkkä palkka ei riitä elämiseen. Hallitus itse toteaa tässä esityksessään, että asumistuen leikkaaminen ei paranna työllisyyttä. Leikkaukset eivät myöskään tule laskemaan yleistä vuokratasoa. Ne ihmiset, joiden rahat eivät riitä elämiseen ilman asumistukea, joutuvat sitten turvautumaan muihin tukiin, lopulta siihen toimeentulotukeen, kuten ministeri itse toteaa. Toimeentulotuella on sitten äärimmäisen vaikea ponnistaa ylös. Ei siis kannata nyt vedota siihen, että näitä leikkauksia kyllä kompensoidaan ja paikataan toimeentulotuella, [Puhemies: Minuutti!] se on mitä kestävämpää politiikkaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: — Edustaja Li Andersson.

16.07 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiinnitin tässä huomiota edustaja Laihon tapaan perustella näitä leikkauksia sanomalla, että idea on se, että ihmisten pitää itse maksaa omasta asumisestaan. [Mia Laiho: Totta kai!] Tämä kuvastaa minun mielestäni hyvin, miten vieraantuneita hallituksen edustajat ovat pienituloisten ihmisten todellisuudesta. Tiedättekö te, edustaja Laiho, että on olemassa ihmisiä, jotka ovat kokopäiväisesti töissä mutta joiden palkka ei riitä kaikkiin elämisen ja asumisen kustannuksiin? Tämä on se syy, minkä takia on olemassa asia nimeltä ”asumistuki”, ja tämä on myöskin se keskeisin ongelma tässä hallituksen esityksessä, että nämä leikkaukset tulevat kohdistumaan myöskin moniin ihmisiin, joilla ei ole mahdollisuutta paikata tätä tulonmenetystä tekemällä lisää työtä. [Ben Zyskowicz: Entäs muuttamalla pienempään asuntoon?]

Oli kyllä minun mielestäni kuvaava puheenvuoro ja kuvastaa ehkä vähän sitä tietopohjaa, jonka pohjalta hallitus on lähtenyt tuomaan meille näitä epäinhimillisiä sosiaaliturvaleikkauksia — todellista tiedon puutetta siitä todellisuudesta, jossa pienituloiset ja pienipalkkaiset suomalaiset elävät.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Heinäluoma.

16.08 **Eveliina Heinäluoma sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tutkimusten ja selvitysten mukaan nämä ARA-asunnot jo nyt kohdentuvat erittäin hyvin niitä tarvitseville. Ja täytyy todeta myöskin, arvoisa puhemies, että kyllä tässä ovat valitettavasti todellisuudet karanneet pahasti toisistaan. Toivotan edustaja Zyskowiczin ja edustaja Laihon tutustumaan esimerkiksi Itä-Helsinkiin, siivoojana, keittäjänä työskentelevän ihmisen arkeen, jossa tälläkään hetkellä palkka ei riitä toimeentuloon ja Helsingissä asumiseen ja pärjäämiseen. Paljon kertoo se, että pelkästään Uudellamaalla jopa 30 000 työssäkäyvää ruokakuntaa saa tällä hetkellä asumistukea, koska tulot eivät riitä kattamaan asumisen kustannuksia. Joten kyllä tässä valitettavasti käy niin, että näillä päätöksillä menee valitettavasti lapsi pesuveden mukana ja näillä hankaloitetaan työskentelyä pääkaupunkiseudulla ja siten [Puhemies: Minuutti!] heikennetään myöskin seudun kasvun edellytyksiä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Zyskowicz.

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

16.10 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vastaan mielelläni jossain vaiheessa myös edustaja Heinäluomalle mutta nyt näille vasemmistoliiton kolmelle varsinaiselle puhujalle. Kaikki puhuivat myös opiskelijoista.

Ensinnäkin, valitettavasti koulutus periytyy, jolloin opiskelijat tulevat keskimäärin paremmin toimeentulevista perheistä kuin ne veronmaksajat, jotka kaikki heidän etuutensa maksavat.

Toiseksi, kuten ministeri sanoi, opintoaika on lyhytaikainen vaihe elämässä, mutta tuon vaiheen ansiosta työllistymisennuste paranee, palkkatasoennuste paranee, työn mielekkyyssennuste paranee. Kaiken tämän valossa, onko se nyt niin väärin, että kun joudutaan pienituloisilta ihmisiltä säästämään, myös opiskelijoilta säästetään. Sitä paitsi tälläkin hetkellä pääkaupunkiseudulla on Hoasin soluasuntoja tyhjinä, mikseivät ne opiskelijat voi niihinkään mennä asumaan.

Edustaja Kontula viihtyisi paremmin, jos olisi ollut eduskunnassa sata vuotta sitten. Siihen hänen retoriikkansa viittaa. [Eveliina Heinäluoma: Miksi joudutte leikkaamaan pienituloisilta?] — Miksikö? Katsokaa, mikä on maan talouden tilanne.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Aittakumpu.

16.11 Pekka Aittakumpu kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nyt, kun puhutaan asumisesta, ollaan todella tärkeiden kysymysten äärellä. Ei ole ollenkaan yhdentekevää, minkälaiset asuinolot ihmisillä täällä meillä Suomessa on. Keskustakin on ollut ja on edelleen sitä mieltä, että meidän asumistukijärjestelmää ilman muuta pitää uudistaa. Mutta kyllä se myös näin on, että se pitää tehdä oikeudenmukaisesti ja sillä tavalla, että ne vaikutukset todella on etukäteen arvioitu ja katsottu, eikä jonkunlaisen, voisiko sanoa, kiilusilmäisen ideologian vallassa lähdetä vain leikkaamaan. Jos on varaa antaa isoja veronalennuksia, niin ajattelen, että olisi paremmin myöskin mahdollista huomioida pienituloiset ihmiset.

Nythän tosiaan arviointineuvosto on antanut varsin raa'at lausunnot myöskin tästä asumistukiasiaista ja esimerkiksi katsoo lausunnossaan, että ei ole tarpeeksi otettu huomioon näitä esityksen vaikutuksia, ja nostaa esille esimerkiksi tämän omistusasunnon asumistuen poiston. Siitä mielelläni kuulisinkin ministeriltä kommenttia, että onko ihmisillä varaa tai mahdollisuutta [Puhemies: Minuutti!] lähteä vuokra-asuntoon, jos on esimerkiksi lapsiperhe kyseessä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: — Edustaja Nurminen.

16.12 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Mielestäni tämäkin keskustelu on osoittanut sen, että ennen lain tuomista eduskuntaan pitäisi tehdä vaikuttavat arvioinnit lain vaikutuksista. Täällä tuli selvästi niin kokoomuksen kuin perussuomalaistenkin edustajille ihan täytenä yllätyksenä, että meillä on paljon ihan kokopäiväisesti työskenteleviä pienituloisia ihmisiä, jotka joutuvat turvautumaan asumistukeen. Ja koska tällaisia yllätyksiä selvästi perussuomalaisille ja kokoomuksen edustajille tulee, niin sen takia olisi hyvä, että tehtäisiin etukäteen vaikutusten arviointi, josta te myös saisitte tämän tiedon, ettei täällä sitten tule yllätetyksi.

Kiinnittäisin huomiota tähän arviointineuvoston arvioon, joka antoi tästä nyt pyyhkeitä ministeriölle. He toteavat, että esityksen vaikutusarviot olisi tullut arvioida jo valmistelu-

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

vaiheessa, ja lisäksi he tuovat esille, että lausuntoaika oli selvästi tavanomaista lyhyempi. Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö toimitti lakiehdotukset arvioitavaksi niin myöhään, ettei arviointineuvoston havaintoja ole voitu ottaa ministeriössä huomioon. [Puhemies: Aika!] Kysyisinkin, otetaanko tästä opiksi jatkovalmistelussa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pitko.

16.13 **Jenni Pitko vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kokoomuksen puheenvuoroissa tultiinkin itse asiassa paljastaneiksi se, kuinka vähän hallitus on laittanut painoarvoa asuntopolitiikalle osana kokonaisturvallisuutta. Kun te sanotte, että muuttakaa pienempään asuntoon, muuttakaa halvempaan, älkää pysykö siinä nykyisessä asunnossa tai haaveilkokaan muuttamisesta jollekin keskeiselle alueelle, te samalla kerotte, että te olette ottamassa merkittävän muutoksen liittyen asuinalueiden eriytymisen, segregaatian, ehkäisemiseen. Aikaisemmin Suomen asuntopolitiikassa on nimenomaan pyritty asuttamaan erilaisia ihmisiä samoille asuinalueille. Te haluatte, että köyhät ihmiset, työttömät ihmiset muuttavat kaupunkien laidoille, kauas keskustoista, ja tämä on juuri se asia, mikä esimerkiksi Ruotsissa ollaan tehty väärin asuntopolitiikassa ja missä tilanteessa siellä tällä hetkellä ollaan. Miksi hallitus tekee näin merkittävän muutoksen asuntopolitiikassa ja ottaa tällaisen riskin asuinalueiden eriytymisessä? Te leikkaatte ARA-tuotannosta, aso-asumisesta, [Puhemies: Aika!] ja myös nämä asumistuen leikkaukset ovat osa tätä kokonaisuutta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kauma.

16.15 **Pia Kauma kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä salissa on viime kaudella ja sitä edeltävälläkin kaudella puhuttu asumistuesta paljon erityisesti sen takia, että niiden määrään on kasvanut todella paljon. Se kokonaisuus on jo 2,5 miljardia, paljonko näitä maksetaan, ja tällä kaudella on tarkoitus leikata näitä tukia yhteensä noin 300 miljoonaa euroa. On todella tärkeää, että mietimme tarkasti, millä tavalla ne asumistuet kannattaa kohdentaa, että ne todella menevät heille, jotka niitä tarvitsevat. Sen takia esimerkiksi omistusasuntoihin jatkossa sitä ei enää tule.

Täällä on puhuttu muun muassa opiskelijoista, ja itsekin olen ihmetellyt sitä, minkä takia Helsingissä soluasunnnot eivät enää kelpaa opiskelijoille. Itse muun muassa opiskelijana asuin soluasunnossa.

Arvoisa puhemies! Vielä: Edustaja Koskela ja monet muutkin täällä ovat nostaneet esiin, että merkittävä osa näistä asumistuen saajista on sellaisia, jotka käyvät töissä. Olen teidän kanssanne, oppositio, ihan samaa mieltä siitä, että palkan pitää riittää elämiseen erityisesti silloin, [Puhemies: Minuutti!] kun puhutaan kokoaikaisessa työssä olevista. [Vasemmalta: Mutta kun ei riitä!] Pitkällä aikavälillä tai miksei lyhyemmälläkin tähän asiaan pitää saada muutos. [Puhemies: Minuutti!] Ei voi olla niin, [Puhemies koputtaa] että veronmaksaja kompensoi puuttuvan palkan. [Eveliina Heinäluoma: Ja miten te aiotte muuttaa sen?]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Joona Räsänen.

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

16.16 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tervehdin ilolla edustaja Kauman puheenvuoroa siitä, että palkan tulisi todella riittää elämiseen. Hyvät kokoomuslaiset, kun tiedän, että teillä on hyvät kontaktit elinkeinoelämän suuntaan, niin olisi siko mahdollista, että pyytäisitte, voisivatko yritykset maksaa sellaista palkkaa, jolla ihmiset tulisivat toimeen, eikä olisi tarvetta turvautua asumistukeen? [Eveliina Heinäluoma: Sillähän se on hoidettu!] Jos tällaisen pyynnön esitätte, niin lupaan kyllä tukea tätä tavoitetta kaikilla käytettävissä olevilla keinoilla.

Arvoisa puhemies! Tämä lakiehdotus, mikä täällä on tänään käsittelyssä, on ihan puhdas säästölaki. Tämä ei tule laskemaan kenenkään asumiskustannuksia, tämä ei tule edistämään kenenkään työllistymistä mutta tulee kyllä johtamaan siihen, että yhä useampi ihminen jälleen putoaa toimeentulotuen varaan. Arvoisa ministeri, kun tästä useamman kerran nyt ollaan keskusteltu, niin millä tavalla hallitus ajattelee, että tämä toimeentulotuen saajien määrän kasvattaminen parantaa ihmisten kannusteita työllistyä? [Puhemies: Aika!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Saramo.

16.17 Jussi Saramo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tänään, kun vietetään Asunnottomien yötä, olisi toivottavaa, että sieltä oikeistosta kaikki tulisivat kuuntelemaan ihmisiä. Siellä näkee, mitä se rakennetyöttömyys oikeasti on ja mitä se asunnottomuus on.

Te ette ole kuitenkaan osanneet lukea edes niitä teidän omien esityksienne perusteluja. Asumistuethan eivät ole kasvaneet. Viime hallituksen aikana ne reaaliarvoltaan jopa selvästi laskivat. Eli jos asumistuet ovat kasvaneet, niin ne olivat silloin edellisen oikeistohallituksen aikana. Tämä edustajille Laiho ja Kalmari tiedoksi.

Edustaja Laiho kertoi aiemmin myös, kuinka hallitusohjelmassa on sitouduttu vähentämään asunnottomuutta, ja kuitenkin joka ikinen toimenpide, joka tähän asiaan liittyy, lisää asunnottomuutta. Eli ei pidä varmaan katsoa sitä, mitä te haluaisitte tehdä, vaan sitä, mitä te oikeasti teette. Palvelualojen työntekijöillä on nyt kaksi vaihtoehtoa: joko muuttaa kauemmas, muuttaa pienempiin asuntoihin, niin kuin edustaja Zyskowiec täällä huuteli, mutta silloin matkakulut kasvavat, kun muuttaa [Puhemies: Minuutti!] kauemmaksi — itse asiassa niitä matkakuluvähennyksiä te leikkaatte —, tai mennä sinne toimeentulotuella ja jäädä pois työelämästä. Aika kummallinen työlinja. [Puhemies koputtaa] Sanoisin, että teillä on toimeentulotukilinja.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Gebhard.

16.19 Elisa Gebhard sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen omassa esityksessä todetaan, että vaikutukset kohdistuvat sekä saajamäärien että tuen tason keskimääraisten muutosten osalta muita ryhmiä voimakkaammin työssäkäyviin ja yksinhuoltajiin. Lisäksi esityksessä on todettu, että pienipalkkaisten töiden osalta kannustimet työllisyydelle voivat heikentyä. Vaikutukset nimenomaan helsinkiläisiin tuensaajiin on tuotu myös hyvin esiin, ja nämä toimet nimenomaisesti lisäävät työvoimapulaa kaupungeissa.

Arvoisa ministeri ja kokoomuslaiset tässä salissa, kuinka te voitte väittää, että teidän toimenne kannustavat ihmisiä työllistymään, kun omassa esityksessänne on todettu aivan päinvastaista? Eikö olisi rehellisempää myöntää, että te olette tehneet valinnan nimen-

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

omaan pienituloisilta leikkaamiselle? Ja se vaikuttaa olevan oikeistolaisen ideologian mukaista.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Forsgrén.

16.20 Bella Forsgrén vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se, miksi nämä hallituksen leikkaukset tuntuvat epäoikeudenmukaisilta, johtuu siitä, että tämä taloustilanne on meidän kaikkien syytä, mutta jostain syystä hallitus maksattaa ne pienituloisilla.

Erityisen huolissani minä olen lapsista ja nuorista ja lapsiperheköyhyydestä. Vaikka hallitus joltain osin pyrkii kohtuullistamaan leikkauksia lapsiperheiden näkökulmasta, eivät ne ole riittäviä millään tasolla. Hallitus itse sanoo esityksessään muun muassa seuraavasti: ”Muutokset siis pienentäisivät merkittävästi pienituloisten lapsiperheiden tukea ja siten lisääisivät lapsiperheiden pienituloisuutta. Perheen hyvinvoinnin ja toimeentulon heikentäminen vaikuttaa lapsen hyvinvointiin ja vaarantaa lapsen oikeuksien toteutumisen.” Olinkin kysynyt hallitukselta, kun olette kuitenkin pääministerin suulla nostaneet esille, että jos liian suuri osa niistä leikkauksista kohdistuisi samoihin ihmisiin, samoihin kotitalouksiin, niin voitaisiin leikkauksia vielä pohtia: oletteko valmis tekemään tämän pohdinnan, koska nyt siltä näyttää?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pekonen.

16.21 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on nyt kaksi tuntia keskusteltu ja kuunneltu hallituksen esityksiä, joilla heikennetään pienituloisten toimeentuloa ja elämää niin, että heikompaa hirvittää, ja täytyy sanoa, että itsellä on vähän niin kuin fyysisesti huono olo. Olen yrittänyt miettiä, mihin se perustuu, että hallitus tuo näin hirveitä esityksiä tänne eduskuntaan, mutta nyt ehkä saan kiinni siitä. Eli edustaja Laiho todella ajattelee niin, että asumistuesta leikataan, koska jokaisen pitää maksaa asuminen itse. Te ette siis tiedä, että asumisen hinta on niin kallis, että edes työssäkäyvä ihminen ei pysty asumaan ilman tukea. Tai kun aikaisemmin puhuttiin täällä esimerkiksi työttömyysturvaleikkauksista: te ette ajattele, että suojaosasta olisi hyötyä työllistymisessä, vaan te ajattelette, että kun työttömiltä leikataan, niin kyllä niitä työpaikkoja syntyy. Tämä kertoo siitä, kuinka hyvin te olette perillä suomalaisten arjesta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Päivärinta.

16.22 Susanne Päivärinta kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluan nyt muistuttaa, että vuoden 2015 jälkeen yleinen asumistuki on paisunut kuin pullataikina tässä maassa. Nykyiseen noin reilun kahden miljardin asumistukipottiin se tarkoittaa sitä, että jokainen suomalainen vauvasta vaariin maksaa vuodessa yli 400 euroa tuohon asumistukipottiin.

Haluankin kysyä teiltä siellä vasemmalla laidalla, onko se teistä oikein, että veronmaksajien kukkarolla käydään silloinkin, kun kyseessä on omistusasuminen ja sen tukeminen asumistuella. Niin kuin tässä saimme kuulla, se on hyvin poikkeuksellinen käytäntö kansainvälisesti, ja on perusteltua, että siihen nyt puututaan. Ja ottaen huomioon julkisen taloutemme huolestuttavan heikon tilan myös asumistukimenojen kasvua on kyllä nyt taitettava, etenkin kun nykyjärjestelmässä omaisuus ei ole vaikuttanut asumistukeen. Ja voin to-

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

della vakuuttaa, että eivät asumistuet tästä maasta lopu. Me tuemme edelleen asumista massiivisesti miljardeilla, [Puhemies: Aika!] vaikka säästöjä haetaan.

Ja mistä se kertoo teistä, [Puhemies koputtaa] että ympäri Suomen yliopistokaupungeissa on soluasuntoja tyhjillään? Se ei ainakaan johdu asumistuesta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Heinäluoma.

16.23 Eveliina Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valitettavasti tämä edustaja Päivärinnan puheenvuoro vain alleviivaa sitä, kuinka kaukana te olette pienituloisten kaupunkilaisten arjesta ja arjessa pärjäämisen haasteista. Te olette siis tällä päätöksellä leikkaamassa asumistuesta, jolloin jopa tuhat pienipalkkaista yksinhuoltajaa menettää kokonaan asumistuen. Siis nämä ovat ahkeria, jo nyt töissä käyviä helsinkiläisiä pienituloisia kaupunkilaisia. Nämä ovat niitä ihmisiä, jotka tarjoilevat teille lattekahvia, ja nämä ovat niitä ihmisiä, jotka työskentelevät siivoojina, laitoshuoltajina, lastentarhoissa, päiväkodeissa, kouluissa, terveyskeskuksissa, ja nämä ihmiset tekevät jo nyt todella arvokasta työtä ja pitävät meidän yhteiskunnan koossa ja pyörimässä. Ja näille ihmisille te vastaatte näin niin kuin te vastaatte: menkää töihin, muuttakaa pienempiin asuntoihin, muuttakaa muualle. [Puhemies: Aika!] Tämä on aika kovaa puhetta [Susanne Päivärinta: Minä en vastannut niin!] pienipalkkaisille ahkerille suomalaisille.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Andersson, Li.

16.25 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on jokin uusi ilmiö tällä vaalikaudella, että opiskelijoista puhutaan näin alentavaan sävyyn tässä salissa. Edustaja Päivärinta on täällä eduskunnassa ensimmäistä kautta, ja voin siksi avata hänelle sen keskeisimmän syyn sille, että asumistukimenot ovat kasvaneet. [Susanne Päivärinnan välihuuto] Ministeri Grahn-Laasonen hyvin tietää tämän, koska hän oli itse tekemässä sitä päätöstä, jonka puitteissa opiskelijat siirrettiin yleisen asumistuen piiriin. Tämä tehtiin tosiaan siksi, että ministerinä ollessaan Sanni Grahn-Laasonen leikkasi opintorahasta muistaakseni melkein satasen, ja sen kompensoimiseksi sitten opiskelijat siirrettiin yleisen asumistuen piiriin. [Eveliina Heinäluoma: Kokoomuksen päätös!]

Kun hallituspuolueiden edustajat nyt ovat kannustaneet opiskelijoita opiskelemaan vähemmän eli tekemään enemmän töitä kompensoidakseen näitä leikkauksia [Pia Kauma: ei olla!] mutta silti hallitus leikkaa eniten juuri työssä käyviltä opiskelijoilta, niin kaipa vieläkin vastausta siihen kysymykseen, onko teidän tavoitteenne ja [Puhemies: Aika!] ajatuksenne tosiaankin se, että opiskelijoidenkin pitää mennä kokopäivätöihin, vai mitä te oikein haette takaa näillä leikkauksilla? Vaikuttaa siltä, että yhteinen nimittäjä kuitenkin aina, [Puhemies koputtaa] kun kokoomus on hallitusvastuussa, on se, että opiskelija häviää aina.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Tässä rupeaa debatti kiihtymään, mutta meillä rupeaa myöskin se aika loppumaan, mikä on tähän varattu. Vielä poimin täältä muutaman, jotka eivät ole saaneet vastauspuheenvuoroa ollenkaan tässä keskustelussa. — Edustaja Honkasalo.

16.26 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! ”Kokoomus haluaa leikata pienituloisten etuuksista — se ei meille käy.” Näin sanoi Riikka Purra ennen

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

vaaleja. Ja nyt näkyy myös täällä koko tämän keskustelun aikana, että täällä on ollut pääosin yksi perussuomalainen salissa, eikä hänkään ole käyttänyt yhtäkään puheenvuoroa. [Vasemmalla: Ei yhtään puheenvuoroa!] Tämä kertoo siitä, mikä on perussuomalaisten suhde näihin massiivisiin leikkauksiin, joista tämä nyt käsiteltävä etuusleikkaus on todella se suurin, voi olla jopa Suomen historian suurimpia kokonaisuuksia.

Mutta kyllä ihmetyttää myös tämä Suomen hallituksen viesti pienipalkkaisille, naisvaltaisten alojen työntekijöille, jotka ovat puskeneet läpi korona-ajan. He ovat olleet siellä eturintamassa meidän kaikkien puolesta. Heillä ei ole samaa valintaa, että voivat jäädä etätöihin. Ja tämä on nyt se kiitos, mikä heille annetaan: massiiviset leikkaukset eri suunnista ja vieläpä sellaisella tietopohjalla, ettei edes tunneta sitä nykyajan työelämää. [Puhemies: Minuutti!] Tämä on aivan posketonta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Perholehto.

16.27 Pinja Perholehto sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, rouva puhemies! Edustaja Andersson täällä hyvin totesi edellä, että harvemmin käydään sen tyyppistä keskustelua ihmisryhmistä eduskunnan täysistuntosalissa kuin tänään valitettavasti jälleen opiskelijoista on käyty.

Minusta tässä on oikeastaan kaksi asiaa, jotka toivoisi, että hallituspuolueet ymmärtäisivät. Ensimmäinen on se, että etenkin kun vaalien alla pääministeri Orpo vielä sanoi, että opintotuesta ei leikata ja indeksejä ei jäädytetä, niin kun lopputulos yhtäkkiä onkin se, että opiskelijoilta kuukausitasolla lähtee yli 100 euroa — siis yli 100 euroa ihmisiltä, jotka jo aiemminkin ovat olleet köyhyysrajan hujakoilla ja sielläkin niukin naukin vain nostamalla opintolainaa — niin kyllä heistä varmaan tuntuu hieman pahalta, että äänet kyllä kelpaavat mutta vaalien jälkeen ääni on kellossa aivan toinen. Kuten muutkin edustajat ovat todenneet, te voitte, ministeri Grahn-Laasonen, perustella, että opiskelijat ovat hyväosaisempia [Puhemies: Minuutti!] ja he voivat nousta köyhyydestä tekemällä töitä, mutta heidän päätyönsä on opiskella. Minä toivoisin, [Puhemies koputtaa] että sitä opiskelua ja osaamista arvostetaan myös tässä salissa jatkossa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Furuholm ja sen jälkeen edustaja Kontula, ja sitten ministerille viisi minuuttia. — Edustaja Furuholm.

16.29 Timo Furuholm vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä salissa on tosiaan todellisuus hieman hämärtynyt tänään.

Tämä käsittelyssä oleva asumistukileikkaus on yksi historiamme suurimmista etuusleikkauksista, joten käydään sitä nyt vielä lopuksi hieman läpi. Asumistuen on väitetty valuvan vuokriin, näin ei ole. Asumistuen leikkausten on väitetty kasvattavan työllisyyttä, tämäkään ei pidä paikkaansa. Sen sijaan se kohdistuu pienituloisiin suomalaisiin, kuten äsken käsitellyt indeksijäädytykset ja työttömyysturvan leikkaukset. Ja tämä kaikki keskellä korkeiden elinkustannusten aikoja.

Eniten kuitenkin ihmettelen tätä vimmaa käydä lapsiperheiden kimppuun. Tämän esityksen on arvioitu vaikuttavan tuhansiin lapsiin, etenkin yksinhuoltajaperheissä. Kysynkin ministeriltä: Lapsiperheköyhyyttä lisäämälläkö tämä hallitus tulevaisuuteen investoi? Ja onko tosiaan tämä viesti, mikä täältä kuultiin, kaikille näille ihmisille relevantti, eli se, että muuttakaa pienempiin asuntoihin? [Puhemies: Minuutti!] — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kontula.

16.30 **Anna Kontula vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muutama sana opiskelijoista ja heidän sosiaaliturvastaan.

Opiskelijathan ovat meillä ainoa suuri väestöryhmä, jolla ei ole oikeutta toimeentulotukeen, vaikka heidän tulonsa jäävät alle sen rajan. Eli opiskelijat ovat se ryhmä, jonka tulo-taso tippuu meillä alle toimeentulominimin, jota pidetään meillä ehdottomasti sellaisena, että sen alle ei olisi hyvä mennä.

Sitä, että opiskelijoilta voidaan leikata aina vaan lisää ja lisää, on perusteltu täällä sillä, että opiskelijuus on lyhytaikainen elämänvaihe. No niinhän se on, mutta jos me katsotaan muita perusturvaetuuksia, näitä meidän suuria etuusryhmiä, niin jos eläkkeitä ei lasketa mukaan, niin nehan ovat kaikki useimmille lyhytaikaisia vaiheita. Suurin osa työttömistä, sairaista ja vanhempainetuksilla olijoista ovat siellä lyhyemmän aikaa kuin mitä opiskelijat opintotuella. Sitä ei pidetä heidän kohdallaan riittävänä perusteena.

Minä olen juuri opintonsa aloittaneen nuorukaisen [Puhemies: Minuutti!] ylpeä äiti. Minun lapseni meni niihin pahamaineisiin Helsingin keskustan soluasuntoihin. Hän on hyvin tyytyväinen asuntoonsa ja siihen, [Puhemies koputtaa] että vuokran jälkeen jää edes jokin omaankin käteen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt ministeri Grahn-Laasonen, viisi minuuttia, olkaa hyvä.

16.32 **Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen:** Arvoisa puhemies! Kiitos eduskunnalle keskustelusta.

Asumistuki hallituksen esityksessä — alun alkaenkin kyse on ollut säästölaista, julkisen talouden tasapainottamisesta tilanteesta, jossa Suomi velkaantuu kestäättömästi. Toden totta meidän pitää säästää, julkinen talous on pahasti kuralla. Erittäin rankka velkaantuminen jatkuu siitäkin huolimatta, että säästöpäätöksiä tehdään. Nyt maksetaan korkoa edellisten kausien päätöksistä ja velanotosta.

Hallitus on sitoutunut valtiovarainministeriön kuuden miljardin euron sopeutukseen ja toteuttaa sekä suoria säästöjä että työllisyyttä vahvistavia rakenneuudistuksia, joiden tavoitteena on nostaa ihmisiä pienituloisuudesta ja köyhyydestä työelämään [Eveliina Heinäluoma: Entäs jos on jo siellä työelämässä?] omille tuloille, mahdollisuuksiin vaikuttaa omaan elämäänsä ja omiin tulevaisuudensuunnitelmiinsa.

Tämä nimenomainen asumistukileikkaus perustuu siihen, että asumistukimenot ovat noin miljardi euroa suuremmat kuin kymmenen vuotta sitten. Eli tavoitteena on hillitä kasvavia asumistukimenoja ja tasapainottaa julkista taloutta. Tällä nimenomaisella säästölailla ei ole arvioitua työllisyysvaikutusta, mutta asumisen tukien kokonaisuudella on myös työllisyyttä vahvistavaa vaikutusta.

Aloitan käymään läpi näitä kysymyksiä ja kommentteja, joita teiltä sain — ensin opiskelijoista. Suomi on erittäin hyvä maa opiskelijoille. Meillä on maksuton, laadukas koulutus. Meillä on hyvät opintososiaaliset etuudet myöskin tämän säästölain jälkeen. Opiskelijoilla pienituloisuus on lyhytaikaista, ja elinkaarituloista on positiivinen, myönteinen, hyvä ennuste. Eli kun valmistuu korkeakoulututkintoon, niin on ennuste hyvästä työllistymisestä ja hyvistä elinkaarituloista. Lisäksi, kun otetaan huomioon valtion takaus opintolainaan, opiskelijat ovat tässä tarkastelussa ryhmä, jolla käytettävissä olevat tulot jopa kasvavat.

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

Opintolainapainotteisuus hieman kasvaa, mutta pohjoismaisessa vertailussa, niin kuin edellisessä asialistan kohdassa jo totesin, Suomi pärjää erinomaisesti, eli olemme Pohjoismaiden kakkonen Norjan jälkeen. Näin ollen, kun katsotaan laajemmin Eurooppaa tai koko maailmaa, Suomi on hyvä maa opiskelijoille sekä opintojen laadussa että opintososiaalisissa etuuksissa.

Tämä lainsäädäntö ja leikkaus ei kohdistu eläkkeensaajien asumistukeen eli ei siis tule leikkaamaan eläkkeensaajien asumisen tuista.

Prosessista, näistä lausuntoajoista, tuli useampi kysymys jo edellisessäkin kohdassa. Lyhyet lausuntoajat johtuvat budjettiprosessista eduskuntavaalien jälkeisenä syksynä, eli kun hallitus muodostettiin kesällä, lainvalmistelu käynnistyi välittömästi. Virkamiesten kesälomia luonnollisesti kunnioitetaan. Budjettiprosessi on noin kuukauden jäljessä sellaisesta vuodesta, kun ei ole eduskuntavaaleja, eli normaalista budjettivuodesta, ja siitä syystä lausuntoajat ovat tavanomaista lyhyemmät. Lainvalmistelu on tehty kuitenkin huolella, ja eduskunnalle on toimitettu laajat vaikutusarviot. Vaikutuksia on arvioitu jo hallitusohjelmaneuvoittelusta alkaen, ja ne ovat myös vaikuttaneet näihin esityksiin.

Ansiotulovähennyksen eli tämän suojaosan poistamisesta muutama huomio. Suojaosasta luopuminen on yksi keino, jolla edistetään hallitusohjelman tavoitetta yksinkertaisemmasta ja työhön kannustavasta sosiaaliturvasta. Sen poistamisella tavoitellaan erityisesti sitä, että asumistuki kannustaisi nykyistä paremmin kokopäivätyöhön eli pois osa-aikatyöloukusta kokopäivätyöhön. Tämä muutos myöskin on askel kohti yleistuen valmistelua, [Li Andersson: Askel pois pohjoismaisesta mallista!] joka on sosiaaliturvakomiteassa viime kaudella vahvasti parlamentaarilla tuella määritelty malli. Tavoitteena on tukea lisätyön vastaanottamista ja siirtymää osittaisesta työstä kokoaikatyöhön. Huomioiden, että muutokset parantavat kannustimia kokopäivätyöhön, tehdyissä työtunneissa voidaan olettaa tapahtuvan kasvua, mikä parantaisi sekä kotitalouksien että julkisen talouden tilannetta.

Monissa puheenvuoroissa aiheellisesti kiinnitettiin huomiota pienituloisiin lapsiperheisiin ja lapsiperhevaikutuksiin. Ensinnäkin on tärkeä huomioda, että vaikutusarviot ovat staattisia eivätkä sisällä työllistymisen vaikutusta. Se on se, mitä hallitus tavoittelee, eli sitä, että lapsiperheet näiden monien eri muutosten myötä työllistyisivät. Kaikkiaan ensi vuonna voimaan tulevien hallitusten esitysten yhteisvaikutuksena työllisyysarvio on jopa 65 000 uutta työllistä. Lapsiperheiden osalta tehtiin useita muutoksia, myös tähän lainsäädäntöön tehtiin muutos. Perusomavastuun lapsikerrointa muutettiin niin että se suosii hiukan enemmän lapsiperheitä ja vahvistaa esimerkiksi kahden lapsen yksinhuoltajan tukea keskimäärin 31 euroa kuukaudessa. Tämä nimenomainen muutos tehtiin siis suhteessa hallitusohjelmassa olleeseen malliin.

Lisäksi hallitus parantaa lapsilisiä, on huomioinut elatustuen jättäen sen indeksijäädystysten ulkopuolelle. On myös muutamia muita muutoksia, joita en ajanpuutteen vuoksi ehdi käymään läpi mutta joista varmasti pääsemme vielä keskustelemaan.

Lisäksi tuon esiin sen, että sosiaaliturvakomitean jatkotyössä on tarpeen tarkastella yksinhuoltajien tilannetta ja lapsiperheiden etuuksia, muun muassa erotilanteita ja vuoroasumista. Tähän sosiaaliturvakomitean jatkotyöhön kutsun kaikki eduskuntapuolueet mukaan. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

Asian käsittely keskeytettiin kello 16.38.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 18.48.

Puhemies Jussi Halla-aho: Sitten siirrymme päiväjärjestyksen kohtaan 5. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Perholehto on poissa. — Edustaja Gebhard, olkaa hyvä.

18.48 **Elisa Gebhard sd:** Arvoisa puhemies! Tämä esitys on malliesimerkki sellaisesta hallituksen uudistuksesta, joka todella aiheuttaa kohtuuttomia tilanteita pienituloisille ihmisille. On irvokasta, että juuri kansainvälisenä päivänä köyhyyden poistamiseksi me keskustelemme näistä köyhyyttä lisäävistä esityksistä.

Hallituspuolueiden edustajien myös tänään salissa toistama hokema siitä, että hallituksen uudistuksilla kannustettaisiin ihmisiä töihin, on hyvin kyseenalainen tälle kyseessä olevalle leikkaukselle. Ensinnäkin iso osa asumistuen saajista käy jo töissä. Varsinkin lapsiperheköyhyydelle hyvin ominainen piirre on, että se usein liittyy nimenomaan työssäkäyvien vanhempien pienituloisuuteen. Me puhumme ahkerista, pienipalkkaisista ihmisistä, joiden arkea hallitus nimenomaan vaikeuttaa tämän uudistuksen myötä. Puhumme sellaisen alojen työntekijöistä, joiden työpanos on merkittävä koko yhteiskunnan toimimisen kannalta. Jos heidän asumisestaan leikkaaminen ei ole kiusantekoa, mikä sitten on?

Mikäli taas hallituksen peruste tälle uudistukselle ei ole sidoksissa kannustavuuteen ottaa vastaan töitä, hallituksen olisi suoraselkäistä myöntää ääneen, että hallitus on tehnyt nimenomaisen ja tietoisin valinnan leikata pienituloisilta. Me puhumme lapsista, joiden elämään perheen köyhyys vaikuttaa monin tavoin. Ylisukupolvinen köyhyys näkyy Suomessa tänäkin päivänä, ja tämä uudistus tulee sitä lisäämään. Lapsena koettu köyhyys vaikuttaa pitkäkestoisesti ihmisen elämään lisäten esimerkiksi syrjäytymisriskiä. Köyhyyttä kannetaan mukana usein koko elämän ajan. Hallituksen päätösten seurauksena näin tapahtuu yhä useammalle lapselle.

Arvoisa puhemies! Tämän esityksen kannustavuus näkyy esimerkiksi siinä, että esityksen perusteluissa sen vaikutusten on arvioitu kohdistuvan tuen tason muutosten osalta muita voimakkaammin työssäkäyviin ja yksinhuoltajiin. Merkittävä enemmistö tuensaajista näissä ryhmissä on naisia. Lisäksi esityksessä on todettu, että pienipalkkaisten töiden osalta kannustimet työllistymiselle voivat heikentyä. Minun täytyy kysyä, missä on kohtuullisuus, missä on oikeudenmukaisuus ja, ennen kaikkea, missä on järki tilanteessa, jossa hallituksen oman esityksen perusteluissa nähdään nimenomaan työllisyystilannetta heikentäviä vaikutuksia.

Haluan erikseen vielä kiinnittää huomiota kaupunkien työvoimapolitiittiseen tilanteeseen. Esimerkiksi Helsingin kaupungin lausunnossa on todettu, että asumiskustannusten kasvu saattaa vielä entisestään vaikeuttaa henkilöstön riittävyyttä monilla kriittisillä työvoima-aloilla, kuten sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialalla sekä kasvatuksessa ja koulutuksessa. Lisäksi on nostettu esiin, että sosiaalialan ammattilaisten työkuorma kasvaa, jos asiakkaat hakevat täydentävää toimeentulotukea asumiskustannuksiin nykyistä useammin.

Arvoisat hallituspuolueen edustajat, arvoisa hallitus! Miksi te haluatte aiheuttaa tilanteita, joissa pienipalkkaisten ihmisten mahdollisuudet asua kaupungeissa heikkenevät? Kaupungit toimivat koko maan kasvun vatureina, ja esimerkiksi Helsingin osaaajapula tulee sy-

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

venemään entisestään. Tässäkin keskustelussa on aika avoimesti myönnetty, että köyhien pitäisi muuttaa jonnekin muualle, kauemmas keskustasta pienempään asuntoon, ja niin edelleen. Tämä jos mikä lisää segregatiota ja eriarvoisuutta myös kaupunkien sisällä. Me tiedämme, että eriarvoisuus on myrkyä yhteiskunnan eheydelle, osattomuuden torjumiselle ja jopa sisäiselle turvallisuudelle. Siksi juuri asuntopolitiikassa on tärkeää, että me kykenemme vähentämään eriarvoisuutta.

Arvoisa puhemies! Yksi ihmisryhmä, joka häviää muita enemmän hallituksen politiikan seurauksena, ovat nuoret yksin asuvat ihmiset. Heidän joukostaan haluan nostaa esille vaikutuksen opiskelijoihin. Opiskelijoiden pitäisi pystyä opiskelemaan täyspäiväisesti, jotta ihmiset valmistuvat tavoiteajassa. Koska hallituksen leikkaukset vaikuttavat myös työssäkäyviin opiskelijoihin, vaikuttaa siltä, että hallitus haluaa kannustaa opiskelijoita käymään täyspäiväisesti työssä opintojen ohella. Mielestäni on sangen ristiriitainen vaatimus, että opiskelijan pitäisi sekä mennä töihin opintojen aikana, valmistua nopeasti että vielä jaksaa työelämässä mahdollisimman pitkään. Hallituksen politiikan seurauksena yhä useampi nuori ihminen on vaarassa uupua jo ennen työelämään siirtymistä.

Arvoisa puhemies! Pienipalkkaisten työssäkäyvien ja opiskelijoiden aseman heikennys on hallitukselta arvovalinta. Se on viesti oikeiston prioriteeteista ja nimenomaisesta halusta kohdistaa toimet valtiontalouden tasapainottamiseksi juuri heille, joilla muutenkin on vaikeaa. Rikkaat rikastuvat, köyhät köyhtyvät hallituksen politiikan seurauksena, joten minä toivon todella, että näitä uudistuksia voidaan vielä tarkastella kriittisesti.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Forsgrén, olkaa hyvä.

18.54 Bella Forsgrén vihr: Arvoisa puhemies! Hallituksen esittämät muutokset asumistukikokonaisuuteen ovat karua luettavaa pienituloisten näkökulmasta. Asumistuen leikkaukset kohdistuvat heihin, jotka ovat jo valmiiksi heikossa asemassa. Hallituksen esitys asumistuen kokonaisuuteen vilisee leikkauksia ja tuensaantikiristyksiä. Muutokset koskisivat tuen tasoa, tuen harkintaa, ansiotulovähennystä, kuntaryhmittymistä pääkaupunkiseudulle sekä omistusasunnon asumistukea.

Nykyisessä korkean inflaation tilanteessa on kohtuutonta heikentää juuri pienituloisten yksin asuvien, opiskelijoiden ja yksinhuoltajaperheiden hyvinvointia. Asumiseen liittyvät heikennykset vaarantavat lasten hyvinvoinnin, kuormittavat perheiden vanhempia ja aiheuttavat epävakautta perheiden asumiseen. Jos ihmisen asuminen vaarantuu, se on riski koko elämänhallinnalle. Inhimillisen kärsimyksen lisäksi esimerkiksi ulosottojen ja häätöjen lisääntyminen tulee kalliiksi myös yhteiskunnalle. Järjettömintä asiakokonaisuudessa on se, että hallitus sysää lisää ihmisiä viimesijaiselle toimeentulotuelle. Suunta on täysin väärä. Meidän pitäisi tehdä juuri politiikkaa, jolla ihmisiä nousee pois toimeentulotuen piiristä, ei päinvastoin.

Arvoisa puhemies! Vaikka lapsi on asumistuen saaja kotitaloutensa kautta eikä varsinaisen tuen kohde, tulisi sosiaalietuuden muutoksissa huomioida myös lasten elämään vaikuttavat näkökulmat. Tällaisia ovat muun muassa asumisen pysyvyys, turvallisuus ja riittävä taso lapsen tarpeista lähtien. Vaikka hallitus joiltain osin pyrkii kohtuullistamaan leikkauksia lapsiperheiden näkökulmasta, ei se ole riittävää. Hallitus itse sanoo esityksessään muun muassa seuraavasti: ”Muutokset siis pienentäisivät merkittävästi pienituloisten lapsiperheiden tukea ja siten lisääisivät lapsiperheiden pienituloisuutta.” Perheen hyvinvoinnin ja toimeentulon heikentäminen vaikuttaa lapsen hyvinvointiin ja vaarantaa lapsen oikeuk-

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

sien toteutumisen. Tällä tulee olemaan pitkäkestoisia vaikutuksia lasten ja perheiden hyvinvointiin.

Arvoisa puhemies! Typerintä työllistämisen näkökulmasta on asumistuen suojaosan poistaminen. Suojaosa on nyt kannustanut ottamaan pieniäkin työpätkiä vastaan. Suojaosien leikkaus kohdistuu erityisesti pienituloisiin osa-aikatoita tekeviin, jotka pystyvät työskentelemään vain pieniä määriä tai joilla ei ole tarjolla kuin lyhyitä työkeikkoja. Suojaosat ovat auttaneet myös siten, että ihmiset eivät niin usein päädy viimesijaisen toimeentulotuen byrokraloukkuun. Nykyinen hallitus tavoittelee suojaosan poistamisella koko-aikatyöhön hakeutumisen lisääntymistä mutta ei esityksessä huomioi sitä, etteivät kaikki ihmiset voi tehdä koko-aikatyötä. Koko-aikatyötä ei myöskään ole tarjolla kaikille ja kaikkialla. Suojaosan poisto heikentää erityisesti vammaisten sekä osatyökykyisten ihmisten asemaa, jotka voivat tehdä toimintakykynsä rajoissa vain vähäisiä tuntimääriä tai joiden työkyky vaihtelee.

Invalidiliitto nostaa lausunnossaan esille huolensa hallituksen esittämistä yleiseen asumistukeen tehtävistä muutoksista johtuvista mahdollisista seurannaisvaikutuksista. Monet henkilökohtaiset avustajat ovat osa-aikaisesti töissä pienellä palkalla. Jo nyt alalla vallitsee työntekijäpula. Tämä voi olla vielä suuri riski tälle alalle. Tämä voi hallituksen esityksen myötä pahentua entisestään, kun hallitus pyrkii ohjaamaan ihmisiä koko-aikatyöhön. Henkilökohtaisen avustajan osalta se ei ole useinkaan mahdollista, mikä voi tarkoittaa ihmisten siirtymistä alalta pois entisestään. Tästä seuraa negatiivisia vaikutuksia henkilökohtaista apua käyttävän henkilön elämänlaatuun, mahdollisuuteen käydä töissä ja elää itsestä elämää.

Arvoisa puhemies! Esitetyt asumistuen leikkaukset heikentävät perustavanlaatuisesti kouluttautumisen ja päätoimisen opiskelun mahdollisuuksia. Muutokset kohdistuvat erityisesti pienituloisiin opiskelijoihin ja heikentävät heidän toimeentuloaan. Hallituksen esitys tulee romuttamaan monen opiskelijan jo matalaa toimeentuloa. Esitetty leikkaus Helsingissä asuvan opiskelijan asumistuesta olisi noin 76 euroa kuukaudessa, joka tekee vuodessa yli 900 euroa. Opiskelijalla on huonommat mahdolliset kompensoida leikkauksia ja nostaa omia tulojaan erityisesti pääkaupunkiseudulla. Myös vuokrataso on pääkaupunkiseudulla muuta maata korkeampi ja kohtuuhintaisista asunnoista on pulaa, joten halvempaan asuntoon muuttaminen ei aina ole mahdollista.

Opiskelijan tilanne on monelta muultakin osin vaikeampi. Opiskelijalle lähtökohtaisesti ei synny oikeutta perustoimeentulotukeen, sillä opintolaina huomioidaan tulona, vaikka sitä ei tosiasiallisesti nostaisi. Ansiotulovähennyksen poistaminen tekee keikka- tai osa-aikatyön sekä matalapalkkaisen täyspäiväisen työn vastaanottamisesta vähemmän houkuttelevaa opiskelijalle.

Asumistuen leikkauksien lisäksi hallitus esittää myös opintotuen indeksikorotusten jättämistä. Toimeentulon matala taso heikentää opiskelijoiden mahdollisuuksia keskittyä kokopäiväiseen opiskeluun ja heikentää opiskelijoiden jaksamista. Kaikki Suomen toisen ja korkea-asteen opiskelijoita edustavat liitot näkevät, että opiskelijan toimeentulon heikennykset ovat vaarallisella tavalla koko yhteiskunnan kannattamia koulutuspoliittisia tavoitteita vastaan. Opiskelijoiden toimeentulon heikentäminen ja koulutustason nostaminen yhtä aikaa ei vain ole mahdollista.

Arvoisa puhemies! Hallituksen mukaan omistusasumisen tukemisen lakkauttamisen tarkeitus on kohdentaa tukea kaikkein pienituloisimmille ja vähävaraisimmille tuensaajille. Hallitukselta unohtuu kuitenkin kertoa se, että myös osa omistusasumisen piirissä olevista

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

ihmisistä on pienituloisia. Näillä ruokakunnilla on varallisuutta omistusasunnon muodossa, mutta tämän varallisuuden realisointi ei välttämättä ole mahdollista erityisesti, jos kyseessä on vanha asunto tai jos asunto sijaitsee muuttotappioalueella. Tilanne ei ole mikään yksiselitteinen. Asuntojen myyntiajat ovat pidentyneet, ja taantuvilla alueilla asunnoille ei välttämättä ole edes kysyntää. Omistusasunnosta luopuminen saattaa aiheuttaa pienituloisten kotitaloudelle myös suhteettoman suuria kustannuksia tuloihinsa nähden. Mikäli omistusasuntojen tuki lakkautetaan, tulisi edes muutokseen sopeutumiseen antaa kotitalouksille ja perheille riittävän pitkä siirtymäaika.

Arvoisa puhemies! Hallituksella on valitettavasti ollut niin kova kiire leikata pienituloisilta, että lainsäädäntötyö on jäänyt puolitiehen. Lainsäädännön arviointineuvosto antaa tällä hetkellä poikkeuksellisesti lausuntoja eduskunnalle, koska hallitus ei ole jäänyt odottamaan edes heidän lausuntojaan. Arviointineuvosto on kiinnittänyt erityistä huomiota asumistukeen liittyviin lakimuutoksiin, joissa se näkee olennaisia puutteita. Arviointineuvosto pitää selkeänä puutteena sitä, että esitysluonnoksessa ei ole arvioitu riittävästi perus- ja ihmisoikeusvaikutuksia. Heidän mielestään esitysluonnoksessa olisi tullut yksilöidysti arvioida, millaisia vaikutuksia haavoittuvassa asemassa olevat ihmiset, kuten esimerkiksi ylivelkaantuvat, tulevat kohtaamaan arjessaan muutosten myötä, hallituksen esitysten myötä.

Myös oikeuskansleri nostaa lausunnossaan esille kritiikkiä perus- ja ihmisoikeusvaikutusten puutteellisuudesta. Tämän lisäksi hän nostaa esille, että esitys on merkityksellinen myös useiden kansainvälisten sopimusten näkökulmasta, kuten Euroopan sosiaalisen peruskirjan, YK:n lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen sekä vammaisten henkilöiden oikeuksista tehdyn yleissopimuksen kannalta. Tästä huolimatta esityksessä ei ole tehty selkoa tai arvioitu sitä, millä perusteella muutosten katsotaan olevan sopusoinnussa Suomea sitovien kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden ja EU:n perusoikeuksista johtuvien vaatimusten kanssa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pitko on poissa, edustaja Kalmari on poissa, edustaja Nieminen on poissa, edustaja Kettunen on poissa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja ympäristövaliokunnan on annettava lausunto.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi säteilylain 75 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 76/2023 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

Keskustelu

16.38 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt hieman aihepiiri ja tunnelma vaihtuvat.

Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi säteilylain 75 §:ää. Esitys koskee umpilähteiden käytön jatkamisen sallimista voimassa olevassa säteilylaissa säädetyn määräajan jälkeen.

Umpilähteellä tarkoitetaan sellaista radioaktiivista ainetta sisältävää säteilylähdetta, jonka rakenne tai ominaisuudet estävät radioaktiivisen aineen leviämisen ympäristöön. Umpilähteitä käytetään teollisuudessa esimerkiksi mittalaitteissa ja terveydenhuollossa esimerkiksi sädehoidon laitteissa.

Nykyisen säteilylain mukaan umpilähde on poistettava käytöstä viimeistään silloin, kun 40 vuotta on kulunut sen vaatimuksenmukaisuuden osoittamisesta.

Nykyinen säteilylaki tuli voimaan 15. joulukuuta 2018. Tuolloin umpilähteiden käytöstä poistolle asetettiin viiden vuoden siirtymäaika. Vanhat umpilähteet, joiden vaatimustenmukaisuuden osoittamisesta on kulunut yli 40 vuotta, on siis poistettava käytöstä viimeistään 15. joulukuuta 2023. Säteilyturvakeskuksen mukaan tällaisia umpilähteitä on Suomessa 145.

Korvaavien umpilähteiden saatavuudessa on ollut ongelmia viime vuodesta alkaen. Esimerkiksi säteilymittareiden ja dosimetrien testaukseen käytettävien korkea-aktiivisten umpilähteiden korvaaminen vastaavan suuruisilla umpilähteillä ei tämänhetkisessä tilanteessa ole mahdollista.

Umpilähteiden käytön jatkamisen salliminen on tarpeen myös siksi, ettei kaikille umpilähteille ole olemassa loppusijoitusratkaisua. Lisäksi umpilähteiden omistajat tarvitsevat lähteiden käytöstä poistamiseen yleensä ulkoista apua. Tähän tarvittavia osaavia toiminnanharjoittajia on niukalti saatavilla Suomessa.

Esille nousseiden ongelmien vuoksi sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt Säteilyturvakeskusta laatimaan muistion tilanteen vaatimista toimenpiteistä. Eräänä toimenpiteenä on esitetty umpilähteiden käytön jatkamisen sallimisen mahdollistamista niissä tilanteissa, joissa se on turvallista ja tarkoituksenmukaista.

Lakimuutoksen tavoitteena on mahdollistaa umpilähteiden käytön jatkaminen tilapäisesti ja turvallisesti, kunnes haasteet on saatu ratkaistua. Toiminnanharjoittajan tulisi erikseen hakea lupaa käytön jatkamiselle.

Arvion umpilähteen käytettävyyden jatkamisesta tekisi Säteilyturvakeskus, joka voisi sallia umpilähteiden käytön jatkamisen enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Säteilyturvakeskus arvioisi aina tapauskohtaisesti myönnettävän lisäajan pituuden. Lisäaikaa ei siis automaattisesti myönnettäisi viideksi vuodeksi.

Lisäaika edellyttäisi varmistumista umpilähteen eheydestä ja turvallisesta käytöstä. Lisäksi lisäaika edellyttäisi, ettei umpilähteen käytöstä poistaminen tai korvaavan umpilähteen hankkiminen ole kohtuudella toteutettavissa. Arvioinnissa otettaisiin huomioon umpilähteen ikä ja käyttöolosuhteet. Esimerkiksi laboratorioissa umpilähteet säilyvät ehjinä hyvinkin pitkään, kun taas teollisuudessa ne voivat kulua nopeammin.

Jos lakia ei säädetä, on todennäköistä, että osa umpilähteiden käyttöä edellyttävästä toiminnasta vaikeutuu tai lakkaa kokonaan. Lisäksi osa käytöstä poistetuista umpilähteistä tulisi väliaikaisvarastoida niiden loppusijoitukseen liittyvien ratkaisemattomien haasteiden vuoksi. Tätä vaihtoehtoa ei voida pitää tarkoituksenmukaisena ratkaisuna.

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

Ongelmien välttämiseksi laki pitäisi saada voimaan mahdollisimman pian, viimeistään 15. joulukuuta 2023 — eli tänä vuonna. Jos toiminnanharjoittaja hakisi lupaa kahden kuukauden kuluessa lain voimaantulosta, umpilähteen käyttöä saisi jatkaa, kunnes Säteilyturvakeskus on ratkaissut hakemuksen. Jos lakia ei muuteta, kaikki umpilähteet, joiden vaatimustenmukaisuuden osoittamisesta on kulunut yli 40 vuotta, on poistettava käytöstä joulukuun määräaikaan mennessä. Tämä jää, arvoisa eduskunta, teidän harkintaanne.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Autto.

16.42 Heikki Autto kok: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministeri Grahn-Laasoselle tämän tärkeän joskin hieman teknisluontoisen mutta mielestäni kuitenkin erittäin vakavan lakiesityksen esittelemisestä. Tosiaan ministerikin tietää, että 40 vuottahan nyt ei ole ikä eikä mikään, mutta näin on kuitenkin säädetty, että 40 vuoden ikäiset radioaktiiviset umpilähteet täytyisi käytöstä poistaa. Ja Suomi, joka on varmasti koko maailmassa tällainen ydinturvallisuuden aivan erityinen mallimaa, osaja monella mielellä, huolehtii tietysti siitä, että meillä säteilyturvallisuus on aivan erinomaisella tasolla, joten siinä mielessä varmasti nämä aiemmin säädetyn lain perustelut ovat aivan paikallaan.

Mutta nyt tässä ministerin puheenvuorossa ei tosiaan mainittu sitä varsinaista syytä sille, miksi ollaan tilanteessa, jossa näitä uusia korvaavia umpilähteitä ei saada. Niiden saatavuus on siis heikentynyt ratkaisevalla tavalla. Syy on Venäjä. Venäjän aloittama kaamea sota Euroopassa Ukrainaa vastaan, Venäjän aloittama kaamea sota maailmassa rauhaa ja oikeudenmukaista järjestystä vastaan on se syy, miksi tietenkään Venäjän kanssa ei kauppa käydä myöskään näillä umpilähteillä, eivätkä silloin niiden käyttäjät pysty palauttamaan näitä lähteitä valmistajalle eikä valmistajilta saada uusia umpilähteitä näihin välttämättömiin prosesseihin, joissa teollisuus ja esimerkiksi terveydenhuolto näitä tarvitsevat. Tai kuten ministeri hyvin kuvasi, niitä käytetään vaikkapa sitten säteilymittareiden kalibrointiin ja muuhun tällaiseen arjenkin turvallisuutta esimerkiksi teollisuudessa ja sairaanhoidossa varmistaviin prosesseihin.

Joten, arvoisa puhemies, mielestäni meidän pitää eduskuntana antaa vahva tuki paitsi tälle lakiesitykselle, että näitä laitteita voidaan Suomessa käyttää, niin ennen kaikkea Euroopan strategisen autonomian vahvistamiselle. Meidän täytyy kyetä olemaan riippumattomia tällaisten strategisesti tärkeiden, kriittisten tuoteryhmien kohdalla — vaikka tässäkin kyseessä on hyvin pieni, tietty hyvin kohdennettu tuoteryhmä — ennen kaikkea Venäjästä mutta tulevaisuudessa myös muista autoritäärisistä hallinnoista. Ei voi olla niin, että jäisimme jonkun autoritäärisen hallitsijan tahdon valtaan tällaisissa arjen kannalta tärkeissä tuoteryhmissä.

Elikkä tässä mielessä, arvoisa puhemies, puhemiesneuvoston esitys siitä, että asia lähetetään asianmukaiseen valiokuntakäsittelyyn, on ilman muuta perusteltu, mutta toivottavasti tämä konkreettisenä esimerkkinä vahvistaa sitä meidän tahtoa nimenomaan Euroopan strategisen autonomian lujittamiseen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Joona Räsänen.

16.45 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Nyt olemme varmasti meistä monen ydinosaamisalueella. Itsekin aloitin perehtymisen tähän asiaan käyttämällä Googlea ja googlettamalla, että mikä ihme ”umpilähde” on. [Naurua] Kun tiedän, että täällä on paljon

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

fiksumpia edustaja kuin minä itse, niin ehkä saatan kuitenkin kertoa teille sen, minkä te tiedätte aivan varmasti jo tässä vaiheessa: Kyseessä on siis teollisesti valmistettu laite, jonka sisään on laitettu radioaktiivista ainetta. Siitähän tässä on kysymys. Kun olemme tekemisissä nyt umpilähteiden kanssa, jotka siis sisältävät radioaktiivista ainetta ja sitä kautta aiheuttavat säteilyä, jota tarvitaan niin teollisuuden kuin lääkehuollon ja terveydenhuollon erilaisissa prosesseissa, niin on totta kai tärkeää, että huolehditaan myös säteilyturvallisuudesta. Siihenhän tämä esitys keskittyy.

Niin kuin tässä vastuuministeri toi ja edellisessäkin puheenvuorossa tuotiin esille, niin tämä muutos on tarpeellinen. Tätähän myös lausuntoaikana lausunnonantajat kannattivat esittäen kuitenkin pieniä teknisluonteisia muutoksia, joita myös osittain hallitus tähän esitykseen on tehnyt. Siltä osin voin lämpimästi tukea sitä ajatusta, että tämä muutos mahdollisimman nopeasti saataisiin voimaan.

Arvoisa puhemies! Sitten ehkä ne kaksi asiaa, joita tämä esitys ei vielä ratkaise.

Elikkä ensimmäisenä juuri se asia, johon edustaja Autto tässä hyvin viittasi. Tosiasiassa meillä on tällä hetkellä huutava pula näistä umpilähteistä johtuen juuri siitä, että se paikka, josta näitä aikaisemmin on hankittu, tällä hetkellä on niin sanotusti mustalla listalla. Elikkä Venäjän aiheuttama hyökkäyssota on johtanut oikeutettuihin pakotteisiin, ja niitä pakotteita pitää noudattaa, ja pitää huolehtia myös siitä, että muut noudattavat. Tästä tulaa juuri siihen, mikä on meidän oma kykymme myös laajemmin Euroopan unionissa vastata tähän strategisen autonomian tarpeeseen, joka tässäkin asiassa nyt tulee esille.

Toinen kysymys liittyy, arvoisa puhemies, siihen, että tämä esityshän itsessään ei poista sitä ongelmaa, joka liittyy sitten näiden käytöstä poistettavien umpilähteiden lopulliseen poistamiseen. Siinä on olemme tosiasiallisesti myös sen asian kanssa tekemisissä, että meillä Suomessa valitettavasti tähän asiaan liittyvää osaamista on kohtuullisen rajallisesti, samoin laitteita, joita vaaditaan, ja toisekseen sitten ihan nämä loppusijoituspaikat ovat kiiven alla.

Toivon todella, että jatkossa myös näihin kysymyksiin saadaan muutoksia, jotta todella pystytään huolehtimaan siitä, että umpilähteiden käytössä huolehditaan myös tästä säteilyturvallisuudesta. Totta kai tämä muutos on tarpeellinen, jotta ne toimijat, jotka näitä tarvitsevat, kykenevät kuitenkin nyt jatkamaan näiden laitteiden käyttöä, joilla edelleen vielä käyttöikää olisi jäljellä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Valkonen.

16.48 Ville Valkonen kok: Arvoisa puhemies! Täytyy heti alkuun kehua edustaja Räsänen puheenvuoron alkua, että kerrankin löytyy edustaja, joka on rehellinen tässä salissa, [Puhuja naurahtaa] näin kevennyksenä.

Mutta Suomi on paljon kokoaan suurempi ydinosaamisen ja säteilyosaamisen maa. Me ollaan ensimmäisiä, jotka ovat esimerkiksi loppusijoituksen ratkaisseet. Tästä osaamisesta: Kuten edustaja Autto totesi strategisen autonomian osalta, että meille on eurooppalaisina tärkein varmistaa, että tulevaisuudessa saamme kriittisiä raaka-aineita ja saamme kriittisiä teknologiatuotteita kaikissa tilanteissa, niin ehkä jopa vielä kriittisempää on varmistaa, että meidän kriittistä teknologiaamme ei päädy tämän autoritaarisen leirin valtioiden käsiin missään olosuhteissa. Ja aina, kun säteilyteknologiasta ja ydinteknologiasta puhutaan, niin tämä näkökulma on nykyään äärettömän tärkeä, koska geopoliittinen kilpailu on johtanut siihen, että nämäkin teknologiat ovat kiinnostuksen kohteena.

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

No, toinen vähän samankaltainen näkökulma on se, että myöskin meidän aikakautemme on nähnyt monenlaisen terrorismin ja turvallisuushkien nousun. Säteilylähteet ovat potentiaalisia aseita, potentiaalisia tuhovälineitä, myöskin, kun ne alun perin on muuhun tarkoitukseen suunniteltuja. Säteilyturvallisuudesta huolehtiminen on tästäkin näkökulmasta äärettömän tärkeää.

Itse lakiesitykseen toivon, kuten muutkin täällä, että pystymme tässä nopeassa aikataulussa nyt osoittamaan, että me pystymme vastaamaan maailmanpolitiikan esille heittämiin haasteisiin ja hoitamaan tämänkin lainsäädäntöteknisen prosessin pikaisesti eteenpäin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Haluaako ministeri kommentoida? — Olkaa hyvä.

16.50 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Vain hyvin lyhyesti totean, että kiitos asiallisesta keskustelusta ja eduskunnalle näissä kommenteissa esille tulleesta myönteisestä suhtautumisesta, että tässä ajassa pystyttäisiin tämä tärkeä lakiesitys tuomaan.

Niin kuin tässä kävi hyvin ilmi, niin merkittävä tekijä on ollut Venäjän raaka hyökkäyssota Ukrainaan, joka on vaikuttanut hyvin moneen meidän yhteiskunnassa. Tässä on yksi hallituksen esitys, joka myöskin osaltaan liittyy tähän huoltovarmuustilanteeseen ja raaka-aineiden saatavuuteen ja materiaalien saatavuuteen ja kriittisten raaka-aineiden ja teollisuuden prosessien turvaamiseen.

Tämä Venäjän hyökkäyssota on vaikuttanut korvaavien umpilähteiden saatavuuteen, ja vaikka vaihtoehtoja toki on muitakin ja niitä etsitään, niin tämä lisäaika on varmasti tässä kohdassa tarpeellinen. Niin kuin tuli esiin puheenvuoroissa edustajilta, niin Suomi vahvistaa varautumistaan ja huoltovarmuuttaan ja meillä on vahvaa osaamista tällä säteilyturvallisuu- den alalla. — Kiitos, arvoisa puhemies!

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle tietosuojalain ja henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 62/2023 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle laki- valiokunnan on annettava lausunto.

Keskustelua varten varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittelyä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ministeri Meri, olkaa hyvä, esittelypuheenvuoro.

Keskustelu

16.52 Oikeusministeri Leena Meri (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esityksellä ehdotetaan muutettavaksi tietosuojaa koskevia yleislakeja. Keskeisin ehdotus liittyy EU:n tietosuojalainsäädännön välttämättömään täytäntöönpanoon ja koskee niin sanottua passiivisuusvalitusta. Samalla ehdotetaan mahdollistettavaksi se, että tietosuojavaltuutettu voisi siirtää työjärjestyksessä ratkaisuvaltaa esittelijöinä toimiville virkamiehille oikeudellisesti yksinkertaisissa asioissa, joissa lain tulkinta on vaikiintunut.

Esitykseen sisältyy myös tärkeä ehdotus henkilötunnuksen käsittelyä koskevien säännösten täsmentämiseksi siten, että henkilön tunnistamiseen ei riittäisi pelkkä henkilötunnus tai henkilötunnuksen ja nimen yhdistelmä. Tavoitteena on erityisesti ennaltaehkäistä henkilötunnuksen väärinkäytöksiä, kuten mahdollisuuksia käyttää sitä asiattomaan tiedonhankintaan.

Perustuslain ja hallintolain mukaisesti jokaisella on oikeus saada asiansa käsiteltyksi viranomaisessa ilman aiheutonta viivytystä. Rekisteröidyillä olisi jatkossa oikeus tehdä valitus hallinto-oikeuteen, jos tietosuojavaltuutettu ei ole käsitellyt asiaa kolmen kuukauden kuluessa sen vireilletulosta tai ilmoittanut tässä ajassa rekisteröidylle arviota päätöksen antamisajankohdasta. Asiassa olisi toisin sanoen kyse tilanteesta, jossa tietosuojavaltuutettu ei ole ollenkaan vastannut rekisteröidyn yhteydenottoon. Tietosuojavaltuutetun passiivisuutta koskeva asia käsiteltäisiin hallinto-oikeudessa valitusasiana.

Passiivisuusvalituksessa on kyse Suomen oikeusjärjestelmälle varsin vieraasta asiasta. Vaikka Suomen lainsäädännössä löytyy muutama aiempi EU-oikeuden täytäntöönpanoon liittyvä esimerkki niin sanotusta viivästysvalituksesta, ja näitä on käytettykin tässä mallina, EU:n tietosuojalainsäädännön säännökset poikkeavat niistä kuitenkin oleellisesti. Tietosuojalainsäädäntö ei edellytä, että tietosuojavaltuutetun tulisi ratkaista asiat ehdottomassa määräajassa. Siitä huolimatta pääsyä tuomioistuimeen edellytetään poikkeuksellisesti tilanteessa, jossa tietosuojaviranomaisen käsittelytoimenpiteet puuttuvat kokonaan. Tästä johtuen myös ehdotettu kansallinen sääntelyratkaisu on jouduttu kirjoittamaan tavanomaisesta poikkeavalla tavalla siten, että tietosuojavaltuutetun passiivisuustilanne rinnastetaan asian käsittelyä koskevaan kielteiseen päätökseen.

Ehdotetussa valitusmenettelyssä noudatettaisiin pitkälti olemassa olevaa lainsäädäntöä. Riippumatta oikeussuojakeinon luonteesta, rekisteröinnin kannalta on kuitenkin oleellista, että tietosuojavaltuutetun toiminta on mahdollisimman tehokasta ja viivytyksetöntä. Siitä syystä hallituksen esityksessä myös ehdotetaan tietosuojavaltuutetulle kolmen kuukauden määräaikaa, jonka kuluessa rekisteröidylle tulee vähintään ilmoittaa arvio valtuutetun päätöksen antamisajankohdasta. Ehdotettu säännös on maltillinen tiukennus suhteessa hallintolakiin, joka edellyttää arvion esittämistä pyydettyä, mutta tärkeä askel sen varmistamiseksi, että rekisteröidyllä on tieto siitä, miten hänen asiansa etenee. Tämä on omiaan edistämään luottamusta tietosuojavaltuutetun toimintaan.

Suomessa on toimiva ja tehokas laillisuusvalvontajärjestelmä, jonka puitteissa rekisteröidyllä on jo nykyisin mahdollisuus tehdä kantelu eduskunnan oikeusasiamiehelle tai valtioneuvoston oikeuskanslerille myös tietosuojavaltuutetun käsittelyn viivästys- ja passiivisuustilanteessa.

Laillisuusvalvonnan merkitystä ja tehokkuutta on pyritty perustelemaan EU:n komissiolle. Tietosuojalainsäädännön tarkoittama tietosuojaviranomaisen passiivisuus ei ole

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

myöskään Suomessa näyttäytynyt olevan erityinen ongelma. Komissio on kuitenkin pitänyt vaatimustaan esillä sillä perusteella, että tietosuojalainsäädäntö nimenomaisesti edellyttää, että passiivisuustilanteissakin oikeussuojakeinona on oltava pääsy tuomioistuimiin.

Sen sijaan niin tietosuojavaltuutetun kuin muidenkin viranomaisten osalta jatkuvana haasteena on resurssien riittävyys ja käsittelyn kokonaiskeston venyminen. Uuden oikeussuojakeinon lisääminen lakiin ei vaikuttaisi laajemmin näihin rakenteellisiin käsittelyn viivymisongelmiin. Tavoitteena kuitenkin on, että lain muutokset edistävät hyvää hallintotapaa. Se, että kolmen ensimmäisen kuukauden aikana edellytetään kohtuullisessa määrin käsittelytoimia, on jo itse asiassa omiaan vaikuttamaan asian viivytyksettömään käsittelyyn. Oleellista on myös tavoite edistää sellaista hallintokulttuuria, jossa käsittelyaikoihin kiinnitetään riittävää huomiota ja joutuisuus mielletään toiminnan keskeiseksi laatu- ja oikeusturvatekijäksi.

Arvoisa puhemies! Vielä muutama sana. Tarkoituksenmukaista ja toivottavaa on, että passiivisuustilanteita päätyy hallintotuomioistuimen käsiteltäväksi mahdollisimman vähän. Myös hallituksen esityksen lähtökohtana on edelleen, että hallintoasian selvittäminen ja päätöksen tekeminen olisi sujuvaa ilman aiheetonta viivytystä hallintoviranomaisessa. Vaikka kyse on pakottavasta EU-oikeuden täytäntöönpanosta, hallituksen esityksessäkin tuodaan esiin tarve seurata säännösten toimivuutta ja vaikutuksia. Myös sääntelyn resursivaikutuksia tietosuojavaltuutetulle ja hallinto-oikeuksille on syytä seurata. Tästä on arvioitu olevan noin yhden henkilötövuoden lisäresurssitarve tässä vaiheessa, ja se on huomioitu ensi vuoden talousarviossa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministerille. — Sitten mennään puhujalistaan. — Edustaja Autto.

16.58 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Tosiaan, kuten ministeri totesi, tässähän on kyse tällaisen EU-lainsäädännön toimeenpanosta, joka meidän on Suomessakin lainsäädäntöön vietävä, mutta toki tässä on myös kansallista sääntelyä mukana. Erityisesti itseäni askarruttaa tässä itse asiassa jo viime vaalikaudella rauennut, henkilötunnuksen käyttöön liittyvä sääntely siitä, että pelkkää henkilötunnusta ei saisi käyttää jatkossa henkilön yksilöintiin vaikkapa puhelimessa tapahtuvassa asioinnissa. Mietin sitä, että meillä Suomessa tietysti on valtavan hyvä väestökirjanpito. Meillä on erittäin hyvin teknisesti, tehokkaasti toteutettu henkilötunnus, ja sitä kautta asiointi niin monissa viranomaisyhteyksissä kuin toki sitten myös kaupallisessa tarkoituksessa on ollut meille varsin sujuvaa, kun henkilöt on voitu luotettavasti yksilöidä. Tietysti se tosiasia on täällä hallituksen esityksen esitöissäkin hyvin kuvattu, että nykyaikana identiteettivarkaudet ovat lisääntyneet ja henkilötunnuksia käytetään väärin. Myös erilaisten tietomurtojen yhteydessä henkilötunnuksia voi päätyä massoiittain... Suurimpien tietomurtojen yhteydessä puhutaan jopa kymmenistä tuhansista henkilötunnuksista, jotka ovat joutuneet väärin käsiin, niin että riski henkilötunnuksen väärinkäyttöön on lisääntynyt.

Arvoisa puhemies! Koen, että tietysti on harmillista, että tämä perinteinen, Suomessa hyvinkin vaivaton asiointi tällä tavoin vaarantuu, mutta kaikkein tärkeintä on varmasti se, että luottamus suomalaisessa yhteiskunnassa aina säilyy. Uskon niin, että luottamus on suomalaisen yhteiskunnan ehkäpä tärkein käyttöpääoma: kun asioimme, niin voimme luottaa siihen, että asiointi tapahtuu luotettavalla tavalla.

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

Arvoisa puhemies! Ehkä kuulisin mielelläni ministeriltä vielä tässäkin yhteydessä vähän sitä visiointia, millä tavalla se asiointi sitten tapahtuu, jos vaikkapa kansalaisen puhelimessa tarvitsee esimerkiksi yksityiseltä terveysasemalta pyytää joitakin tietoja siirrettäväksi julkiseen terveydenhuoltoon. Sinänsä tämä on teknisesti helppo toteuttaa, eikä siinä suurta riskiä kenenkään tietoturvan vaarantumisesta välttämättä ole, mutta jos jatkossa näin ei saakaan tehdä, että yksilöinti tapahtuu ilmoittamalla henkilötunnus, niin miten se jatkossa sitten tapahtuu? Varmasti myös valiokunta paneutuu asiaan asiallisesti, mutta nyt lähetekeskustelussa olisi kiinnostavaa kuulla tästä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eerola.

17.01 Juho Eerola ps: Arvoisa rouva puhemies! Kiitokset ministeri Merelle tämän hallituksen esityksen esittelystä. Tosiaan käsitellään esitystä HE 62/2023, joka koskee siis tietosuojalain ja henkilötietojen käsittelyä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden yhteydessä. Taustalla, niin kuin äsken kuultiin, ovat Euroopan unionin vaatimukset, jotka edellyttävät muutoksia meidän omaan lainsäädäntöön. Taas on tullut EU:n suunnalta vaatimuksia muuttaa kansallista lainsäädäntöä.

No, onneksi tämä lakiesitys on kuitenkin aika tekninen, kuten nämä yleensäkin ovat, mutta tiivistetysti voisi sanoa, että tällä lainmuutoksella edistetään ihmisten yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja tuloksellisuutta ja samalla puretaan, mikä on aina hyvä asia, byrokratiaa ja ehkä tehdään asioita helpommin käsiteltäviksi. Itse näen ihan positiivisena seikkana tuon, mikä tuli esille sekä esittelypuheenvuorossa että mihin vähän edustaja Autto huolestuneenakin viittasi, että tähän henkilötunnusten väärinkäyttöön puuttumiseen nyt panostetaan tämän myötä.

Toisena positiivisena seikkana voisin mainita sen, että tällaisten hallintopäätöstä edellyttävien asioiden ratkaisu voi tapahtua tulevaisuudessa nopeammin ja vapauttaa samalla tietosuojavaltuutetun ja apulaistietosuojavaltuutettujen resursseja aiempaa enemmän oikeudellista harkintaa edellyttävien asioiden ratkaisuun, jolloin heille tietysti sitten jää enemmän aikaa muuhun. Eli tämmöisiä positiivisia seikkoja.

Lähtökohtaisesti pidän tätä lakiesitystä siis kohtalaisen hyvänä, ja jäänkin mielenkiinnolla odottamaan, mitä lakivaliokunta lausuu ja hallintovaliokunta miettii.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Valkonen.

17.04 Ville Valkonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Olen kovin tyytyväinen siihen, että ministeri erikseen mainitsi oikeusprosessin keston ja sujuvuuden. Se on ehkä näkökulma, joka meillä Suomessa jää usein unholaan.

Sitten itse aiheeseen eli tietosuojaan: Tämä itse hallituksen esityshän on varsin tekninen ja direktiivin implementointia, mutta nämä kysymykset, joka kerta kun ne eduskuntaan keskusteltavaksi saapuvat, ovat varsin periaatteellisia, koska tässä meidän digitalisoituvasa maailmassa toimintaympäristö kehittyy niin hurjaa tahtia. Datan määrä ja sitä kautta myöskin ihmisten yksityisen datan määrä kasvavat aivan eksponentiaalisella tahdilla. Näitten periaatteellisten keskustelujen käyminen jokaisen hallituksen esityksen lakihankkeen ohessa on kyllä oleellista. Siinä on yhtä oleellista varmistaa, että tässä muuttuvassa maailmassa ihmisten yksityisyys on suojattu ja torjutaan siihen liittyvää kyberrikollisuutta, kuin toisaalta se, ettei liikaa ylikorostu pelkästään tietosuojanäkönäkökulma muiden yhteiskun-

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

nallisten intressien kustannuksella. Esimerkiksi rikostorjunta edellyttää sitä, on aina edellyttänyt sitä, että voidaan myöskin tietosuoja tietyissä tilanteissa avata. Näin se pitää jatkossakin olla, eli meidän pitää pystyä tasapainottamaan yksilön oikeus esimerkiksi turvallisuuteen ja yhteiskunnan kyky tehdä rikostorjuntaa ja sitten toisaalta yksilön oikeus yksityisyyteen. Tässäkin yhteydessä pystytään taas tietyiltä osin tätä tärkeätä, periaatteellista keskustelua käymään. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Haluaako ministeri kommentoida? [Leena Meri: Muutamalla sanalla!]

17.06 Oikeusministeri Leena Meri: Kiitos hyvästä keskustelusta! Tosiaan turvallisuus ja rikostorjunta ovat tärkeitä asioita. Ne ovatkin hallitusohjelmassa, ja näihin me tietenkin kiinnitämme huomiota. Huomaamme jatkuvasti uutisista, että maailma muuttuu ympärillä.

Mutta tästä esityksestä. Ensinnäkin, että mitä tämä vaikuttaa henkilötunnuksen käyttöön. Tämä vaikuttaa erityisesti näihin heikkoihin tunnistamistilanteisiin, joissa asiakkaan henkilöllisyyttä ei yleensä todenneta luotettavana pidettävästä lähteestä, kuten esimerkiksi sähköisesti — tyypillinen esimerkki on puhelinasioinnin yhteydessä — jolloin olisi varmistuttava muullakin tavoin kuin pelkästään henkilötunnuksilla ja nimellä. Ehkä perinteisesti, niin kuin täällä hallituksen esityksessä todetaan, on ajateltu, että henkilötunnus on vain esimerkiksi henkilön itsensä tiedossa, mutta näinhän ei ole ja se helpottaa identiteettivarkauksia. Sen takia tämäntyyppisessä tunnistautumisessa täytyy laajemmin selvittää, että henkilö on oikea henkilö. Mutta tämä muutos ei tietenkään vaikuta muihin tunnistamismenettelyihin, kuten esimerkiksi vahvaan sähköiseen tunnistautumiseen, vaan nimenomaan tällaisiin puhelintyyppisiin. Ja kyllä tällä on tarkoitus vaikuttaa väärinkäyttömahdollisuuksiin.

Täällä oli joitakin huomioita viimeksi, kun nämä pykäläthän olivat eduskunnassa jo viime kaudella toisen hallituksen esityksen yhteydessä, ja siellä oli perustuslakivaliokunnalla joitain pieniä täsmennyksiä, ja ne on tässä korjattu. Tämä esitys vain silloin raukesi eduskunnassa, ja tältä osin tämä tuotiin uudestaan. Siinä oli edustaja Autolle vastauksia.

Edustaja Eerola toi esille tätä resurssipuolta. Täällä on erilaisia lukuja, ja jos muistan oikein, niin noin 11 000 erilaista yhteydenottoa on tietosuojavaikuttetulle, niin totta kai, kun järjeistetään sitä ratkaisuvaltaa ja mahdollistetaan sitä muillekin, niin silloin niitä asioita voidaan käsitellä, koska ideanahan siellä on, että asiakkaita voidaan palvella. Nämä tietosuojakysymykset ovat tärkeitä. Mielestäni tässä olivat ne keskeiset kysymykset. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle lakivaliokunnan on annettava lausunto.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tuomioistuimien turvatarkastuksista annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 63/2023 vp

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei päästä loppuun asti, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan tuttuun tapaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Keskustelu alkaa. Ministeri Meri, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.09 Oikeusministeri Leena Meri (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi turvatarkastuksista tuomioistuimissa annettua lakia siten, että turvatarkastustoimenpiteet voitaisiin kohdistaa myös muiden oikeushallinnon viranomaisten kuin tuomioistuimen asiakkaisiin silloin, kun näillä viranomaisilla on yhteinen sisäänkäynti tai yhteinen asiakaspalvelualue tuomioistuimen kanssa. Lisäksi ehdotetaan täsmennyksiä turvatarkastajan kelpoisuuteen, turvatarkastajaksi hyväksymiseen ja hyväksymisen peruuttamiseen sekä turvatarkastajan virkavastuuseen ja toimivaltaan. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi myös säännökset turvatarkastajien pu-
keutumisesta ja turvatarkastajakortista.

Useissa oikeustaloissa oikeushallinnon eri viranomaisten asiakaspalvelut on keskitetty yhdelle alueelle, jonne asiakasliikenne kulkee yhden yhteisen sisäänkäynnin kautta. Tuomioistuimen turvatarkastukset on toteutettu joissain oikeustaloissa siten, että kaikki taloon tulevat asiakkaat turvatarkastetaan riippumatta siitä, minkä viranomaisen asiakkaita he ovat. Turvatarkastuksista tuomioistuimissa annettu laki koskee kuitenkin vain tuomioistui-
mia. Näin ollen voi syntyä tilanteita, joissa turvatarkastustoimenpiteet kohdistetaan muun oikeushallinnon viranomaisen asiakkaaseen ilman selkeää oikeudellista perustetta.

Turvatarkastajien oikeus voimankäyttöön olisi myös jatkossa rajattu ainoastaan tilanteisiin, joissa henkilö joudutaan poistamaan tiloista. Lakia ehdotetaan uudistettavaksi siten, että kaikilla hyväksytyillä turvatarkastajilla on keskenään vastaava oikeus tiloista poistamiseen. Käytännössä tällaista voimankäyttöä edellyttäviä tilanteita syntyy tuomioistui-
mien turvatarkastusten yhteydessä hyvin harvoin.

Esityksen tavoitteena on selkeyttää lainsäädäntöä ja mahdollistaa kaikkien oikeushallinnon viranomaisten asiakkaiden turvatarkastukset niissä tilanteissa, joissa viranomaisilla on yhteinen sisäänkäynti tai asiakaspalvelualue tuomioistuimen kanssa. Turvatarkastajia koskevien säännösten täsmentämisen tavoitteena on saattaa lainsäädäntö näiltä osin perustus-
lain ja perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaiseksi. Lait ehdotetaan tulemaan voimaan 1.1.2024.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministerille. — Sitten mennään eteen-
päin. — Edustaja Vornanen.

17.12 Timo Vornanen ps: Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia oikeusministerille asian esittelystä ja tämän asian edistämisestä. Tässä lakiesityksessä ehdotetaan, että turvatarkas-
tuksista tuomioistuimissa annettua lakia muutettaisiin siten, että turvatarkastustoimenpi-
teet voitaisiin kohdistaa myös muiden oikeushallinnon viranomaisten kuin tuomioistui-
mien asiakkaisiin silloin, kun näillä oikeushallinnon viranomaisilla on yhteinen sisään-

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

käynti tai yhteinen asiakaspalvelualue tuomioistuimen kanssa. Lisäksi esityksessä ehdotetaan täsmennyksiä turvatarkastajan kelpoisuuteen, turvatarkastajaksi hyväksymiseen ja hyväksymisen peruuttamiseen sekä turvatarkastajana toimivan henkilön virkavastuuseen, joihin liittyviä tarkempia säännöksiä ei tällä hetkellä sisälly lakiin.

Turvatarkastusten järjestäminen niissä oikeushallinnon viranomaisissa, joilla on yhteinen sisäänkäynti tuomioistuimen kanssa, lisää viranomaisten toimitilojen turvallisuutta niin asiakkaiden kuin myös henkilökunnan osalta. Turvatarkastusten ulottaminen muiden oikeushallinnon viranomaisten asiakkaisiin myös selkeyttää turvatarkastusten järjestämistä oikeustaloissa. Kaikkien asiakkaiden turvatarkastaminen mahdollistaa myös sen, että samalla asiakaspalvelualueella ei ole tarkastettuja ja tarkastamattomia henkilöitä.

Turvatarkastajaa koskevien kelpoisuusvaatimusten, tehtävään hyväksymisen, toimivallan ja virkavastuun täsmentäminen selkeyttäisi ja helpottaisi hyväksymismenettelyä sekä turvatarkastusten järjestämistä käytännön tasolla.

Tätä lakiesitystä varten on pyydetty lausunnot Oulun käräjäoikeudelta, Syytälaitokselta, Tuomioistuinlaitokselta ja Rikosseuraamuslaitokselta. Kaikki lausunnonantajat kannattivat ehdotettuja muutoksia. Muutoksia pidettiin yleisesti lainsäädäntöä selkeyttävinä ja oikeushallinnon asiakkaiden ja henkilökunnan turvallisuutta parantavina sekä oikeushallinnon toimitilojen kustannustehokkuutta lisäävinä.

Arvoisa rouva puhemies! Kiitän oikeusministeriä ja hallitusta tästä lakiesityksestä ja kannatan sitä erittäin lämpimästi. Yleisen edun vuoksi toivon näiden muutosten tulevan voimaan mahdollisimman pikaisesti. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Autto.

17.15 Heikki Autto kok: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos oikeusministeri Merelle tästä lakiesityksestä ja tietysti koko valtioneuvostolle hallituksen esityksestä.

Tosiaan valtionhallinnossa tilojen yhteiskäyttö on ilman muuta järkevä menettelytapa, ja sitä varmasti tulemme tulevaisuudessa enenevässä määrin näkemään. Tämän vuoksi juuri on tärkeää, että siellä, missä oikeutta jaetaan, nämä turvatarkastukset toimivat. Tämä lainsäädäntö turvatarkastusten laajentamisesta selkiyttää toimintaa ja tuo työturvallisuutta ja luo turvallisuutta näihin tiloihin, joten tämä on oikein hyvä ja perusteltu esitys.

Oikeusministeriä täytyy muutenkin kiittää. Tällaiset pieneltäkin tuntuvat lakiesitykset ovat kuitenkin niitä esityksiä, joilla sellainen sopiva ryhtiilike saadaan nyt suomalaisessa yhteiskunnassa aikaan. Suomihan on perinteisesti ollut maailman turvallisim maa, ja sellaisena haluamme sen myös tulevaisuudessa pitää, ja tässä mielessä oikeusministeri Meri on tehnyt hyvää työtä jo tähän asti, ja kannustamme eduskuntana jatkamaan tällä hyvällä tiellä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eerola.

17.16 Juho Eerola ps: Arvoisa rouva puhemies! Kiitokset tosiaan ministeri Merelle tämänkin lakiesityksen esittelystä. On helppo yhtyä näihin kehuihin, joita edellä puhuneet edustajat Vornanen ja Autto antoivat.

Tuomioistuinten turvatarkastuksista annettu laki on ollut voimassa jo 23 vuotta, ja se on verraten pitkä aika. Tänä aikana on huomattu — ja nyt viimeinkin niihin reagoidaan — nämä ongelmat, mitä tässä laissa on aikaisemmin ollut. On ollut jokseenkin käsittämätön-

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

tä, että on ollut sellainen paikka kuin esimerkiksi ulosottotoimisto, joka on aiemmin jätetty tämän sääntelyn ulkopuolelle. Samoissa tiloissa tosiaan on toiminut viranomaisia, jotka ovat monesti alttiina eri asiakkaiden ja asiakasryhmien tunnekuohuille ja ovat kokeneet sitä kautta erilaisia uhkatilanteita työssään. Tämä lain selkeyttäminen siis parantaa työturvallisuutta ja antaa työrauhaa. Myös asiakkaan asema paranee, ja kaikilla tulee olemaan samat selkeät säännöt.

Jos tällaista käytännön teoreettista esimerkkiä halutaan hakea, niin olisi hieman omituisia, että jos tässä talossa tai tuossa viereisessä talossa, Pikkuparlamentissa, olisit menossa tapaamaan eduskunnan oikeusasiamiestä, menisit hänen juttusilleen, niin et tarvitsisi turvatarkastusta, mutta sitten jos olisit tulossa tapaamaan kansanedustajaa, niin tarvitsisit turvatarkastuksen. No, näinhän tilanne toki täällä ei ole, mutta se on vähän verrannollinen tilanne — hyvä, että tähän tulee nyt muutos. Se, että laki on sidottu näihin tiloihin, joissa toimitaan, eikä pelkästään yhteen yhteisissä tiloissa toimivaan toimijaan, on siis tilannetta selkeyttävä ja työturvallisuutta lisäävä tekijä.

Myöskään näiden turvatarkastajien kelpoisuusvaatimusten täydentämisestä en löydä mitään moitittavaa. Ja niin kuin edustaja Vornanen tuossa sanoi, eikä ole kyllä löytänyt yksikään näistä lausunnonantajista mitään moitittavaa, päinvastoin tämä esitys on kerännyt pelkkiä positiivisia lausuntoja. — Kiitokset.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nieminen, poissa. — Edustaja Gebhard.

17.19 Elisa Gebhard sd: Arvoisa puhemies! Tämä uudistus on tosiaan sellainen, joka varmasti parantaa toimitilojen turvallisuutta sekä oikeushallinnossa työskenteleville henkilöille että siellä asioiville. Aihe on varsin tärkeä. Lakivaliokunnassa olemme saaneet seläisiä terveisiä, että henkilöstön saatavuus huolettaa monia oikeudenhoidon toimijoita. Tälle on varmasti monia syitä, mutta työhön liittyvä turvallisuudentunne on uskoakseni yksi työn veto- ja pitovoimaan vaikuttava tekijä.

Oikeudenhoidon toimijat ovat suhtautuneet tähän esitykseen kovin myönteisesti. Haluan kuitenkin nostaa esille, että oikeudenhoidossa työskentelevien ihmisten turvallisuuteen ja turvallisuudentunteeseen liittyy aika paljon myös muita seikkoja kuin vain fyysinen turvallisuus tuomioistuimissa.

Esimerkiksi maalittamisen kriminalisointi on toimi, jota ovat kannattaneet niin poliisin kuin oikeuslaitoksenkin keskeiset toimijat. Yhteiskunnan toiminnalle on mielestäni välttämätöntä, että esimerkiksi tuomarit kokevat voivansa tehdä työtänsä turvassa. Turvallisuus päivittäisessä työssä fyysisessä rakennuksessa ja turvallisuus verkkoympäristössä ovat molemmat merkittäviä asioita. Vaikka maalittamisen tunnusmerkkien täsmällinen määrittely vaatisi vielä pohdintaa, ei se ole mielestäni mikään syy heittää hanskoja tiskiini maalittamiseen puuttumiseksi. Siksi kysyisinkin ministeriltä, olisitteko valmiita hallituksessa tarkastelemaan uudelleen maalittamisen kriminalisointia siinä missä fyysistenkin tilojen turvallisuutta halutaan parantaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Valkonen.

17.20 Ville Valkonen kok: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tämä edustaja Gebhardin esille nostama näkökulma ei missään nimessä ole vähämerkityksellinen — erittäin tärkeä lisä tähän keskusteluun siitä, että viranhaltijoiden mahdollisuudet tehdä työtään, palvella

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

yhteiskuntaa kaikilta osin ovat huomioon otettavia. Toki työkalut eivät välttämättä sitten ole niitä, joita kaikki vaativat, mutta näkökulmana erittäin tärkeä.

Tämä on hyvää lainsäädännön huoltotyötä. On vähän ehkä hämmästyttävääkin, että meillä tämäntyyllisiä puutteita lainsäädännössä on ollut. Hienoa, että ministeri nyt tekee lainsäädännön huoltotyötä, koska näin se on, että toimiva oikeusjärjestelmä on minkä tahansa hyvän yhteiskunnan kova ydin ja keskeinen tukipilari.

Ehkä nostaisin itse esille sen näkökulman, tämän ilmiön, että meillä on viranomaisia tai viranomaisen kaltaisissa tehtävissä työskenteleviä henkilöitä, jotka eivät voi olla varmoja omasta henkilökohtaisesta turvallisuudestaan tehdessään yhteiskunnan palvelutyötä — sellaisia ei missään nimessä pitäisi olla ainoatakaan. Hallitusohjelmassahan on linjattu, että sote- ja pelastushenkilökunnalle tulisi parempaa lainsuojaa, kun he tekevät omaa työtään eli auttavat ihmisiä erilaisissa tilanteissa ja kohtaavat valitettavan usein väkivaltaa tai sillä uhkailua tai epäasiallista käytöstä, ihan törkeätäkin uhkaa omassa auttamistyössään. Kysyisin ministeriltä, onko tämä lainsäädäntötyö hyvässä vauhdissa ja siihen löytymässä ne ratkaisut, jotka poistaisivat nämä kohtuuttomat tilanteet, jolloin päästäisiin sote- ja pelastushenkilöstön lain turvan puolelle. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Meri, haluatteko kommentoida?

17.23 Oikeusministeri Leena Meri: Joo, kiitos kiitoksista, ja kiitos tietysti hallituskumppaneille, että olemme saaneet hyvän hallitusohjelman.

Tosiaan on hyvä, että täällä nyt määritellään esimerkiksi se, ketä voidaan turvatarkastajaksi hyväksyä, ja se, että tässä pitää olla poliisilaitoksen hyväksymä henkilö silloin, kun ei puhuta poliisimiehestä tai tuomioistuimen palveluksessa olevasta, tehtävään koulutetusta henkilöstä. Sitten on myös selkeä säädös siitä, että tuomioistuimen sijaintipaikan poliisilaitoksen on peruutettava tämä turvatarkastajan hyväksyminen, jos turvatarkastaja tai tuomioistuin sitä pyytää. Eli tämä koskee yleisesti näitä vartijoita, niin että meillä on selkeät säädökset siitä ja myöskin siitä, mitä siellä sitten tarkistellaan: pitää olla rehellinen ja luotettava ja muutenkin henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan tehtävään sopiva henkilö.

Sitten täällä tuotiin esille henkilöstön saatavuus. Se on ihan totta, ja se tuotiin esille oikeudenhoidon selonteossa viime kaudella. Hallitushan on vuodesta 25 lukien laittamassa 25 miljoonaa euroa henkilökunnan saatavuuden parantamiseen ja resursointiin, ja monia muita toimenpiteitä.

Toitte esille maalittamisen, ja olen tästä antanutkin julkisuudessa lausuntoja. Tämä on ihan hallitusneuvotteluissa käyty huolellisesti läpi ja todettu, että siellä on mittava arsenaali pykäläiä jo nyt, joita kaikkia ei oikeastaan osata edes käyttää. Eli tämä on laiton uhkaus, ja sehän laajeni viime kaudella siten, että se on virallisen syytteen alainen, mikäli se kohdistuu henkilöön työtehtävissä. Käsitykseni on se, että sitä pykälää ei kunnolla käytetä työpajoilla, ei ole kunnollisia ohjeistuksia, miten toimia. Sitten on vainoaminen. Vainoamisesta myös jopa sosiaalisen median puolella on ratkaisuja oikeuskäytännössä, miten sitä voi soveltaa. On kunnianloukkausta ja yksityisen tiedon levittämistä koskevia rangaistussääntöjä. Säädöksiä on, ja juurikaan mitään aukkokohtia ei tunnisteta.

Meidän verrokkimaissamme ei ole mitään erillistä maalittamisen kriminalisointia. En tiedä, mutta oletuksena on, että vähän puhutaan myös eri asioista. Ei ole otettu käyttöön nykyisiä työkaluja, ja ehkä ajatellaan, että se ratkaisisi kaiken, jos meillä olisi uusi kriminalisointi, vaikka ne nykyisetkään eivät ole käytössä.

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

Tästä on oikeusministeriön tiedotekin. Tuossa kesällä ministeriön virkamiehet tekivät havaintoja sen lausuntopalautteen perusteella, jota ministeriön edellisen vuoden selvitystyöstä oli tullut. Kyllä sieltä löytyi haasteita liittyen sananvapauteen, tarkkarajaisuuteen ja määritelmään, mutta ei myöskään oikeastaan havaittu aukkoja. Siellä oli hyvin monen-suuntaisia lausuntoja. Tällä kaudella ei ole selvitystä eikä ole tulossa maalittamisen kriminalisointia. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle väestön rekisteröinnistä Viron kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi sekä laiksi kotikuntalain 6 §:n muuttamisesta Hallituksen esitys HE 23/2023 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei päästä läpi, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen.

Koska ministeri ei ole nyt paikalla, mennään suoraan muihin puheenvuoroihin. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.27 Heikki Autto kok: Arvoisa rouva puhemies! Tosiaan tämä on hyödyllinen lakimuutos, joka saadaan aikaan. Sekä itse tämä Viron kanssa tehty sopimus väestön rekisteröinnistä että sitä vastaavat muutokset kotikuntalain 6 §:ään edistävät ilman muuta työvoiman liikkuvuutta ja ylipäätään ihmisten liikkuvuutta Suomen ja Viron välillä. Tämäntyyppistä toimintaa Suomen kannattaa ilman muuta Viron kanssa tehdä yhdessä. Jos ajatellaan Helsinkiä ja Tallinnaa tällaisena kaksoiskaupunkina, niin maiden pääkaupungit muodostavat kyllä monilla toimialoilla hyvin tiiviin työssäkäyntialueen.

Jos nyt ajatellaan vaikkapa suhdannepoliittista tilannetta, jossa esimerkiksi Suomessa on ollut hetkellisesti aika rajuakin hidastumista esimerkiksi rakennusalan osalta, niin varmasti työvoimaa on sitten liikkunut tässä tilanteessa taas tuonne lahden eteläpuolelle. Toivotavasti hallituksen esittelemät hyvät toimenpiteet täällä Suomessa saavat rakennusalan uudelleen jaloilleen, niin kuin koko maan taloudenkin, jolloin tulevana vuosina sitten liikettä on taas toiseen suuntaan. Tekijöille on varmasti töitä niin rakennusallalla kuin muillakin toimialoilla. Tässä mielessä se, että ihmisten muuttaminen maasta toiseen on helppoa, on tietysti aivan perusasia työvoiman liikkuvuuden kannalta.

Mutta, arvoisa puhemies, muutenkin tämä maiden välinen tietojenvaihto väestön rekisteröinnin osalta on todella olennaista. Jos ajatellaan tätä muuttunutta turvallisuustilannetta Euroopassa, niin on todella tärkeää, että väestörekisteröinti on kunnossa ja ylipäätään Schengen-alueella tiedetään, ketä täällä on, jotta myös turvallisuus pystytään kaikille takaamaan. Tärkeää on toisaalta se, että henkilöille ei voi muodostua myöskään tällaisia lail-

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

liselta näyttäviä identiteettejä, joissa kuitenkin laittomissa tarkoituksissa niin sanottuina illegaaleina toimitaan.

Elikkä tässä mielessä väestökirjanpidon ajantasaisuus on paitsi työvoiman liikkuvuuden kannalta ja sitä kautta kansantalouden pyörien pyörimisen kannalta tärkeä asia, se on nyt nousemassa varsinkin tässä ajassa myös mitä suurimmaksi turvallisuustekijäksi. Tässä mielessä on hienoa, että on pystytty Viron kanssa asiasta neuvottelemaan ja nyt nämä vastaavat lainsäädäntömuutokset saadaan vietyä läpi. Oikein hyvä asia näin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eerola.

17.30 Juho Eerola ps: Arvoisa rouva puhemies! Tässä on taas loistava esimerkki hyvästä lainsäädännöstä, joka tälle hallitukselle on niin tavanomaista.

Meillä on ollut hieman erikoinen tilanne, jossa ihminen on pystynyt ilmoittamaan ihan omalla ilmoituksellaan itselleen kaksi vakituista asuinvaltiota ja sitä kautta sitten nostamaan etuuksia kahdesta eri maasta. Tässä nyt selkeytetään toimintaa. Muun muassa viranomaisrekisteritietojen vaihtamista helpotetaan siten, että muuttajan ei tarvitse ihan kaikkia papereita erikseen toimitella, vaan ne hoituvat vastaisuudessa, tulevaisuudessa sitten viranomaisien kesken sähköisesti niin kuin tänä päivänä tapana on.

Lisäksi Verohallinnon lausunnon mukaan tämä esitys voi omalta osaltaan hillitä harmaata taloutta, ja harmaan talouden torjunnassahan tällä salilla on yhteinen tavoite ollut aina. Muutkaan lausunnonantajat, joita tässä on ollut, eivät ole negatiivisia asioita täältä löytäneet, joten täytyy todeta tästäkin esityksestä, että parempaan päin ollaan koko ajan menossa. Ja jos tätä lakia tarkkaan lukee — niin kuin täällä salissa aina luetaan — voi huomata, että siellä viitataan myös yhteen erittäin ajankohtaiseen aiheeseen. Siellä nimittäin pyritään varmentamaan se, että maiden välillä muuttava henkilö ei byrokratian rattaissa jäisi kummassakaan maassa tai ainakaan toisessa maassa vaille vakinaista asuinpaikkaa. Tämä on hyvä muistutus meille tänään, kun ensi yönä vietetään Asunnottomien yötä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Valkonen.

17.32 Ville Valkonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Tämä on ehdottoman tärkeätä ihmisten arjen ja myöskin yhteiskuntien kanssakäymisen helpottamista. Viro tietenkin yhdessä Ruotsin kanssa on Suomelle se kaikkein tiivein yhteistyökumppani ja se, mistä nopeastikin maasta toiseen muutetaan. On paljon myöskin henkilökohtaisia, ei pelkästään työhön liittyviä, syitä maiden välillä liikkumiselle.

Mutta valitettavasti nyt, kun ministeri ei ole paikalla, täytyy esittää kysymys hieman avoimemmin. Kun meillä Euroopan unionin yksi pääpilareita kuitenkin on ihmisten sujuva, vapaa liikkuminen, niin ihmettelen hieman sitä, että me joudutaan näitä asioita vielä kahdenvälisillä sopimuksilla hoitamaan, kun meidän pitäisi tähdätä siihen, että koko unionin alueella tämäntyyliset sujuvoittamiset ja yhteiset käytännöt olisivat yhdenmukaisia. Tästä olisin mielelläni kuullut ministerin näkemykset — mutta ilmeisesti hänelle on tullut jonkinlainen este [Juho Eerolan välihuuto] — koska hyvin keskeistä on tietenkin se, että maasta kuin maasta täällä meidän suuressa unionissamme pystytään työn ja muiden seikkojen takia sujuvasti liikkumaan ilman väärinkäytösmahdollisuuksia tai ennen kaikkea ilman yksilölle ylitsepääsemättömiä ongelmia. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Finanssivalvonnan valvontamaksuista sekä siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 65/2023 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Tuttuun tapaan keskusteluun varataan tässä vaiheessa 30 minuuttia, ja jos puhujalistaa ei päästä läpi, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Keskustelu alkaa ministeri Rydmanin esittelypuheenvuorolla. Olkaa hyvä.

Keskustelu

17.34 Elinkeinoministeri Wille Rydman (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä hallituksen esityksessä Finanssivalvonnan kerättävissä olevien valvontamaksujen kokonaismäärää ehdotetaan korotettavaksi siten, että vuoden 2022 maksuvelvollisten tiedoilla maksuina olisi kerättävissä enimmillään noin 49 miljoonaa euroa. Korotus olisi omiaan turvaamaan Finanssivalvonnan valvonnan resursointia keskipitkällä aikavälillä sekä varmistamaan valvonnan uskottavuutta myös tulevaisuudessa.

Valvontamaksujen kohdentamista maksuvelvollisten välillä ehdotetaan päivitettävän vastaamaan paremmin eri maksuvelvollisryhmille kohdistettua valvontatyötä. Tämä edistäisi eri maksuvelvollisryhmien välisten maksujen keskinäistä tasapuolisuutta. Tässä yhteydessä on myös huomioitava valvontamaksulain taustalla vaikuttava ajatus siitä, että suuret valvottavat subventoivat maksuosuudellaan osin pienempien valvottavien valvontamaksuja sekä kustantavat suhteessa enemmän valvontatyössä tarvittavaa infrastruktuuria. Maksuja korotettaisiin kuitenkin suhteessa enemmän sellaisten toimijoiden osalta, joiden maksurasite on voimassa olevan lain maksuperusteilla jäänyt pieneksi verrattuna niihin kohdistettuun arvioituun työpanokseen. Kaikkien maksuvelvollisten perusmaksuihin ehdotetaan tehtävän tasokorotus, jonka suuruus riippuisi valvottavaryhmästä. Tasokorotuksen vähimmäistaso olisi 18 prosenttia, mikä vastaisi nimellisessä bruttokansantuotteessa vuosina 2016—2022 tapahtunutta muutosta. Muutoin perus- ja suhteellisia maksuja korotettaisiin eri suhteessa maksujen kohdentamisen tasapainottamiseksi suhteessa arvioituun työpanokseen. Maksuvelvollisten suhteellisten maksujen korotuksessa huomioidaan lisäksi tavoite siitä, että kokonaisuudessaan valvontamaksuina kerättävissä oleva summa olisi mainittu noin 49 miljoonaa euroa.

Heinäkuussa 2023 valvontamaksulaki laajeni kattamaan myös eräiden luotonantajien ja luotonvälittäjien rekisteröinnistä annetun lain mukaiset toimijat. Näiden toimijoiden maksuvelvollisuuden myötä valvontamaksuina kerättävissä oleva enimmäismäärä nousisi noin 50 miljoonaan euroon.

Arvoisa rouva puhemies! Ulkomaisten vakuutusyhtiöiden Eta-sivuliikkeille ehdotetaan uutta vakuutusmaksutuloon perustuvaa kolmiportaista perusmaksua. Sivuliikkeiden tä-

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

mänhetkisen 1 070 euron perusmaksun on katsottu olevan huomattavan matala verrattuna niihin käytetyn arvioidun valvontatyön määrään. Näiden toimijoiden osalta on päädytty porrastettuun perusmaksuun, joka huomioisi erikokoiset sivuliiketoimijat. Kolmiportainen perusmaksu katsottiin suhteellista maksua paremmaksi vaihtoehdoksi, koska suhteellisen maksun määrittämisessä tarvittavia ajantasaisia tietoja olisi haastavaa saada näistä toimijoista.

Vakuutuskassojen osalta valvontamaksu ehdotetaan muutettavan pelkäksi perusmaksuksi nykyisen suhteellisen maksun sijaan. Muutos on tarpeen, koska kassojen suhteellisen maksun merkitys on jäänyt käytännössä vähäiseksi, mutta sen on katsottu aiheuttavan turhaa työtä valvontamaksuprosessissa. Esityksellä annettaisiin uusi laki Finanssivalvonnan valvontamaksuista. Uudessa laissa on pyritty selkeämpään ja yksinkertaisempaan rakenteeseen voimassa olevaan lakiin verrattuna, sillä valvottavat ryhmiteltäisiin omiin säädöksiinsä toimialoittain. Lain käytännön soveltamista helpotettaisiin Finanssivalvonnalle ehdotettavalla valtuudella määrätä tietyissä tilanteissa valvontamaksu arvioperusteisesti. Voimassa olevan yritysjärjestelysäännöksen kaltaista säännöstä ei ehdoteta säädettäväksi uuteen lakiin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministerille esittelystä. — Ja sitten edustaja Autto.

17.38 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Kiitos tosiaan elinkeinoministeri Rydmanille hyvästä asian esittelystä. Täällä suuressa salissahan sitä pääsevät kaikki suomalaiset laajemmin arvioimaan, mutta jos puhemies sallii, niin haluaisin muutaman kiitoksen sanan lausua ministeri Rydmanille myös tuolta suuren valiokunnan työstä, jossa ainakin valiokunnan puheenjohtaja on huomannut, että ministeri on erittäin hyvin perehtynyt asioihin ja varmasti edustaa Suomen kantaa Euroopan unionin neuvostossa erittäin taitavasti ja hyvin.

Mutta tosiaan tästä kyseisestä lakiesityksestä, mikä liittyy näihin Finanssivalvonnan valvontamaksuihin, haluaisin todeta sen, että suomalaisen yhteiskunnan tärkein käyttövoima on varmasti luottamus. On valtavan tärkeää, että jokainen meistä voi luottaa siihen, että kun minä teen parhaani, niin kaverikin tekee parhaansa ja yhdessä me yhteiskuntana pärjäämme. Ja tämä on myös ylisukupolvista: ne, jotka ovat aiemmin tehneet parhaansa tämän yhteiskunnan rakentamiseksi ja ovat esimerkiksi eläkkeensä ansainneet, nuo ansaitut eläkkeensä tulevat myöskin saamaan. Jokainen sukupolvi vuorollaan tästä huolehtii. Tässä mielessä Finanssivalvonnalla on tietysti valtavan suuri rooli, tärkeä tehtävä siinä, että huolehditaan, että esimerkiksi meidän työeläkejärjestelmäämme liittyvä kaikki se toiminta, kun osittain rahastoivassa järjestelmässä isoja pääomia liikutamme, on varmasti turvattu, niin että eläketurva on Suomessa kunnossa. Ja myös on tärkeää se, että tämä järjestelmä on myöskin kestäväällä pohjalla tulevia sukupolvia ajatellen. Tämä on mielestäni tärkeä näkökulma ja varmasti perustelee näitä ministerin esityksessä olevia maksujen korotuksia, niin että Finanssivalvonta pystyy tehtävistään myös pitemmällä aikajänteellä kestävästi suoriutumaan.

Oikeastaan kysymykseni ministerille vain kuuluukin, että kun Suomihan Pohjolan ainoana euromaana on tietysti tällainen pankkisektorin suurvalta siinä mielessä, että paljon pohjoismaista pankkitoimintaa on nimenomaan Suomessa siksi, että euroalue aukeaa Suomen kautta myös Pohjolan pankkien näkökulmasta, niin onhan tämä valvonnan maksutaso sitten sillä tavalla juuri oikeudenmukainen, että kun Suomessa on laaja pankkisektori suh-

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

teutettuna bruttokansantuotteen kokoon ja suomalaiset pankit sitten laajasti tietenkin harjoittavat pankkiliiketoimintaa koko Pohjolassa, niin se ei ole esimerkiksi suomalaiselta eläkkeensaajalta missään vaiheessa pois, vaan tämä maksu nimenomaan oikeudenmukaisesti kaikille kohdentuu kaiken kaikkiaan ja tietysti tässä nämä tulevat maksujen korotukset, joita esitetään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Valkonen.

17.41 Ville Valkonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Finanssivalvonta tekee äärettömän tärkeitä työtä. Finanssimarkkinat, rahoitusmarkkinat kaiken kaikkiaan ovat yksi ihan keskeisimpiä osia meidän talousjärjestelmäämme, ja toisaalta niiden riittävän sujuva toiminta ja toisaalta riittävä luottamus niihin, riittävä valvonta, ovat kummatkin ihan keskeisiä peruspilareita.

Täytyy kuitenkin muistaa se, että vaikka sekä yksityiskuluttajien näkökulmasta että sitten makrovakauden näkökulmasta rahoitussektorin sääntely ja valvonta on oleellista, niin koiran pitäisi kuitenkin olla aina omillaan ja hännästä ei saisi muodostua niin suuri, että se lähtee sitten koko hauvaa vetkuttamaan. Silloin tällöin tulee mieleen tämäntyyllisiä ajatuksia, että onko meillä finanssikriisin jälkeen rahoitusmarkkinasääntely pysynyt ihan suhteellisuudentajun rajamaissa. Tämä on varmaan sellainen näkökulma, jota ministerienkin silloin tällöin kannattaa kriittisesti arvioida, koska valvoja itsenäisenä toimijanahan usein keksii lisää valvottavaa. Nyt en tarkoita, että näin olisi käynyt, mutta tällaisista ilmiöistä silloin tällöin saattaa ilmaantua. Näyttää siltä, että esimerkiksi tätä sääntelytulvaa, jota EU:sta kuitenkin meidänkin hyvässä jamassa oleville rahoitusmarkkinoille on tullut, ei ole missään vaiheessa onnistuttu kunnolla suitsimaan, ja on viitteitä siitä, että se meidän olosuhteisiin verrattuna, kun päälle laitetaan usein vielä jonkun verran kansallista sääntelyä, saattaa muodostaa turhan raskaita/kustannuksen suhteessa hyötyihin. Korostan sitä, että ehdottomasti täytyy olla riittävästi sääntelyä ja riittävästi valvontaa.

Sitten yksi näkökulma on myöskin se, että on oleellista, että kokonaistaloudelliset, kokonaisharkintaa edellyttävät poliittiset päätökset kuuluvat tälle salille ja valmistelevalle ministerille ja valtioneuvostolle, eivät valvojalle. Viime vuodelta meillä on eriskummallinen esimerkki siitä, että käytännössä valvoja käytti lainsäädäntövaltaa, näin voidaan tulkita. Tämä on varmaan ministerille tuttu tapaus, mutta ehkä hyvä palauttaa mieliin. Silloin valtioneuvoston jäsenet olivat erikseen todenneet, vastuuministeri, että ansiosidonnaista velkakattoa ei Suomeen tule vaan makrovakautta ja velkaantumisen hillintää tehdään muilla toimenpiteillä. Ei mennyt montaakaan hetkeä, niin Finanssivalvonta omalla suosituskirjeellään otti käyttöön juuri senkaltaisen työkalun, joka käytännössä sitten pankeille tarkoittaa lainsäädäntötason velvoittavuutta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kolme minuuttia. Pyydän edustajaa siirtymään puhujakorokkeelle.

Päätän tähän. Tämä oli vain keskeinen esimerkki. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitoksia. — Haluaako ministeri vielä kommentoida? Olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

17.45 Elinkeinoministeri Wille Rydman: Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin lämpimät kiitokset edustaja Autolle hänen ystävällisistä sanoistaan. Myös edustaja Auton uuteisuus ja taitavuus ovat tulleet huomatuiksi sekä suuressa valiokunnassa että niissä moninaisissa muissa tehtävissä, joissa olemme saaneet edustaja Auton ansiokasta työtä seurata.

Edustaja Autto kysyi, onko tämä maksukuorma jakautunut oikeudenmukaisesti. Tässä on haettu mahdollisimman oikeudenmukaista jakoa. Tässä tietysti on syytä muistaa, että nämä valvontamaksut lankeavat nimenomaisesti näiden valvottavien maksettaviksi. Tässä tietysti on se iso kysymys, että kun Finanssivalvonnalle on annettu uusia tehtäviä, sillä täytyy toki olla myöskin uskottavat resurssit se valvontatehtävänsä uskottavasti toteuttaa. Vaikka se epäilemättä jonkin verran kustannuksia näille valvottaville tuottaa, niin toisaalta katson, että paljon isompi lasku voisi koitua sellaisesta tilanteesta, jossa valvonta olisi toteutettu jollakin puutteellisella tavalla ja sitten paljastuisikin jokin merkittävä puute, jota valvonta ei ole pystynyt puutteellisten resurssien johdosta huomaamaan, ja se näkyisi sitten laajemminkin koko järjestelmässä. Luottamus on hirvittävän tärkeä osa meidän yhteiskuntaamme kokonaisuudessaan. Katson myöskin, että riittävät valvontamekanismit ovat osa sitä järjestelmää, jolla varmistetaan, että ihmiset voivat järjestelmäämme myöskin luottaa.

Edustaja Valkonen otti äärimmäisen tärkeän kysymyksen esille, kun hän pohdiskeleवासa puheenvuorossaan pohti sitä, mikä on oikea suhde sille, kuinka paljon esimerkiksi finanssimekanismeita tai siellä toimivia toimijoita lopulta säädellään. Tämä on aivan olennainen kysymys. Voidaan tietysti ajatella, että jos sääntely on kovin kireää, se vaikeuttaa alaa niin paljon, että se alkaa haitata jo kilpailua ja pienempien toimijoiden tuleamista markkinoille. Mutta toisaalta täytyy nähdä myöskin se, minkä takia meillä sääntelyn määrä viime aikoina on lisääntynyt sillä tavalla kuin on, ja siitä sääntelystäkin merkittävä osa tulee nimenomaisesti EU-tasolta.

Siinähan taustalla on tietysti se, että kun meillä oli silloin vähän toistakymmentä vuotta sitten finanssikriisi päällä, niin Euroopan unionissa laajastikin katsottiin, että monet pankit ovat niin isoja, ettei niiden haluttu antaa kaatua, vaan lähdettiin sitten kuitenkin eri tavoin pelastamaan järjestelmää. Osaltaan tätä voi tietysti perustella myöskin kuluttajan näkökulmalla siinä mielessä, että kuluttajan, jolla se tili siellä pankissa on, asemaa toki tietysti suojataan silloin, jos järjestelmässä halutaan pitää huolta siitä, että pankit eivät mene nurin. Mutta kun nämä pankit olivat olleet menossa nurin nimenomaisesti siitä syystä, että ne olivat ottaneet kohtuutonta riskiä luottaen siihen, että kyllä veronmaksaja lopulta kuitenkin järjestelmää tulee turvaamaan, niin jos me tällaisessa maailmassa elämme, missä erilaisilla finanssitoimijoilla on taipumusta myöskin ehkä kohtuuttomankin riskin ottamiseen, meidän täytyy vähintäänkin lainsäätäjinä varautua siihen, että jo ennakollisesti valvonnan ja sääntelyn kautta pidämme huolen siitä, että esimerkiksi pankit ovat riittävän vakavaraisia, jotta ne eivät pysty ottamaan kohtuutonta riskiä, joka esimerkiksi jonkun pankkikriisin päälle iskiessä pahimmillaan voisi merkitä sitä, että lasku lankeaakin veronmaksajan maksettavaksi. Se on se pahin skenaario, mikä meillä täytyy näissä kysymyksissä aina ensimmäisenä pitää mielessä ja siinä mielessä joskus ehkä sietää vähän raskaampaakin sääntelyä, kun katsomme, että se on välttämätöntä sen suhteen, että järjestelmä ei ole kovin suuressa vaarassa sortua ja kaatua.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastosta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 69/2023 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei ole käyty tässä ajassa läpi, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen.

Ministeri Essayah ei ole paikalla, joten mennään suoraan puhujalistaan. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.50 **Heikki Autto kok:** Arvoisa rouva puhemies! Tämäkin on luonteeltaan kyllä niin tekninen lakiesitys, että ei tässä nyt valtavan suurta vahinkoa käy, vaikka ministeri ei ole täällä tätä lähetekeskustelua nyt seuraamassa ja kommentoimassa. Mutta ajattelen niin, että kuitenkin on kyse sillä tavoin tärkeästä asiasta, että on tietysti asian arvon mukaista puheenvuoro käyttää. Nyt ollaan ilmeisesti laajemminkin valtioneuvoston piirissä keräämässä näitä tällaisia valvonta-, controller-toimintoja sektoriministeriöistä valtiovarainministeriön controller-yksikköön, kuten tässä. Siitä kai tässä on kyse. Toki jos joku on valistuneempi, niin voi käsitystäni oikaista. Mutta tässä siis nimenomaan, kun on kyse Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastosta, niin näitä toimintoja, jotka Euroopan unionin rahoituksen piirissä ovat, koottaisiin myös valvonnan osalta yhteen ja tässä tapauksessa valtiovarainministeriöön. — Ja, arvoisa puhemies, tosiaan maa- ja metsätalousvaliokunta varmasti asiaan joutuisasti paneutuu ja hyvän mietinnön asiasta meille täysistuntoon laatii.

Mutta vielä tästä itse substanssista: Meillähän eduskunta on tässä syksyn mittaan käsitellyt Itämeren alueen kalastuskiintiöitä, joista muun muassa suuri valiokunta eduskunnan kannan on antanut ja joista Euroopan unionin kalastusneuvostossa vielä tämän kuun aikana varmasti ratkaisu saadaan. Siinä mielessä ajattelen niin, että on varmasti hyvä tuoda esille myös se näkökulma, että eduskunnassa laajasti kannetaan huolta Itämeren ekosysteemistä. On selvää, että meidän täytyy pystyä kalakantoja vahvistamaan siitä, millä tasolla ne tällä hetkellä ovat.

Vaikka silakka on tietysti Suomenkin kalastuksen kannalta — ja Suomi on taas Itämeren kalastuksessa iso toimija — saaliin arvolla mitattuna merkittävä, niin kyllä lohi on ilman muuta kalojen kuningas koko Itämeren alueen ekosysteemissä. Ja se, kuinka hyvin lohikannat voivat, kertoo varmasti siitä, kuinka hyvin koko Itämeren ekosysteemi voi. Tässä mielessä kaikkien eri tahojen ponnistelujen — onpa kyse tästä rahastosta tai meidän kansallisesta päätöksenteosta tai EU-päätöksenteosta — tulee tähdätä siihen, että lohikannat saadaan elpymään, vahvistumaan. Silloin ne tuovat virkistyskalastuksen mutta myös muun

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

kalastuksen kautta tulevaisuudessa entistä suuremman lisäarvon, senkaltaisen arvon, [Puhemies: 3 minuuttia!] joka kalojen kuninkaan arvon mukaista on.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle työttömyysturvaa, julkisia työvoima- ja yrityspalveluja sekä palkkaturvaa koskevien lakien muuttamista koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 11/2023 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 1/2023 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Käsittelyn pohjana on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö TyVM 1/2023 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu alkaa, olkaa hyvä. Edustaja Autto.

Keskustelu

17.54 Heikki Autto kok: Arvoisa rouva puhemies! Tässä on tullut mahdollisuus nyt useammassa kohdassa ikään kuin olla avaamassa keskustelua, ja eikö se toisaalta suuren valiokunnan puheenjohtajan rooliin luontevasti sovi, että sopivasti jokaiselta sektorilta.

Mutta tosiaan, tässähän valiokunnassa on tehty hyvää ja yksituumaista työtä, ja tätä samaa yksituumaisuutta olisi todella tärkeää nähdä nyt myös näissä muissa lähetekeskusteluissa, jotka hetken kuluttua täällä jatkuvat — koska kyllä Suomi oikeasti tarvitsee sitä, että me siirrymme tällaiselle pohjoismaiselle työn linjalle, jossa painotamme sitä, että työllisyysastetta saadaan nousemaan ja että sosiaaliturvaa kehitetään siihen suuntaan, että se aina on nostamassa pystyyn jaloilleen. Työ on joka tapauksessa sitä parasta sosiaaliturvaa, joten sen vuoksi nyt tarvitaan näitä muutoksia, joita hallitus on esittänyt.

Nämä tänne työvoimapalveluihin tehtävät muutokset vievät mielestäni asiaa oikeaan suuntaan. Nämä ovat tällaisia teknisluontoisia korjauksia, jotka ovat nousseet sieltä käytännön tekijöiden toiveista siitä, miten pitää asiaa viedä eteenpäin. Ja samalla tavalla tiedämme kokemuksesta noiden muidenkin hallituksen esitysten osalta esimerkiksi lähimmistä kumppani- ja toisaalta samalla myöskin taloudellisesta kilpailijamaistamme — vaikkapa Ruotsista tai esimerkiksi Saksasta — että siellä vastaavia uudistuksia aiemmin tekemällä on saatu kilpailukykytumatkaa meihin nähden. Meidän pitää siihen suuntaan mennä, joten hienoa, että meillä on nyt ensimmäisessä käsittelyssä tämä yksimielinen mietintö, ja toivottavasti samalla linjalla pääsemme myös muissa asioissa eteenpäin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

17.56 Lauri Lyly sd: Arvoisa puheenjohtaja! Edustaja Autto ehkä menee vähän asioiden edelle tässä. Mutta tästä lakikokonaisuudesta, mitä tässä nyt on esillä: Nämä ovat hyvin teknisluonteisia korjauksia. Tässä on tietojen vaihtoa helpotettu, ja tämä on tullut — niin

Pöytäkirja PTK 43/2023 vp

kuin edustaja Autto hyvin tässä totesi — sieltä käyttäjien kokemuksista ja niistä tarpeista, joista näitä lakeja on pitänyt korjata, ja sen takia työelämä- ja tasa-arvovaliokunta oli hyvin yksituumainen, kun me katsottiin tämä kokonaisuus. Meillä ei ollut näihin teknisiin korjauksiin huomauttamista, ja tämä oli se yhteinen linja.

Sitten on aivan toinen kysymys se, mitä täällä muista laeista tullaan puhumaan, ja me varmaan pääsemme niistä sitten vääntämään kättä. Itsekin toivon, että ihmiset olisivat paljon työelämässä ja työnsä kautta tekisivät toimeentuloa, mutta kuitenkin työelämä on sellainen, että aina ei ole työtä tarjolla ja pitää olla sitä turvaa tarjolla ja sen pitää olla oikeasuhtaista siihen tilanteeseen nähden. Meidän ei pidä rangaista niitä ihmisiä, jotka joutuvat ilman omaa syytään työttömäksi, mutta niihin kysymyksiin me pääsemme sitten näissä seuraavissa kohdissa.

Tämä on yksimielinen kanta työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa, ja tällä voitaisiin mennä eteenpäin. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 11/2023 vp sisältyvien 1.— 7. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

13. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 18.10.2023 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 19.03.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola